

FAKÜLTE / YÜKSEKOKUL:	HUKUK FAKÜLTESİ
------------------------------	-----------------

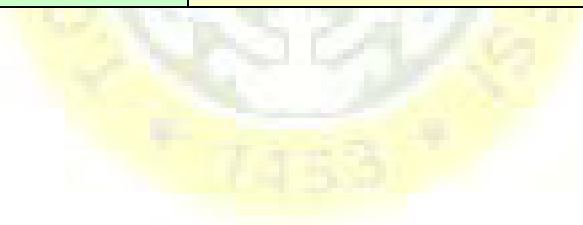
BÖLÜM:	ADALET
---------------	--------

DÖNEM (GÜZ / BAHAR):	BAHAR
-----------------------------	-------

DERSİN ADI:	İCRA İFLAS HUKUKU
--------------------	-------------------

DERS NOTU YAZARININ ADI ve SOYADI:	YRD. DOÇ. DR. EVREN KOÇ
---	-------------------------

CANLI DERS ÖĞRETİM GÖREVLİSİNİN / ÜYESİNİN ADI ve SOYADI:	YRD. DOÇ. DR. EVREN KOÇ
--	-------------------------

İCRA HUKUKU BİLGİSİ

Ders Notları

İstanbul 2014

Yazar Notu

Elinizdeki bu eser, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi'nde okutulmak için hazırlanmış **bir ders notu niteliğindedir.**

İCRA HUKUKU BİLGİSİ DERS NOTLARI

GENEL ÖZET

Toplum içinde yaşayan insanlar alacaklarının olduğu kadar borçlarının da arkasında dursalar ve vadesi geldiği zaman herhangi bir zorlamaya gerek kalmaksızın borçlarını ödeselerdi icra hukukuna ihtiyaç kalmayacaktı. İşte böyle olmadığı içindir ki kanun koyucu ifa zamanı geldiği halde ödenmeyen borçların ödenmesini temin için diğer bir deyişle alacaklıların haklarına kavuşabilmeleri amacıyla çeşitli takip yollarını 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu ile düzenleme yoluna gitmiştir.

Adalet Meslek Yüksekokulu öğrencilerine yönelik uzaktan eğitim için hazırlanmış olan **İcra Hukuku Bilgisi Ders Notları**, icra hukuku esaslarına ilişkin genel bilgileri içermekte olup, ders konu başlıkları aşağıda verilmiştir.

DERS 1: Genel Bilgiler, İcra Hukukunun Kaynakları- İcra Organları- İcra Dairesinin Görev ve Yetkileri – İcra Tebliğleri- İş Görme Yasağı - İcra Hâkiminin Reddi - Akit Yapma Yasağı – Hukuki, Cezai ve Disiplin Sorumluluğu - Şikayet

DERS 2: İcra Hukukunda Süreler - İcra Harç ve Masrafları - Cebri İcrada Vekâlet – Cebri İcranın Tarafları - Takip Arkadaşlığı-Adi Haciz Yolu ile Takip: Genel Olarak – Yetkili İcra Dairesi – Takip Talebi - Ödeme Emri – Gecikmiş İtiraz

DERS 3: Ödeme Emrine İtiraz, Takibe Etkisi, Mahkemede İptali ve İcra Mahkemesinde Kesin Olarak Kaldırılması -İmzaya İtirazın İcra Mahkemesinde Geçici Olarak Kaldırılması – Yetki İtirazı

DERS 4: Takibin İptal veya Taliki – Menfi Tespit Davası-Haciz – Haciz Halinde Borçlunun Tasarruf Yetkisi - Hacze Karşı Şikâyet – Alacakların Haczi –Taksitle Ödeme

DERS 5: Mahcuz Mala İstihkak Davası- Hacze Adi (Takipli) İştirak

DERS 6: Mahcuz Taşınmaz Malların Paraya Çevrilmesi- Paraların Paylaştırılması: Sıra Cetveli ve Aciz Vesikası - İhalenin Feshi

DERS 7: İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip-Kambiyo Senedine Dayanan Haciz Yoluyla Takip - İhtiyati Haciz

Enforcement Law

General Summary

There would have been no necessity to enforcement law if members of society would have been stick to their debts as they are stick to their receivables and pay them back at date of maturity without any kind of pressure. Just because debtors are not always faithful to their debts therefore Lawmaker regulated Law of Execution and Bankruptcy Code numbered 2004 with the purpose of to make possible creditors to collect their receivables.

Course notes on Enforcement Law which are prepared for distance learning program at Faculty of Law / School of Jurisprudence includes fundamental information about main principles of enforcement law .

DERS 1: Genel Bilgiler, İcra Hukukunun Kaynakları, İcra Organları, İcra Dairesinin Görev ve Yetkileri, İcra Tebliğleri- İş Görme Yasağı - İcra Hâkiminin Reddi - Akit Yapma Yasağı - Hukuki, Cezai ve Disiplin Sorumluluğu - Şikâyet

Özet:

İcra hukukunun temel kaynağı 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunudur. İcra ve İflâs Kanunu Yönetmeliği, yerli ve yabancı doktrin ile Yargıtay kararları da icra hukukunun kaynakları arasında yer alır.

Alacağını devletin cebri icra organları vasıtasıyla tahsil etmek isteyen alacaklı, icra dairesine başvurur. 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu (İİK), alacaklıyı alacağına kavuşturmak için çeşitli takip yolları düzenlemiştir.

İcra daireleri icra teşkilâtının asli organlarındandır. İcra dairelerinde icra müdürü, icra müdür yardımcısı, icra memurları ve hizmetliler yer alır. İcra teşkilâtının diğer bir asli organı icra mahkemesidir.

İcra teşkilâtının asli organları yanında kuruluş maksatları başka olup da icra takibinin seyri sırasında asli organlara yardımcı olan tali icra organları da vardır. Tali icra organlarının başında genel mahkemeler, Cumhuriyet Savcılıkları ve kolluk kuvvetleri gelir.

İcra dairesinin görev ve yetkilerinin neler olduğu İcra ve İflâs Kanununda düzenlemiştir. Her icra ve iflâs dairesinde İcra ve İflâs Kanunu Yönetmeliğinde gösterilen defterlerin tutulması zorunludur. İcra ve iflâs dairelerinde dosya usulünün uygulanması zorunlu olup, talimat dahil her icra işi için bir dosya açılır. İcra ve İflâs Kanunu Yönetmeliği hükümleri uyarınca icra ve iflâs dairelerinde İcra ve İflâs Kanunu Yönetmeliğinde gösterilen kartonlar ve basılı kâğıtların kullanılması zorunludur.

İcra ve iflâs dairelerinin tutanakları, aksi sabit oluncaya kadar geçerli sayılır. İcra tutanağının aksi ancak yazılı delille ispat edilebilir. İcra daireleri icra takip konusu alacakla ilgili olarak yapılmak istenen ödemeleri kabul etmek zorundadır.

Tebliğat Kanunu m.1, bu kanuna göre tebliğ yapacak olan mercileri saymıştır. Tamamen şikle ilişkin hükümlerden oluşan 7201 sayılı Tebliğat Kanununda öngörüldüğü şekilde tebliğlerin yapılması gerekir. Aksi halde yapılan tebliğ usulsüz olup, ancak muhatabın öğrendiğini beyan ettiği tarih tebliğ tarihi sayılır.

DERS: 1

A- GENEL BİLGİLER

Toplum içinde yaşayan insanlar alacaklarının olduğu kadar borçlarının da arkasında dursalar ve vadesi geldiği zaman herhangi bir zorlamaya gerek kalmaksızın borçlarını ödeselerdi icra hukukuna ihtiyaç kalmayacaktı. İşte böyle olmadığı içindir ki kanun koyucu ifa zamanı geldiği halde ödenmeyen borçların ödenmesini temin için diğer bir deyişle alacaklıların haklarına kavuşabilmeleri amacıyla kanuni düzenleme yoluna gitmiştir. Alacağını zamanında tahsil edemeyen alacaklı alacağına kavuşabilmek için devletin cebri icra organlarına başvurur. Böyle yapmayıp da bizzat kendisi alacağını borçludan kuvvet kullanmak suretiyle almaya kalkarsa bu “kendiliğinden ihkak-ı hak suçu” oluşturur ki cezalandırılmayı gerektirir.

2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu (İİK), alacaklıyı alacağına kavuşturmak için çeşitli takip yolları düzenlemiştir. Meselâ para alacağını tahsil etmek isteyen bir alacaklı adi (ilâmsız genel) haciz yoluyla takibe girişebileceği gibi dilerse önce eda davası açıp yargılama sonunda alacağı ilâma dayanarak icra takibine girişebilir.

Alacaklının alacağı rehin ile teminat altına alınmış ise öncelikle izlemesi gereken rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takip olmalıdır.

Alacaklının alacağı adi senede, ilâma, noterlikçe re'sen düzenlenmiş veya onanmış senede veya kambiyo senedine dayanmış olabileceği gibi herhangi bir belge mevcut olmayabilir de. Alacaklının para alacağı herhangi bir belgeye dayanmasa bile adi (ilâmsız genel) haciz yoluyla takibe girişmesine engel yoktur. Hatta girişilen bu takipte gönderilen ödeme emrine borçlunun karşı çıkmaması durumunda takip konusu alacak herhangi bir belgeye dayanmamış olmasına rağmen alacaklı takipte başarıya ulaşarak alacağına kavuşabilir.

Alacaklı borçluya karşı girişeceği takipte başarılı olsa bile alacağına fiilen kavuşamayabilir. Zira takip uzun süreceği için borçlu bu arada mallarını mal varlığından çıkarıp alacaklıdan kaçırmış olabilir. İşte bu ihtimali göz önünde bulunduran kanun koyucu alacaklıya bir imkân tanımıştır. Alacaklı, kanunda öngörülen şartlar dairesinde mahkemeden alacağı ihtiyati haciz kararını icra dairesi vasıtasıyla uygulatarak borçlunun ihtiyaten haciz edilen mallarının malvarlığı dışına çıkarılmasını engelleyebilir.

Alacaklı, girişmiş olduğu takip sonunda satış bedelinden alacağını tahsil edebileceği borçluya ait kabili haciz herhangi bir mal bulamayabilir veya borçlunun mevcut malı alacağı karşılama yetmeyebilir. Eğer bu durum borçlunun bazı kabili haciz mallarını üçüncü kişilere devretmesinden kaynaklanmış ise alacaklı İİK.'da düzenlenen tasarrufun iptali müessesesinden faydalanma yoluna gider.

Alacaklının para alacağını tahsil için girişeceği haciz yoluyla takipte takibin başından sona ermesine kadar izlenmesi gereken prosedürün aşamalarını bir örnek üzerinden açıklayalım. Ödünç akdinden doğan 5.000 TL alacağını borçludan tahsil etmek isteyen alacaklının izleyeceği adi haciz yoluyla takip prosedürünün aşamaları ana hatlarıyla şöyledir.

Alacaklının karşılaştığı ilk sorun bu takibini hangi yer veya yerler icra dairesinde başlatabileceğidir? Adi (ilâmsız genel) haciz yoluyla takipte yetkili icra dairesi neresidir?

Adi haciz yoluyla takipte yetkili icra dairesi İİK.m.50'ye göre belirlenir. İİK.m.50 ilâmsız takibe yetkili icra dairesinin, mahkemelerin yetkisini belirleyen HUMK hükümlerine göre tayin edileceğini vurgulamıştır. O halde akitten doğan para alacağının tahsili için adi haciz yoluyla takibe girişen alacaklı İİK.m.50'nin atıf yaptığı HUMK.m.9'da belirtilen ana yetki kuralı uyarınca takip tarihinde

borçlunun ikametgâhının bulunduğu yer icra dairesinde takip talebinde bulunabilir. Alacaklı ayrıca HUMK.m.10'da belirtilen iki tali yetki kuralından da faydalanabilir. HUMK.m. 10'a göre akitten doğan para alacağı söz konusu olduğu zaman; akitte ifa yeri belirtilmemiş ise verme zamanında alacaklı kendi ikametgâhının bulunduğu yer icra dairesinde takibe girişebilir. İİK.m.50'nin açık hükmü gereği HUMK.m.10'da öngörülen ek şart aranmaksızın takip tarihinde akdin inikat edildiği icra dairesinde de takibe girişilebilir.

Hemen belirtelim ki kural olarak İİK. sisteminde kesin yetkili icra dairesi söz konusu değildir. Bu kuralın tek bir istisnası vardır: İhtiyati haciz kararını uygulayacak olan icra dairesi, ihtiyati haciz kararını veren mahkemenin yargı çevresi içinde bulunan icra dairesidir (İİK.m.261/1). İşte bu icra dairesinin yetkisi kesin yetkidir.

Yetkili icra dairesini belirleyen alacaklı, kanunda öngörülen unsurları içeren takip talebini icra dairesine verir.

İcra dairesi, takip talebindeki kayıtları da içeren bir ödeme emri düzenleyerek borçluya tebligat kanunu hükümlerine göre tebliğe çıkarır.

Adi haciz yoluyla takibin diğer bir aşaması ödeme emridir. Ödeme emrini tebellüğ eden borçlu, kanuni süresi içinde borcu öder veya borca yahut imzaya ya da icra dairesinin yetkisine itiraz eder. Şikâyet sebeplerinin varlığı halinde borçlu bir icra takip işlemi olan ödeme emrine karşı şikâyet yoluna da başvurabilir.

Borçlu, ödeme emrini tebellüğ ettiği tarihten itibaren 7 gün içinde icra dairesinin yetkisine, borca veya imzaya itiraz ettiğini yazılı veya sözlü olarak takibi yürüten icra dairesine veya o icra dairesine gönderilmek üzere masrafını da vererek başka bir icra dairesine yapabilir (İİK.m.62). Ödeme emrine karşı bu şekilde yapılan itiraz usulüne uygun olup icra dairesinin karar vermesine gerek kalmaksızın kanun hükmü gereği kendiliğinden takibi durdurur (İİK.m.66).

Duran icra takibini harekete geçirmek için insiyatif alacaklıya geçer. Takip konusu alacağın İİK.m.68 normlarına uygun bir belgeye dayanması halinde itirazı hükümden düşürmek isteyen alacaklı, seçim imkânına sahip olur. Alacaklı dilerse itirazın kendisine tebliğinden itibaren 6 ay içinde icra takibini yürüten icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesine başvurup itirazın hükümden düşürülmesini isteyebileceği (İİK.m.68, m.68a) gibi, aynı tarihten itibaren 1 yıl içinde genel mahkemede borçluya karşı itirazın iptali davası da açabilir (İİK.m.67). Alacaklının icra mahkemesine başvurmuş olması halinde yapılan yargılama sonunda bizim İİK sistemimize göre borca itiraz söz konusu ise; icra mahkemesi, itirazın kesin olarak kaldırılmasına veya itirazın kaldırılması talebinin reddine karar verebilir. Borçlu imza itirazında bulunmuşsa icra mahkemesinin vereceği karar itirazın kaldırılması talebinin reddi veya imzaya itirazın geçici olarak kaldırılması kararı olabilir.

İtirazın kesin olarak kaldırılması halinde; ödeme emri kesinleşip cebri icra belgesi haline gelir ve alacaklı kesin haciz isteme yetkisini kazanır. Haciz, talep üzerine borçlu mallarına konur. Haciz, icra takibinin diğer bir önemli aşamasıdır.

Borçlunun imzaya itirazının geçici olarak kaldırılmasına karar verilmiş ise; alacaklı, ancak borçlu mallarına geçici haciz konmasını icra dairesinden isteyebilir. Geçici haciz, kesin hacze dönüşmeden alacaklı haciz edilen malların paraya çevrilmesini isteyemez. İmzaya itirazı icra mahkemesince geçici olarak kaldırılan borçlu, kanunda öngörülen süre içinde alacaklıya karşı genel mahkemede teminat da göstermek suretiyle borçtan kurtulma davası açmaz veya açtığı davayı kaybederse imzaya itirazın geçici olarak kaldırılması kararı kesin kaldırmaya dönüşür ve alacaklıya kesin haciz isteme yetkisi gelir (İİK.m.69).

İcra ve İflâs Kanunu'na göre beş çeşit haciz vardır; kesin haciz, geçici haciz, ihtiyati haciz, ilâve haciz ve tamamlayıcı haciz. Alacaklı, borçlu mallarına konulan haciz, kesin haciz ise satış talebinde bulunabilir.

Haczi yoluyla takibin bir sonraki aşaması haciz edilen malların paraya çevrilmesidir. Paraya çevirme kural olarak alacaklının talebi ile yapılır. Ancak haciz edilen malların muhafazası çok masraflı veya kıymeti süratle düşüyorsa istisnai olarak icra müdürü re'sen paraya çevirebilir. Alacaklı talep etmemiş olsa bile borçlunun talebi ile de hacizli malların satışı yapılabilir (İİK.m.113). Haciz edilen taşınır mallar, kural olarak cebri açık arttırma yoluyla istisnaen pazarlık suretiyle paraya çevrilebildiği halde, haciz edilen taşınmaz mallar, sadece cebri açık arttırma yoluyla paraya çevrilebilir.

Hacizli malın açık arttırmaya çıkarılması satışa çıkarılması anlamındadır. Açık arttırma sonunda satışın yapılmasına ise icra hukukunda ihale adı verilir. Satış bedelinin derhal veya icra müdürünün vereceği süre içinde ödenmemesi durumunda icra müdürü ihaleyi re'sen fesheder.

İhalenin diğer bir fesih şekli ise İİK.m.134'de öngörüldüğü gibi ihaleye fesat karıştırılması sebebiyle alacaklı, borçlu veya ilgililerin şikâyet yoluyla icra mahkemesine başvurup ihalenin feshini istemeleri halidir.

Haciz edilen mallar paraya çevrildiğinde elde edilen paranın alacaklıya verilmesi veya alacaklılar arasında paylaşılması; bunun için, sıra cetveli tanzim edilmesi ve alacağını tam olarak alamayan alacaklı veya alacaklılara icra müdürü tarafından bakiye alacak miktarlarını gösterir birer aciz vesikasının verilmesi için alacaklının talebine gerek yoktur.

B- İCRA HUKUKUNUN KAYNAKLARI

İcra hukukunun temel kaynağı 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunudur. Ayrıca İİK.da son senelerde yapılan değişiklikler dikkate alınarak çıkarılmış olan yeni İİK Yönetmeliği diğer bir kaynağı oluşturmaktadır. Yerli ve yabancı doktrin ile Yargıtay kararları da icra hukukunun kaynakları arasındadır.

C- İCRA ORGANLARI

Alacağını devletin cebri icra organları vasıtasıyla tahsil etmek isteyen alacaklı, icra dairesine başvurur. İcra dairesi icra teşkilâtının asli organlarından. İcra dairelerinde icra müdürü, icar müdür yardımcısı, icra memurları ve hizmetliler yer alır.

İcra teşkilâtının diğer bir asli organı icra mahkemesidir. İcra mahkemesinde icra hâkimi teknik anlamda hâkim statüsünde görev yapar. İcra mahkemesi tek hâkimli olup adliye teşkilâtı içindeki mahkemelerin her birine belirli sayıda icra dairesi bağlanır. İcra mahkemeleri kendilerine bağlı olan icra dairelerinin işlemlerine karşı yapılan şikâyetleri inceleyip sonuçlandırır. İcra daireleri icra mahkemelerinin denetimi altında görevlerinin ifa ederler.

İcra teşkilâtının asli organları yanında kuruluş maksatları başka olup da icra takibinin seyri sırasında asli organlara yardımcı olan tali icra organları da vardır. Tali icra organlarının başında genel mahkemeler, Cumhuriyet Savcılıkları ve kolluk kuvvetleri gelir. Meselâ icra takibinden önce veya takip sırasında borcu olmadığını iddia eden kimse, alacaklıya karşı menfi tespit davası açmak için genel

mahkemelere başvurur (İİK.m.72). Haciz yoluyla takipte alacaklının talebi üzerine borçlu mallarına haciz koymak isteyen icra müdürlüğü gerekli görürse karakola yazacağı yazı ile emniyet güçlerinde yardım isteyebilir.

D- İCRA DAİRESİNİN GÖREV ve YETKİLERİ

İcra dairesinin görev ve yetkilerinin neler olduğu İcra ve İflâs Kanununda düzenlemiştir.

Borçluya karşı alacaklı haciz yoluyla takip talebiyle başvurduğu zaman icra müdürü kanunda öngörülen süre içerisinde bir ödeme emri tanzim edip borçluya göndermek zorundadır.

İcra müdürü, adi haciz yoluyla takipte takip konusu yapılan alacağının varlık ve miktarını incelemekle görevli ve yetkili değildir. Öyle ki alacaklı, aynı alacak için birden fazla takip talebinde bulunmuş olsa bile icra müdürü her takip bakımından ayrı bir ödeme emri düzenleyerek borçluya gönderir. İcra dairesi, borçlunun rızası dışında olsa bile takip konusu borçla ilgili olarak yapılmak istenen ödemeleri kabul etmek zorundadır (İİK.m.12).

Takibin seyri sırasında bir aşamadan diğerine kural olarak re'sen geçilemeyip alacaklının talebi gerekir. İcra ve İflâs Kanunu'nun icra dairesine yüklediği diğer bir görev ise icra takip işlemleri yaparken icra takibinin her iki tarafının (alacaklı ve borçlu) menfaatlerini gözetip bağdaştırmaktır (İİK.m.85. Meselâ alacaklının haciz talebi üzerine icra müdürlüğü borçlunun kabili haciz mallarının tamamını değil sadece takip konusu alacağı, faiz ve masrafları karşılayacak değerdeki malları haciz etmekle yetinmek zorundadır.

E- İCRA ve İFLÂS DAİRELERİNDE TUTULACAK KAYITLAR

11 Nisan 2005 tarih ve 25783 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan İcra ve İflas kanunu yönetmeliği 16 Nisan 2013 tarih ve 28620 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan yönetmelikle değiştirilmiş olup icra ve iflas dairelerinde tutulacak olan kayıtların özellikle elektronik ortamda tutulmasının zorunluluğu olduğu düzenlenmektedir. Bu hususta bkz. İİK Yön. m.3

F- İCRA TUTANAKLARI

İcra dairelerinde yapılan işlemlerle ilgili olarak icra tutanakları düzenlenir. Tutanağın altını o icra takip işleminin yapan icra müdürü veya yardımcısı ya da ilgili memur imzalar. Ayrıca icra dairesine başvuranların talep ve beyanları da tutanağa geçirilir. Tutanağın altı beyanda bulunan kişi ve tutanağı düzenleyen memur tarafından imzalanır. Tutanaklarda düzenleme tarihi de belirtilir. İcra dairelerindeki tutanaklar aleni olup ilgililer bunları görebilir ve örneğini alabilir (İİK.m.8/2).

İcra ve iflâs dairelerinin tutanakları, aksi sabit oluncaya kadar geçerli sayılır (m.8/3; MK.m.7). İcra tutanağının aksi ancak yazılı delille ispat edilebilir. Ayrıca

tutanakların (karar mahiyetinde olanların) gerekçeli olarak düzenlenme zorunluluğu da bulunmaktadır.(İİK m.8/son)

G- PARA VE DEĞERLİ EŞYANIN MUHAFAZASI

Paranın ödenmesi ve Değerli Eşyanın muhafazası

İİK.m.9 uyarınca icra ve iflâs daireleri aldıkları paraları ve kıymetli evrak ve değerli şeyleri icra dairesinde muhafaza edemezler. Bunları en geç ertesi işgününün çalışma saati sonuna kadar Adalet Bakanlığınca uygun görülen bankalardaki hesaplarına yatırmak zorundadırlar. Ancak banka bulunmayan yerlerde icra veya mahkeme kasalarında muhafaza ederler. Kasa bulunmayan yerlerde ise mal sandıklarına teslim etmek zorundadırlar.

H- İCRA TEBLİĞLERİ

“**Tebliğat**”, “**tebliğ**” kavramının çoğuludur. Bununla beraber uygulamada tebliğ ve tebligat tekil olarak aynı anlamda kullanılmaktadır.

İcra tebliğlerinin nasıl yapılacağını İİK.m.21 ve m.57 göstermiştir. Bu maddelerde icra tebliğlerinin de Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılacağı belirtilmiştir.

İcra dairelerince yapılacak tebliğler yazı ile ve Tebligat Kanunu hükümlerine göre olur. Bu tebliğler makbuz karşılığında doğrudan doğruya tevdi suretiyle de yapılabilir (İİK.m.21/1).

İlâmda ve 38 inci maddeye göre ilâm hükmünde sayılan belgelerle ipotek senedinde yazılı olan adresi değiştiren alacaklı veya borçlu; keyfiyeti birbirlerine noter vasıtasıyla bildirmiş olmadıkça, tebligat aynı adrese yapılır ve bu adreste bulunmadığı takdirde Tebligat Kanununun 35 inci maddesi uygulanır (İİK.m.21/2).

Adres değişikliği, yukarıdaki fıkra gereğince alacaklı veya borçlu tarafından diğer tarafa tebliğ olunduğu halde eski adrese tebligat yaptırarak Tebligat Kanununun 35 inci maddesinden faydalanmış olan taraf bu suretle diğer tarafa verdiği bütün zararları yüzde 15 fazlasiyle ödemeye mecbur olduğu gibi hakkında 343 üncü maddedeki ceza da uygulanır(İİK.m.21/3).

İcraya ait tebliğlerde Tebligat Kanunu hükümleri uygulanır. Ancak borçlu, kendilerine kanunen mümessil tayin olunması icabeden şahıslardan ise icra müdürü kısa bir zamanda mümessil tayin edilmesini ait olduğu makamdan ister (İİK.m.57/1).

Tebliğ, Medeni Kanunun 159 ve 396 ncı maddelerine göre mezun olanların meslek veya sanatına müteallik muamelelerden doğmuş bir borca dair ise kendilerine yapılır (İİK.m.57/2).

Tebliğ (tebligat), kanunun öngördüğü usul işlemlerini kanunda öngörülen şekilde muhatabına yazılı olarak bildirilmesi ve bu bildirim yapıldığının kanunda öngörüldüğü şekilde belgelendirilmesi işlemidir. Kısacası tebliğ var diyebilmek için yazılı bildirim ve belgelendirme olmak üzere iki unsurun bir arada mevcut

bulunması gerekir. Bu iki unsurdan biri veya ikisi mevcut değilse tebliğ yok demektir.

Tebliğat Kanunu hükümleri şekle ilişkin olup tebliğ yapılırken en ufak ayrıntısına kadar uyulması gerekir. Aksi halde yapılan tebliğ kanuna aykırı, diğer bir deyişle usulsüz olur. Tebliğin usulsüzlüğü, tebliğ yokluğundan farklıdır. Ortada tebliği denebilecek bir işlem yok ise muhatabın, tebliğ konusunu öğrenmesi ile tebliğ yapılmış sayılmaz. Usulsüz tebliğ halinde ise, yukarıda belirtilen iki unsur mevcut olduğu için tebliğ vardır fakat usulüne uygun olmadığından usulsüz tebliğ hali söz konusudur.

Usulsüz tebliğ halinde muhatabın tebliği öğrendiğini beyan ettiği tarihte tebliğ yapılmış sayılır (Teb.K.m.32/2) ve tebliğe bağlanan hukuki sonuçlar da bu tarihten itibaren doğar.

Meselâ mahcuz (haciz edilen) taşınmazın artırma ilânının (İİK.m.127) borçluya tebliği gerekir. Ancak borçlu aleyhindeki icra takibini vekil ile yürütüyorsa vekil varken müvekkile tebliğ yapılmayacağından (Teb.K.m.11) icra takibi ile ilgili tebliğin de borçluya değil borçlunun vekiline yapılması icap eder. O halde mahcuz taşınmazın artırma ilânının vekil varken borçlu adına çıkarılıp borçluya tebliğ edilmesi halinde; vekil adına çıkarılan bir tebliği mevcut olmadığı için vekil açısından tebliğ yok demektir. Vekilin, tebliğin müvekkile (örneğinizde borçluya) yapılmış olduğunu öğrenmiş olması da vekil açısından tebliğin yapılmış sayılmasına imkân vermez.

Vekil adına çıkarılan tebliğin, tebliğ muhatabı olan vekile veya onun adına adli tebligatı kabule kanunen yetkili şahıslara yapılması gerekir. Böyle olmayıp da vekil veya onun adına adli tebligatı kabule yetkili olan şahıslar dışında bir kimseye meselâ avukatın yazıhanesinin bulunduğu iş hanındaki yönetici ya da kapıcıya tebliğ yapılmış ise, bu usulsüz tebliğdir. Zira burada tebliğin varlığı için aranan yazılı bildirim ve belgelendirme unsurları gerçekleşmiş olmakla beraber yönetici veya kapıcı muhatap adına adli tebligatı kabule kanunen yetkili şahıslardan (Teb.K.m.13, m.14, m.16, m.17 ve m.18) olmadığı için tebliğ kanuna aykırı bir şekilde yapılmış; usulsüz tebliğ hali gerçekleşmiş olur.

Usulsüz tebliğ, yapıldığı tarihte değil, muhatabın öğrendiğini belirttiği tarihte hukuken geçerli hale geleceğinden hukuki sonuçlarını da bu tarihte doğurur. Teb.K.m.32'de kanun koyucu, muhatabın usulsüz tebliği öğrendiğini beyan ettiği tarihte itibar etmektedir.

Muhatabın beyanı sözlü olabileceği gibi hal ve hareketleri ile de öğrenme tarihini ortaya koyabilir. Muhatap, usulsüz tebliği öğrendiğini sözle beyan ettiği tarihten daha önce öğrendiğini hal ve hareketleri ile ortaya koyuyor ise, hal ve hareketleri ile öğrendiğini gösteren tarih, tebliğ tarihi sayılır.

Teb.K.m.10'a göre tebliğ, muhatabın bilinen en son adresine yapılır. Ancak buradaki adres kavramı geniş olup muhatabın ikametgâhını (yerleşim yerini), işyerini ve meskenini kapsar (Teb.K.m.9/1). Tebliği çıkaran merci, muhatabın adresi olarak kabul edilen bu yerlerden herhangi birinde tebliği gerçekleştirebilir. Muhatap, bu üç yerden istediği birinde tebliğ yapılmasını sağlayamaz. Tebliğin yapılacağı yerin belirlenmesi, tebliği çıkaran merciin seçimine bağlıdır.

Kural, muhatabın bilinen en son adresinde tebliğ yapılması olmakla beraber Teb.K.m.10/2'ye göre muhatabın başvurması veya kabul etmesi şartıyla her yerde tebliğ yapılabilir.

Meselâ bir davada yargılama sonunda verilen hüküm taraflara re'sen tebliğ edilmez. Hükümün tebliği için davayı kazanan veya kaybeden tarafın mahkeme yazı işlerine başvurarak eksik ilâm ve karar harcını yatırması durumunda hükmün tasdikli bir sureti imza karşılığında kendisine verilir (HUMK.m.393). Görüldüğü gibi burada tebliği çıkaran merci ile tebliğ muhatabı arasında tebliği gerçekleştiren üçüncü kişi (tebliğ memuru) yoktur. Bu yüzden böyle bir tebliğe **aracısız tebliğ** veya **doğrudan tebliğ** adı verilir. Verilen hükmü tebellüğ için mahkeme yazı işlerine başvuran tarafa hükmün tebliği bu şekilde yapılır. Bu kişinin tebliğ masrafları vermesi ve talep etmesi üzerine hükmün davanın diğer tarafına tebliğ P.T.T. vasıtasıyla gerçekleştirilir (Teb.K.m.1).

Tebliğin yapılacağı zaman bakımından kanundaki sınırlamalar kaldırılmıştır. Yılın 365 gününde ve günün 24 saatinde gece ve gündüz, mesai saatleri içinde ve dışında, cumartesi ve Pazar günleri de dahil olmak üzere resmi tatil günlerinde, adli tatilde, milli ve dini bayramlarda kısacası her zaman tebliğ yapılabilir.

Kanun tebliğinin, tebliğ muhatabına veya onun adına adli tebligatı kabule kanunen yetkili olan şahıslara yapılabileceğini kabul etmiştir. Meselâ muhatabın birlikte oturduğu aile fertleri ve hizmetçisi mesai saatleri içinde muhatabın evde olmadığı bir sırada yapılmak istenen tebliği muhatap adına kabule yetkili ve mecburdurlar. Teb. K. m.16'da düzenlenen bu tebliğde aile kavramı sadece ana baba ve çocuklardan ibaret olmayıp yakın ve uzak akrabaları da içine alacak şekilde geniş olarak anlaşılmalıdır.

Tebellüğden kaçınma ve tebliğ imkânsızlığı

Muhatap adına adli tebligatı kabule yetkili şahıslardan meselâ muhatabın eşi, ev adresine yapılmak istenen tebliği, muhatabın mesai saati sonunda döneceğini söyleyerek kabulden kaçınmaz (Teb.K.m.20). Kaçındığı takdirde tebliğ memuru, bu hususu tebliğ tutanağına yazıp imzalar. Tebellüğden kaçınma (imtina) hali gerçekleşmiş olduğundan (Teb.K.m.20 ve m.21) tebliğ memuru, tebliğ evrakını imza karşılığında karakola veya muhtarlığa bırakır. Karakola veya Muhtarlığa imza karşılığında bırakılmasıyla kanunun tebliğ bağladığı hukuki sonuçlar doğar.

Tebliğ ile bir süre işlemeye başlayacak ise sürenin gün olarak tayin edildiği hallerde tebliğ günü hesaba katılmaz (İİK.m.19/1). Ertesi günden itibaren süre işlemeye başlar. Meselâ adi haciz yoluyla takipte ödeme emrine itiraz süresi 7 gündür. 7 günlük süre, ödeme emri borçluya Pazartesi günü tebliğ edilmişse Salı gününden itibaren hesaplanır.

Tebliğat Kanununun 13, 14, 16, 17 ve 18 inci maddelerde yazılı şahıslar, kendisine tebliğ yapılacak kimsenin geçici olarak (muvakkaten) başka yere gittiğini belirtirlerse; keyfiyet ve beyanda bulunanın adı ve soyadı tebliğ mazbatasına yazılarak altı beyan yapan tarafından imzalanır ve tebliğ memuru tebliğ evrakını bu kişilere verir. Bu kişiler, tebliğ evrakını kabule mecburdurlar. Kendisine tebliğ yapılacak kimsenin muvakkaten başka bir yere gittiğini belirten kimse, beyanını imzadan kaçınırsa (imtina ederse), tebliğ eden bu beyanı şerh ve imza eder. Bu durumda ve tebliğ evrakını kabulden çekinme halinde tebligat, Teb.K.m.21'e göre yapılır. Bu maddeye göre yapılacak tebligatlarda tebliğ, tebliğ evrakının 13, 14, 16, 17 ve 18 inci maddelerde yazılı kişilere verildiği tarihte veya ihbarname kapıya yapıştırılmışsa bu tarihten itibaren onbeş gün sonra yapılmış sayılır (Teb.K.m.20). Kendisine tebligat yapılacak kimse veya Tebligat Kanununun 13, 14, 16, 17 ve 18. maddeleri uyarınca tebligat yapılabilecek kimselerden hiçbiri gösterilen adreste bulunmaz veya tebliğ evrakını almaktan kaçınırsa (tebellüğden imtina ederse), tebliğ memuru tebliğ olunacak evrakı o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti azasından birine veyahut zabıta amir ve memurlarına imza karşılığında teslim eder ve teslim alanın adresini belirten ihbarnameyi gösterilen adresteki binanın kapısına yapıştırmakla beraber, adreste bulunmama halinde tebliğ olunacak şahsa durumun haber verilmesini de mümkün oldukça en yakın komşularından birine, varsa yönetici veya kapıcıya da bildirilir. İhbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarih, tebliğ tarihi sayılır (Teb.K.m.21/1).

Muhtar, ihtiyar heyeti azaları, zabıta amir ve memurları Teb.K.m.21/1 uyarınca kendilerine teslim edilen evrakı kabule mecburdurlar (Teb.K.m.21/2).

İCRA İFLÂS DAİRELERİNİN MÜDÜR ve MÜSTAHDEMLERİNİN İŞ GÖRMEKTEN YASAK OLDUĞU HALLER

Kanun koyucu icra iflâs işlerine bakan memur ve müstahdemlerin görevini kötüye kullanmalarını engellemek için belirli kişilerin, menfaati olan işleri görmesini yasaklamıştır. Kanunda öngörülen kişilerin menfaati olan işler söz konusu olduğunda o işlere bakmakla görevli memur ve müstahdem o işi yapmaktan kaçınıp durumu hemen icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesine haber vermek zorundadır. İcra mahkemesi bu başvuruyu uygun görürse o işin yapılması görevini bir başka memura eğer, bir başka memur yoksa kâtiplerden birine verir (İİK.m.10).

İCRA MAHKEMESİ HÂKİMİNİN REDDİ

İcra mahkemesinde genel mahkemelerdeki gibi aynı statüde olan hâkim görev yapar. İcra hâkiminin reddi halinde de HMK'taki hâkimin reddine ilişkin

hükümler uygulanır. Reddi hâkim talebinde bulunan, dilekçesinde ret sebeplerini ve delillerini bildirmek zorundadır. Ret talebi reddedilmişse bu karar temyiz edilebilir. Ancak temyize başvurulması icra hâkiminin işe bakıp karar vermesine engel değildir. Ret talebinin reddi hakkındaki karar temyiz edilip de bozulduğu takdirde reddedilen hâkimin vermiş olduğu kararın uygulanması ertelenir. Bozma kararına uyularak ret talebi kesin olarak kabul edildiği halde reddedilen hâkimin vermiş olduğu karar kaldırılır. İİK.m.10/a, burada İİK.m.40 hükümlerinin kıyasen uygulanacağını belirtmiştir.

İCRA HÂKİMLERİNİN, İCRA-İFLÂS MÜDÜR ve MÜSTAHDEMLERİNİN AKİT YAPMA YASAĞI

İcra mahkemesinde görev yapan hâkimler ile icra ve iflâs dairelerini müdür ve müstahdemleri kendi dairelerince takip edilmekte olan bir alacak veya satılmakta bulunan bir şey hakkında kiminle olursa olsun kendileri veya başkaları hesaplarına akit yapamazlar. Aksi halde yapacakları akit hiçbir hüküm doğurmayıp geçersiz olur. Meselâ icra müdürü, cebri açık arttırmaya çıkardığı bir taşınmazı kendisi adına veya bir başka kişi adına satın alamaz. Zira kanun koyucu böyle bir durumda icra müdürünün kendisi veya adına hareket ettiği kişinin menfaatini üstün tutup bundan borçlu ve alacaklının zarar göreceğini düşünmüştür. İcra müdürü akde taraf olduğu takdirde borçlu ve alacaklının menfaati ile kendi menfaati çakışacağından tarafsız kalamayacağı kabul edilmektedir.

İCRA ve İFLÂS DAİRESİ GÖREVLİLERİNİN HUKUKİ ve CEZAI SORUMLULUĞU ile DİSİPLİN SORUMLULUĞU

I- Hukuki Sorumluluk

İcra ve iflâs dairesinde görev yapanlar, görevlerini ifa sırasında kusurlu işlem ve eylemleri ile zarar verdikleri takdirde tazminat sorumluluğu söz konusu olur. Ancak tazminat davasında birinci derecede icra ve iflâs dairelerinin bağlı buldukları idare sorumludur. Diğer bir deyişle adliye teşkilâtı içinde yer alan icra ve iflâs daireleri Adalet Bakanlığına bağlı olduğu için tazminat davası da Adalet Bakanlığına karşı açılır. Meselâ adi haciz yoluyla takip sırasında yaptığı kusurlu icra takip işlemi ile alacaklı veya borçluyu zarara uğratan icra müdürüne karşı doğrudan doğruya tazminat davası açılmaz. Tazminat davasının öncelikle Adalet Bakanlığına karşı açılması gerekir. Bu dava, genel mahkemelerde açılır. Devlet, daha sonra zararın meydana gelmesinde kusuru olan görevli memura rücu etmek hakkına sahiptir (İİK.m.5).

İcra müdürünün vermiş olduğu zarar görevi ile ilgili değilse meselâ aşırı sınırlı olan icra müdürünün, icra dairesine gelen alacaklının yapılmasını istediği bir icra takip işlemini yapmayacağını söylemesi üzerine çıkan tartışma sırasında onu darp etmiş ise; bu bir haksız fiili olduğundan haksız fiilin meydana getirdiği zarardan dolayı bizzat icra müdürü sorumludur. Haksız fiilden doğan tazminat davası, genel mahkemede icra müdürüne karşı açılır.

II- Cezai Sorumluluk

İcra İflâs Dairelerinde görev yapan memurların eylem ve işlemlerinden bir kısmı onların cezai sorumluluğuna yol açabilir. Meselâ icra dairesine tevdi edilen veya bu dairece tahsil olunan ya da muhafaza altına alınan paraların ilgili memur tarafından zimmete geçirilmesi halinde cezai sorumluluk söz konusu olur. Zimmete geçirilen miktar cezai takibat sonucu beklenmeden ve tazmin hakkında mahkemece bir hüküm verilmesine gerek kalmadan Hazine tarafından derhal icra veznesine yatırılır.

Borçlu, takip konusu alacak miktarını alacaklıya ödenmek üzere icra veznesine yatırmış ve icra müdürü de bu parayı alacaklıya vermek yerine zimmetine geçirmiş ise;

Kanun koyucu, alacaklının mağdur olmaması için zimmete geçirilen paranın Hazine tarafından derhal icra veznesine yatırılmasını ön görmüştür. Devlet zimmete geçirenlere karşı rücu hakkına sahiptir.

III- Disiplin Suçu Sorumluluğu

İcra İflâs Kanunundaki bazı hükümler icra müdürüne hitap eder ve o hükümlere uyulmaması yapılan icra takip işlemini geçersiz kılmaz ise de icra müdürünün disiplin sorumluluğuna yol açabilir. Meselâ adi haciz yoluyla takipte icra müdürü, alacaklının takip talebi üzerine üç gün içinde borçluya bir ödeme emri tanzim ederek tebliğ eder. İcra müdürünün üç günlük süreye uymayıp borçluya beşinci gün tebliğ ettiği ödeme emri geçerlidir. Ancak kanunda öngörülen üç günlük süreye uymayan icra müdürünün disiplin sorumluluğu söz konusu olabilir. (İİK.m.61/1)

ŞİKÂYET

Şikâyet, takibi ilerletip alacaklıya borçlunun malvarlığının satış bedelinden alacağına kavuşturma amacıyla icra daireleri tarafından yapılan icra takip işlemlerine karşı o icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesine başvurmak suretiyle kullanılan bir hukuki imkândır.

Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere şikâyet taraf işlemlerine karşı değil, sadece icra dairesinin işlemlerine karşı kabul edilmiştir. İİK'da şikâyet ile ilgili hükümlerin uygulanmasına imkân veren istisnai başka işlemler de mevcuttur (meselâ bkz. İİK.m.227/1).

F- ŞİKÂYET YOLUNA KİMİN BAŞVURABİLECEĞİ

İcra dairesinin yapmış olduğu icra takip işlemlerine karşı hukuki menfaati olan alacaklı, borçlu ve ilgililer şikâyet yoluna gidebilir. İlgililerin kimler olabileceği her somut olayın verileri incelenip irdelenmek suretiyle belirlenmelidir (meselâ bkz. İİK.m.134/2).

G- ŞİKÂYET SÜRESİ

Şikâyet süresi, şikâyet konusu icra takip işlemini öğrenme tarihinden itibaren yedi gündür (İİK 16/1).

Ancak kanun koyucu, bazı şikâyet sebeplerinin varlığı halinde şikâyet yoluna gitmeyi bir süre ile sınırlamamıştır. Bu haller süresiz (müddetsiz) şikâyet

sebeplerinin söz konusu olduğu İİK.m.16/2'de sayılan haller ile kamu düzenine aykırılık şikâyet sebebinin varlığı halidir.

H- ŞİKÂYET SEBEPLERİ

İİK.m.16'da şikâyet sebepleri müddetli ve müddetsiz şikâyet sebepleri olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Müddetli şikâyet sebepleri, icra takip işleminin kanuna aykırı olması veya hadiseye uygun bulunmaması halleridir (İİK.m.16/1). Kanuna aykırılıktan maksat sadece İİK.'a aykırılık olmayıp genel olarak kanuna aykırılıktır.

Adi haciz yoluyla takibe girişen alacaklının takibi kesinleştirip haciz isteme yetkisini elde ederek haciz talep etmesi üzerine icra müdürü, borçlunun gayri kabili haciz mallarına haciz koyar ise; Borçlu, yapılan haczin kanuna aykırı olduğunu ileri sürerek haczi öğrenme tarihinden itibaren 7 gün içinde haczi koyan icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesine şikâyet yoluyla başvurabilir.

Diğer bir müddetli şikâyet sebebi, icra takip işleminin hadiseye uygun olmamasıdır. Başka bir deyişle icra takip işleminin somut olayın verileri ile bağdaşmaması halidir. Meselâ alacaklının haciz talebi üzerine borçlunun üç parça malının haciz edilmesi takip konusu olacak, faiz ve masrafları karşılamaya yeterli olacağı halde icra müdürünün borçluya ait yedi parça malı hacz etmiş olması. Burada haciz konusu mallar kabili haciz olduğundan haciz işlemi kanuna aykırı değildir. Ancak üç malın haczinin yeterli olmasına rağmen yedi malın hacedilmesi somut olayın verileri ile bağdaşmayacağı için borçlu haczi öğrendiği tarihten itibaren 7 gün içinde bu haczin hadiseye uygun olmaması sebebine dayanarak şikâyet yoluyla icra mahkemesine başvurabilir.

İİK.m.16/2'de ise, kanun koyucu iki tane süresiz şikâyet sebebi göstermiştir: Süresiz şikâyet sebepleri, bir hakkın yerine getirilmemesi veya sebepsiz sürüncemede bırakılması halleridir. Bu iki sebep dışında doktrin ve Yargıtay, icra takip işlemini kamu düzenine aykırı olmasını da bir süresiz şikâyet sebebi olarak kabul etmiştir.

Örnek vermek gerekirse takibi kesinleştirip haciz isteme yetkisini elde eden alacaklının haciz talep etmesine rağmen icra müdürünün haciz yapmamakta direnmesi hali bir hakkın yerine getirilmemesi süresiz şikâyet sebebinin oluşturur.

Alacaklının haciz talebi üzerine icra müdürünün, işlerin yoğunluğunu bahane ederek haciz yapmaktan sürekli kaçınması, haciz yapmayı sürüncemede bırakması süresiz şikâyet sebebine vücut verir.

Borçlunun fanatikleri bulunan bir pop sanatçısı olduğunu dikkate alan icra müdürü, yüksek bedelle paraya çevrilebileceğini düşünerek alacaklının talebi üzerine borçlunun üzerindeki bütün giyim eşyalarını hacedip onu, anadan doğma bir şekilde ortada bırakması kamu düzeni ve genel ahlakı etkileyeceği için burada süresiz şikâyet sebebinin mevcut olduğu söylenebilir. İİK.m.82/b.2, borçlunun zati için gerekli elbisesinin haciz edilemez olduğunu belirtmekle birlikte süreli şikâyet sebebi olan bu durum, kamu düzeni ve genel ahlaka aykırılık teşkil edeceği için süresiz şikâyet sebebi olarak kabul edilmek gerekecektir.

I- ŞİKÂYETİN NEREYE, NASIL YAPILACAĞI, TAKİBE ETKİSİ VE ŞİKÂYET ÜZERİNE YAPILACAK İŞLEMLER

Şikâyet, icra takip işlemini yapan icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesine yapılır.

Ancak şikâyet konusu icra takip işlemi, takibi yürüten icra dairesince istinabe yoluyla diğer bir icra dairesine yaptırılmış ise; bu halde şikâyetin istinabe edilen talimat icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesine yapılması icap eder. İcra takip işlemine karşı şikâyet yoluna gidilmiş olması, icra takibini kendiliğinden durdurmaz. Şikâyetin takibi durdurabilmesi için icra mahkemesinin karar vermesi gerekir (İİK m. 22).

Şikâyet, icra mahkemesine yazılı veya tutanağa geçirmek suretiyle sözlü olarak yapılabilir. İcra mahkemesinde basit yargılama usulü uygulanır. Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde icra mahkemesi, şikâyet konusu icra takip işlemi hakkında icra dairesinden yazılı açıklama yapmasını isteyebilir. Gene kanunda aksine hüküm yoksa icra hâkimi şikâyet üzerine duruşma yapıp yapılmayacağını takdir eder. İcra hâkimi, duruşma yapılmasını uygun görmüşse ilgilileri en kısa zamanda duruşmaya davet eder. Davet üzerine gelinmese bile icra hâkimi gerekli kararı verir (İİK.m.18/3).

İcra mahkemesi, yapacağı duruşma ve inceleme sonunda şikâyeti haksız bulursa reddeder. İcra mahkemesi, şikâyeti haklı bulduğu takdirde şikâyet konusu icra takip işlemi bozar veya düzeltir. Eğer şikâyet sebebi icra dairesinin sebepsiz yapmadığı veya sürüncemede bıraktığı (geciktirdiği) bir iş ise; o takdirde icra mahkemesi, icra dairesinin yerine geçerek o işlemi bizzat yapamaz. İcra Mahkemesi sadece o işin yapılmasını icra dairesine emreder (İİK.m.17/2).

DERS 2: İcra Hukukunda Süreler - İcra Harç ve Masrafları - Cebri İcrada Vekâlet –Cebri İcranın Tarafları - Takip Arkadaşlığı

Özet:

Süreler, hukuki işlemlerin yapılması için kanunun öngördüğü zaman parçalarıdır.

Harç ve masraf kavramları farklı anlamları içerir.

Alacaklı ve borçlu isterlerse Baroya kayıtlı bir avukata kendilerini icra takibinde temsil etmesi için noterlikçe düzenlenen bir vekâletname ile yetki verebilirler.

Alacaklı icra takibinin aktif tarafında, borçlu ise pasif tarafında yer alır.

İcra takibinin alacaklı tarafında birden fazla kişinin bulunması halinde alacaklılar arasındaki takip arkadaşlığına aktif takip arkadaşlığı adı verilir.

İcra takibinin borçlu tarafında birden fazla kişinin bulunması halinde borçlular arasındaki takip arkadaşlığına pasif takip arkadaşlığı adı verilir.

A- İCRA HUKUKUNDA SÜRELER

Süreler hukuki işlemlerin yapılması için kanunun öngördüğü zaman parçalarıdır. İcra ve İflâs Kanununda öngörülen sürelerin bir kısmı alacaklıya veya borçluya, bir kısmı ise icra müdürüne hitap eder. Meselâ ödeme emrine itiraz süresi borçlunun ödeme emrini tebellüğ ettiği tarihten itibaren 7 gündür. Borçlunun 7 günlük süreyi itirazsız geçirmesi halinde ödeme emri kesinleşerek cebri icra belgesi halini alır ve alacaklıya haciz isteme yetkisi gelir.

Alacaklı, borçlunun ödeme emrine karşı yaptığı itirazın kendisine tebliğinden itibaren 6 ay içinde itirazın icra mahkemesinde kaldırılmasını talep veya aynı tarihten itibaren 1 yıl içinde genel mahkemede itirazın iptalini dava edebilir. Verdiğimiz örneklerde 7 günlük ödeme emrini itiraz süresi ile 6 aylık ve 1 yıllık süreler hak düşürücü süreler olup re'sen dikkate alınır.

İİK.'da öngörülen sürelerin bir kısmı da icra dairesine hitap eder. Adi haciz yoluyla takipte alacaklının takip talebi üzerine takip talebinden itibaren 3 gün içinde ödeme emri icra dairesinden borçluya tebliğe gönderilir (İİK.m.61/1). Ancak bu süre inzibati nitelikte olup süre geçtikten sonra gönderilen ödeme emrinin geçerliğine zarar gelmez. Üç günlük süreden sonra gönderilen ödeme emri sebebiyle icra müdürünün disiplin sorumluluğu söz konusu olabilir. Hatta 3 günlük süre geçtikten sonra gönderilen ödeme emri sebebiyle alacaklının bir zararı doğmuş ise icra müdürünün hukuki sorumluluğu (İİK.m.5) yoluna da gidilebilir.

İcra ve İflâs Kanunundaki süreler üzerinde taraflar tasarrufta bulunamaz (İİK.m.20). Alacaklı ile borçlu anlaşarak İİK.'nın tayin ettiği süreleri kısaltamayacakları gibi uzatamazlar da. Aksi halde tarafların sürelerle ilişkin olarak yapacakları anlaşmalar geçersiz olur. Ancak İİK.'nin tayin ettiği bir süre sadece borçlu lehine konmuş ise borçlu, bu süreye uyulmadığını ileri sürme hakkından vazgeçebilir. Fakat bu vazgeçme üçüncü kişilerin haklarını etkilemez.

Meselâ ödeme emrine itiraz süresi 7 gün olup bu süre geçmeden ödeme emri kesinleşmeyeceği için alacaklı borçlunun malvarlığına haciz konmasını isteyemez. Görüldüğü gibi ödeme emrine karşı 7 günlük itiraz süresi borçlu lehine konulmuş bir süredir. Ödeme emrine karşı 7 günlük itiraz süresi geçmeden borçlu, alacaklının haciz koydurmasına rıza gösterebilir. Borçlunun rızası sebebiyle 7 günlük süre geçmeden konulan haciz geçerlidir. Ancak 7 günlük süre geçmeden konulan haciz üçüncü kişilerin haklarını etkilemez. Diğer bir deyişle bu haciz 7 günlük süre geçmeden fiilen konulmuş olmasına rağmen üçüncü kişiler açısından hukuken 7 günlük süre geçtikten sonra konulan haciz gibi dikkate alınır.

Meselâ aynı borçlunun iki alacaklısı Ahmet ve Mehmet olsun. Mehmet Ahmet'ten önce borçluya karşı takibe girişip ödeme emri tebliğ ettiriyor. Ahmet'in takibi ve ödeme emrini tebliğ ettirmesi Mehmet'ten sonra olmasına rağmen Ahmet, borçlunun rızasıyla 7 günlük süre geçmeden haciz koydurtuyor. Ahmet 7 günlük süreyi bekleseydi Mehmet'in takibi daha önceki tarihli olduğu için daha önce haciz koydurtacak ve Ahmet de Mehmet'ten sonra haciz koydurma imkânı elde edebilecekti. Ahmet sadece Mehmet'in rıza göstermesi üzerine 7 günlük süre geçmeden haciz koydurabilmiştir. İşte Ahmet'in haczi fiilen daha önce olmasına rağmen bu haciz Mehmet karşısında hukuken 7 günlük itiraz süresi geçtikten sonra konulmuş gibi işlem görür. Bunun sonucu şu olur. Mehmet, daha önce takibe giriştiğinden onun takip talebi üzerine gönderilen ödeme emrine itiraz süresi Ahmet'in takibine nazaran daha önce geçmiş olacağı için Mehmet'in hukuken Ahmet'ten daha önce haciz koydurmuş sayılır. Böylece Ahmet'in haczi fiilen önce olmasına rağmen Mehmet'in haczine nazaran hukuken daha sonra konulmuş

sayılacağı için Mehmet'in koydurduğu haciz ilk haciz olarak kabul edilir. Bu sebeple de Mehmet, Ahmet'in değil, Ahmet Mehmet'in haczine iştirak edebilmek için İİK.m.100'de öngörülen hacze iştirak şartlarını gerçekleştirmiş olmalıdır.

B- İCRA HARÇ VE MASRAFLARI

Harç ve masraf kavramları farklı anlamları içerir.

Harç, icra takibinde alacağın tahsili için cebri icra organına başvuran alacaklıya yaptığı hizmet karşılığında Devletin aldığı cüz'i bir miktar para olup Hazineye intikal eder.

Masraf ise, cebri icra organına başvuran takibin taraflarının yapılmasını istedikleri işlemin gerçekleştirilebilmesi için harcanması gereken paradır. Meselâ icra dairesine başvurup takip talebinde bulunan alacaklının ödeme emrinin borçluya gönderilmesi talebinin yerine getirilmesi için ödeme emrinin tebliğ masrafını icra dairesine vermesi gerekir. Verilen para, ödeme emrinin PTT kanalıyla tebliğ edilebilmesi için sarf edilir.

Alacaklı, icra takibinde başarıya ulaştığı takdirde takip sırasında yapmış olduğu masraflar borçluya yüklenir. Ancak alacaklı, yapılmasını istediği işlemle ilgili masrafı icra dairesine peşin vermek zorundadır. Aksi halde masrafını vermediği işlemin yapılmasını talep hakkından vazgeçmiş sayılır. Meselâ alacaklı haciz ettirdiği malın satışını menkullerde 1 sene, gayrimenkullerde hacizden itibaren 2 sene içinde icra dairesinden istemek zorundadır. Aksi halde haciz kalkar. Satış talebinin geçerli olabilmesi için yasal süresi içinde yapılması yeterli olmayıp ayrıca satış masraf avansının da yatırılması gerekir (İİK m. 59, m. 106, m. 110).

Daha önce de belirttiğimiz gibi icra takip masrafları, icra takibinin başlaması ve ilerleyip sonuçlandırılması için yapılması gereken işlemlerin gerektirdiği harcamalardır. Ödeme emrinin borçluya tebliğ masrafı, borçlunun mallarının haczi için icra memurunun borçlunun mallarının bulunduğu yere gitmesi, haciz edilen malların yediyemine teslimi için nakliyyeyi gerçekleştiren kamyon ve hamalların ücreti, yediyeminden kiralanan deponun ücreti icra takip masraflarına örnek oluşturur.

İcra takip masrafları, yapılmasını talep ettiği işlemler açısından alacaklı tarafından peşin olarak ödenir ve takip sonunda paraya çevrilen hacizli mallar bedelinden alacaklıya öncelikle ödenir (İİK. m. 59/2).

C- CEBRİ İCRADA VEKÂLET

Kural olarak alacaklı ve borçlu icra takibinde kendilerini bir vekille temsil ettirmek zorunda değildir. Ancak alacaklı ve borçlu isterlerse Baroya kayıtlı bir avukata kendilerini icra takibinde temsil etmesi için noterlikçe düzenlenen bir vekâletname ile yetki verebilirler.

Vekil ile takip edilen işlerde tebligatın asile değil, vekile yapılması gerekir. Meselâ ödeme emri, vekil mevcut olmasına rağmen borçlu adına tebliğe çıkarılmış ise; vekil adına çıkarılmış bir tebliğ olmadığı için, kanunun tebliğe bağladığı sonuçlar doğmaz.

Bir kimsenin birde fazla vekili varsa tebliğin vekillerden birine yapılması yeterlidir. Birden fazla vekile ayrı tarihlerde tebliği yapılmışsa kanunun tebliğe bağladığı hukuki sonuçlar bakımından ilk tebliği esas alınır (Teb.K.m.11).

Vekil yaptığı iş karşılığında müvekkilinden bir ücret almaya hak kazanır. Vekâlet ücreti denilen bu meblâğ, yargılama giderlerinden olduğu için icra mahkemesinde görülen işlerde icra hâkimi tarafından re'sen dikkate alınarak hükmedilir. İcra hâkimi, yargılama giderleri arasında kendisini vekille temsil ettiren ve şikâyetinde haklı olan taraf lehine Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre vekâlet ücretine hükmeder.

İcra takip dosyasında yapılan kapak hesabında başarıya ulaşan alacaklının takip masrafları hesaplanırken kendisini vekille temsil ettirmiş olması halinde vekâlet ücreti de Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre belirlenir.

D- CEBRİ İCRANIN TARAFLARI

I- Genel Olarak

İcra takibinde de davada olduğu gibi iki taraf vardır. Davada davacı adını alan taraf icra takibinde alacaklı olarak, davalı ise icra takibinde borçlu olarak karşımıza çıkar. Alacaklı icra takibinin aktif tarafında borçlu ise pasif tarafında yer alır.

II- Taraf Ehliyeti

Medeni Hukuktaki medeni haklardan istifade ehliyetine sahip olmak için gerçek veya tüzel kişiliğe sahip olmak gerekir. Gerçek veya tüzel kişiliğe sahip olanlar icra takibinde aktif veya pasif taraf ehliyetine sahiptir. Gerçek kişilerde taraf ehliyeti, diğer bir deyişle medeni haklardan istifade ehliyeti çocuğun sağ doğmak şartıyla ana rahmine düştüğü andan itibaren başlar. Kişilik, sağ ve tam olarak doğmakla başlar, ölümle sona erer. Ölü insanın kişiliği yoktur; o, süje değil obje sayılır. Ölünün taraf ehliyeti olmadığından icra takibinde alacaklı ve borçlu tarafta yer almaz.

III- İcra Takibi Sırasında Borçlunun Ölmesi

Takibin seyri sırasında borçlunun ölümü halinde kanunda öngörülen erteleme süresi geçtikten sonra alacaklı takibe kaldığı yerden seçimine göre belli şartlarla borçlunun mirasçılarına veya terekeye karşı devam edebilir.

Takibin terekeye karşı yürütülebilmesi için terekenin bütünlüğünü korumuş olması gerekir. Diğer bir deyişle, tereke mirasçılar arasında taksim edilmemiş veya resmi tasfiyeye tâbi tutulmamış ya da mirasçılar arasında aile şirketi tesis edilmemiş ise tereke, bütünlüğünü koruyor demektir. Bu durumda alacaklı, borçlunun sağlığında giriştiği takip yolu (haciz veya iflâs) fark etmeksizin takibe kaldığı yerden terekeye karşı devam edebilir.

Alacaklı dilerse mirasçılara karşı da takibe devam edebilir, ancak mirasçılar iflâsa tâbi şahıslardan olsa bile alacaklı, borçlunun sağlığında giriştiği iflâs yoluyla takibe mirasçılara karşı devam edemez. İflâsa tâbi şahıslardan olması halinde mirasçılar iflâs yoluyla takip etmek isteyen alacaklı, eski takibe devam edemeyip mirasçılara karşı en baştan iflâs yoluyla takibe girişebilir.

Alacaklının takibe kaldığı yerden borçlunun terekesine karşı devam etmesi halinde bütün mirasçıları terekeyi temsilen takibin pasif tarafında göstermesi gerekir. Zira tereke mal topluluğu olduğu için tüzel kişiliği yoktur. Alacaklı, mirasçıları değil, terekeyi takip ettiğinden takip konusu borç tereke malvarlığından karşılanır. Tereke takip edildiğinden mirasçılar şahsi malvarlıkları ile sorumlu değildir.

Takibin seyri sırasında borçlunun ölümü halinde takip konusu borç, terekeye dahil olarak mirasçılara intikal eder. Tereke borçlarından mirasçılar müştereken ve müteselsilen sorumludurlar. Bu sebeple alacaklı, murisin sağlığında giriştiği haciz yoluyla takibe mirasçılardan bir veya birkaçına ya da hepsine karşı kaldığı yerden devam edebilir. Alacaklının takibin seyri sırasında ölen borçlunun mirasçılarına karşı takibe kaldığı yerden devam edebilmesi ancak mirası kabul eden mirasçılar bakımından söz konusu olup sadece haciz veya rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip için mümkündür (İİK. m. 53). Alacaklının borçlunun mirasçılarını takibe kaldığı yerden devam ettiği hallerde mirasçılar arasında ihtiyari takip arkadaşlığı söz konusu olur.

Alacaklının, borçlunun ölümü halinde haciz yoluyla takip ettiği mirasçılar mirası kabul ettiklerinden şahsi malvarlıklarıyla ve müteselsilen sorumlu olurlar.

IV- İcra Takibi Sırasında Alacaklının Ölmesi

Haciz yoluyla takip sırasında alacaklının ölmesi halinde takip konusu alacak terekeye dahil olarak mirasçılara intikal eder. Mirasçılar terekeye dahil hak ve alacaklar üzerinde iştirak halinde hak sahibidirler. Bu sebeple mirasçılardan hiç birinin terekedeki bir alacak üzerinde tasarruf edebileceği somut bir payı olmadığından alacaklının mirasçılarının takibe kaldığı yerden hep birlikte devam etmeleri gerekir. Burada alacaklının mirasçıları arasında zaruri takip arkadaşlığı mevcuttur.

Alacaklının mirasçılardan birinin takibe devam etmek istememesi halinde diğer mirasçılar murisin son ikametgâh mahkemesi olan sulh hukuk mahkemesine (tereke mahkemesine) terekeye temsilci tayini için başvurabilir. Terekeye tayin edilen temsilci, bütün mirasçılar adına takibe devam eder.

V- Takip Ehliyeti

İcra hukukundaki takip ehliyeti, medeni hukuktaki fiil ehliyetinin, diğer bir deyişle medeni hakları kullanma ehliyetinin karşılığıdır.

Reşit ve mümeyyiz olup da hacir altında bulunmayanlar tam ehliyetlidir. Alacaklarını tahsil için bizzat veya vekil vasıtasıyla takibe girişebilecekleri gibi kendilerine karşı da takibe girişilebilir.

Gayrimümeyyizlerin (temyiz kudretine sahip olmayanların) fiil ehliyeti dolayısıyla takip ehliyeti mevcut değildir. Takip ehliyeti bakımından kişiler tam ehliyetliler, tam ehliyetsizler, mahdut ehliyetliler ve mahdut ehliyetsizler olmak üzere dörde ayrılır.

Velâyet altındaki çocuğun velisi olan ebeveyni icra takiplerinde çocuğu bizzat temsil edebileceği gibi vekâlet vererek bir avukata da temsil ettirebilir.

Taraf ve takip ehliyeti kamu düzeninden olduğundan yokluğu halinde icra takibinin seyri sırasında her zaman re'sen dikkate alınır.

Yargıtay, "sıfat"ı "husumet ehliyeti" olarak nitelendirmektedir. Sıfat, maddi hukuk ile ilgilidir. İcra takibinin aktif ve pasif tarafında yer alabilmek için alacaklı ve borçlu sıfatlarının olması gerekir.

E- TAKİP ARKADAŞLIĞI

I- Aktif Takip Arkadaşlığı

İcra takibinin alacaklı tarafında birden fazla kişinin bulunması halinde alacaklılar arasındaki takip arkadaşlığına aktif takip arkadaşlığı adı verilir. Aktif takip arkadaşlığı, ihtiyari ve zaruri takip arkadaşlığı olmak üzere ikiye ayrılır. Meselâ takibin seyri sırasında alacaklının ölmesi halinde takip konusu alacak terekeye intikal eder. Terekeye dahil alacak üzerinde mirasçılar iştirak halinde hak sahibi olduklarından bu durumda alacaklının mirasçıları arasında zaruri takip arkadaşlığı söz konusu olur.

II- Pasif Takip Arkadaşlığı

Takibin seyri sırasında borçlunun ölümü halinde takip konusu borç terekeye dahil olarak mirasçılara intikal eder. Mirası kabul eden mirasçılar, tereke borçlarından müştereken ve müteselsilen şahsi malvarlıkları ile sorumludur. Borçlunun ölümü ile yapılan takibe alacaklı mirasçılara karşı devam etmek istediğinde mirasçılar arasında pasif ve ihtiyari takip arkadaşlığı mevcut olur.

Terekenin borçlarından dolayı ölüm günü ile beraber üç gün içinde takip geri bırakılır. Mirasçı mirası kabul veya reddetmemişse bu hususta Medeni Kanunda belirtilen süreler geçinceye kadar takip geri kalır (İİK.m.53/1).

İcra takibi sırasında borçlu öldüğünde tereke henüz taksim edilmemiş veya resmî tasfiyeye tâbi tutulmamış yahut mirasçılar arasında aile şirketi tesis olunmamışsa borçlu hayatta olsaydı hangi usul uygulanacak idi ise terekeye karşı ona göre takip devam eder (İİK.m.53/2).

Bu takibin mirasçıya karşı devam edebilmesi ancak rehinin paraya çevrilmesi veya haciz yollar ile mümkündür (İİK.m.53/3).

Adi Haciz Yolu ile Takip: Genel Olarak – Yetkili İcra Dairesi - Takip Talebi – Ödeme Emri – Gecikmiş İtiraz

GENEL OLARAK

Para alacağının tahsili amacıyla adi (ilâmsız genel) haciz yoluyla takibe girişilebilmesi için alacaklının elinde herhangi bir senet olması gerekmez. Para alacağı adi senede dayanan alacaklı da bu yolu izleyebilir.

Adi haciz yolu ile takip, ancak para alacakları için söz konusu olabilir. Paradan gayri bir alacak meselâ bir malın verilmesi, bir şeyin yapılması veya bir şeyin yapılmasından kaçınma takip konusu yapılmak istendiğinde adi haciz yoluyla takibe girişilemez. Bu durumda daha önce dava açılıp yargılama sonunda elde edilecek ilâmın icraya konulması gerekir. Bizim İcra ve İflâs Kanunumuzun sistemimize göre; ancak para alacağı, esas itibarıyla para olan teminat alacağı ve İİK.da düzenlenen kiralanan gayrimenkullerin tahliyesine ilişkin özel düzenleme uyarınca ilâmsız takibe girişilebilir.

YETKİLİ İCRA DAİRESİ

Para alacağına ilişkin adi haciz yoluyla takipte yetkili icra dairesinin neresi olacağını İİK.m.50 göstermiştir. Bu maddeye göre icra dairesinin yetkisi, mahkemelerin yetkisini düzenleyen HMK hükümlerine göre belirlenir.

Akitten doğan bir para alacağı takip konusu yapılmak istenildiğinde yetkili icra dairesinin neresi olacağı?

İİK m.50'nin atıfta bulunduğu HMK.'daki mahkemelerin yetkisini belirleyen ve aynı zamanda yetkili icra dairesinin neresi olacağını gösteren başlıca üç hüküm mevcuttur. HMK.m.9'a göre her dava açıldığı tarihte davalının ikametgâhının bulunduğu yer mahkemesinde görülür. Mahkemenin yetkisini belirleyen bu ana yetki kuralını icra hukukuna uyarlıysak adi haciz yoluyla takipte ana yetkili icra dairesi şöyle belirlenir.

Alacaklı, takip tarihinde borçlunun ikametgâhının bulunduğu yer icra dairesinde adi haciz yoluyla takibe girişebilir (İİK.m.50'nin atıfta bulunduğu HMK.m.9/f.1,cüm.1 uyarınca). Birden fazla borçlu varsa alacaklı borçlulardan birinin takip tarihinde ikametgâhının bulunduğu yer icra dairesinde bütün borçlular için takibe girişebilir (İİK.m.50 ve HMK.m.9/f.2, cüm.1).

HMK m.10, akitten doğan para alacakları açısından iki tali yetkili mahkemeyi düzenlemiştir. Tali yetkiden kasıt; ana yetki kuralının bertaraf edilmeyip bunun yanında yetkili diğer mahkeme veya icra dairelerinin de söz konusu olması böylece alacaklının bir seçim imkânına sahip bulunmasıdır. HMK m.10'a göre akitten doğan para alacaklarına davalının ikametgâhının bulunduğu yer mahkemesinin yanında davalının akitten doğan borcunu ifa edeceği yer mahkemesi de yetkilidir. Akitten doğan borcun ifa edileceği yer akitte belirtilmiş ise o yer mahkemesinde alacaklı dava açabileceği gibi takibe de girişebilir. İfa yeri akitte belirtilmemişse akitten doğan para borcu BK m.73 bent 1 uyarınca verme zamanında alacaklının ikametgâhında ödenmek gerekir. O halde alacaklı, kendi ikametgâhının bulunduğu yer mahkemesinde borçluya karşı alacak davası açabilir veya akitten doğan para alacağının tahsili için adi haciz yoluyla takibe girişebilir.

TAKİP TALEBİ

Adi haciz yoluyla takip, alacaklının icra dairesine yapacağı takip talebi ile başlar (İİK.m.42). İlâmlı takip ise icra edilmesi talebiyle ilâmın icra dairesine verilmesiyle başlatılmış olur (İİK.m.35). Alacaklının adi haciz yoluyla takip talebi, sözlü veya yazılı ya da elektronik ortamda yapılabilir (İİK.m.58/cüm.1). Sözlü talep tutanağa geçirilir altı beyan sahibine imzalatılır. Yazılı talep ise basılı takip talebi formunun ilgili kısımları doldurularak icra dairesine verilmesiyle olur.

D- ÖDEME EMRİ

Takip talebini alan icra müdürü, bir ödeme emri düzenleyerek 3 gün içinde borçluya tebliğe çıkarır (İİK.m.61/1). İcra dairesinin takip işlemlerinden olan

ödeme emrinin borçluya tebliği, Tebligat Kanununun hükümleri uyarınca PTT işletmesi veya memur vasıtasıyla gerçekleştirilir (Teb.K.m.1).

Ödeme emrinde hangi kayıtların yer alacağını İİK.m.60 belirtmiştir.

E- GECİKMİŞ İTİRAZ

Kanun koyucu, borçlunun kusuru olmaksızın bir engel sebebiyle süresi içinde ödeme emrine itiraz edememiş olabileceği ihtimalini dikkate alarak gecikmiş itiraz halini de İİK.m.65'de düzenlemiştir. İİK.m.65'deki gecikmiş itiraz düzenlemesi şöyledir.

Borçlu kusuru olmaksızın bir engel sebebiyle süresi içinde itiraz edememiş ise paraya çevirme muamelesi bitinceye kadar itiraz edebilir.

Ancak borçlu, engelin kalktığı günden itibaren 3 gün içinde, mazeretini gösterir delillerle birlikte itiraz ve sebeplerini ve dayanaklarını icra mahkemesine bildirmeye ve yapılacak duruşmaya ilişkin harç ve masrafları ödemeye mecburdur.

İtiraz üzerine icra mahkemesi ancak gecikme sebebinin mahiyetine ve olayın özelliklerine göre takibin tatiline karar verebilir. İcra mahkemesi, incelemesini evrak üzerinde yapar. Gerektiğinde iki tarafı hemen davetle mazeretin kabule şayan olup olmadığına karar verir. Duruşmaya karar verilmemesi halinde borçludan alınan masraflar kendisine iade olunur.

Mazeretin kabulü halinde icra takibi durur. Aynı celsede alacaklı itirazın kaldırılmasını sözlü olarak da isteyebilir. Bu takdirde incelemeye devam olunarak gerekli karar verilir.

Daha önce borçlunun mallarına haciz konulmuşsa mazeretin kabulü kararının tefhim veya tebliği tarihinden itibaren alacaklı 7 gün içinde, icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını istemez veya aynı süre içinde itirazın iptali için İİK.m.67 uyarınca genel mahkemeye başvurmazsa haciz kalkar.

DERS 3: Ödeme Emrine İtiraz, Takibe Etkisi, Mahkemede İptali ve İcra Mahkemesinde Kesin Olarak Kaldırılması

A- ÖDEME EMRİNE İTİRAZ ve TAKİBE ETKİSİ

Borçlu, ödeme emrini tebellüğ ettiği tarihten itibaren 7 gün içinde yazılı veya sözlü olarak takibi yürüten icra dairesine veya masraflarını da yatırmak suretiyle o icra dairesine gönderilmek üzere başka bir icra dairesine itirazını yapabilir.

Borçlu, takip konusu alacağın varlık ve miktarına itiraz edebileceği gibi alacak bir senede dayanıyorsa senet altında kendisine atfedilen imzaya da itiraz edebilir.

Borçlunun itirazı; takip konusu borca, imzaya ya da alacaklının takibe giriştiği icra dairesinin yetkisine ilişkindir.

Borçlu, takip konusu borcun tamamına veya bir kısmına itiraz edebilir. Kısmi itirazın geçerli olabilmesi için borcun itiraz edilen kısmının açıkça belirtilmesi şarttır. Zira borcun itiraz edilmeyen kısmı bakımından takibe devam edilecektir.

İmza itirazının geçerli olabilmesi için, ayrıca ve açıkça yapılmalıdır (İİK.m.62/sondan 2. fıkra). Borçlunun ödeme emrine itirazında takibe itiraz ediyorum veya borcum yok demesi imza itirazını kapsamaz.

Borçlunun, takip konusu borcun itiraz ettiği kısmını para miktarı olarak göstermesi gerekir (İİK.m.62/sondan 3. fıkra). Borçlu böyle yapmayıp da meselâ bu kadar borcum yok veya takip konusu borcun bir kısmını ödedim demesi halinde borcun itiraz edilen kısmı rakam olarak belirtilmediğinden bu kısmi itiraz geçerli değildir.

B- İTİRAZIN HÜKÜMDEN DÜŞÜRÜLMESİ

Borçlunun usulüne uygun itirazı üzerine icra takibi kanun hükmü gereği kendiliğinden durur (İİK.m.66/1.cüm.).

Duran takibin devam edebilmesi için alacaklının borçlunun ödeme emrine vaki itirazını hükümden düşürmesi gerekir. Alacaklı, itirazın kendisine tebliğinden itibaren 6 ay içerisinde takibini yürüten icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesine başvurup borca veya icra dairesinin yetkisine karşı yapılan itirazının kesin olarak kaldırılmasını (İİK.m.68; m.50/2-3); imza itirazının ise geçici olarak kaldırılmasını talep edebilir (İİK.m.68a). Alacaklı dilerse itirazın kendisine tebliğinden itibaren bir yıl içinde yerel mahkemede borçluya karşı itirazın iptali davasını açabilir (İİK.m.67).

I- İtirazın Mahkemede İptali

Bir yıllık hak düşürücü süre içerisinde borçluya karşı itirazın iptali davasını (İİK.m.67) açan alacaklı, takip konusu yaptığı alacağın varlık ve miktarının ispat yükü altındadır. İtirazın iptalini talep eden alacaklı, dava dilekçesinde borçlunun icra inkâr tazminatına mahkûm edilmesini de isteyebilir. Davalı borçlu, dava dilekçesinin tebliğden itibaren iki haftalık cevap süresi içinde vereceği cevap layihasında davanın reddini talep etmekle beraber davacının icra inkâr tazminatına mahkûm edilmesini de isteyebilir.

Borçlunun itirazının iptal edilmiş olması, davacı alacaklı lehine icra inkâr tazminatına hükmedilebilmesi için yeterli değildir. Ayrıca borçlunun itirazında haksız da olması gerekir. İtirazın iptal edilmesi, borçlunun itirazında haksız olduğunu göstermez. Borçlunun itirazında haksız sayılabilmesi için takip konusu alacak doğumunda likid olmalıdır. Diğer bir deyişle alacak doğduğu anda taraflar alacağın varlık ve miktarını bilmelidir. Alacağın miktarının belirlenmesi muhtacı muhakeme olmamalıdır. Hâkim kararını gerektirmeden basit bir hesaplama ile miktarı belirlenebilecek para alacağı da likid sayılır. İtirazın iptali davasında yapılan yargılama sonunda mahkemece borçlunun itirazının haksızlığına karar verilirse davalı borçlu; takibinde haksız ve kötünietli görülürse davacı alacaklı diğer tarafın talebi üzerine iki tarafın durumuna davanın ve hükmedilen şeyin tahammülüne göre ret veya hükmedilen meblâğın % 20'ından aşağı olmamak üzere uygun bir tazminata mahkûm edilir.

Davalı borçlunun icra inkâr tazminatına hükmedilebilmesi için kötüniyetli olması aranmaz. Ancak itiraz eden veli, vasi veya mirasçı ise borçlu aleyhinde tazminata hükmedilebilmesi için kötü niyetli olması gerekir. İtirazın iptali davasının açılacağı bir yıllık süre, hak düşürücü süre olup bu süreyi geçiren alacaklı itirazın iptali davasını açamaz ise de genel hükümlere göre alacak davası açabilir.

II- Borca İtirazın İcra Mahkemesinde Kesin Olarak Kaldırılması

Alacaklı, itirazın kendisine tebliğinden itibaren altı ay içerisinde icra mahkemesine başvurarak borca itirazın kesin olarak kaldırılmasını isteyebilir. İcra mahkemesinde yapılacak yargılamada ilk ispat külfeti alacaklı üzerindedir. Alacaklı, takip konusu alacağın varlık ve miktarını İİK.m.68'de belirtilen belgelerden biriyle ispat edebilir. İcra mahkemesindeki yargılama genel mahkemelerden farklı olarak HMK.'un genel hükümlerine göre olmayıp, sıkı şekil şartlarına tâbi bir yargılamadır.

Bir belgenin 68 normlarına uygun sayılabilmesi için;

-Kayıtsız şartsız belirli bir para borcu ikrarını içermesi ve

-Senet altındaki imzanın, noterce tasdik edilmiş ya da borçlu tarafından ikrar edilmiş olması yahut

-Resmi dairelerin ve makamların, yetkileri dahilinde ve usulüne uygun olarak düzenleyip verdikleri bir belge olması gerekir.

Alacaklı, böyle bir belgeye dayanarak alacağın varlık ve miktarını ispat edince icra mahkemesi hemen karar vermez. İspat yükü, bu defa borçluya geçer. Borçlu, ileri sürdüğü itiraz sebebini İİK.m.68 normlarına uygun bir belgeyle ispat etmek zorundadır. Borçlu, borca itirazını bu şekilde ispat edebilirse icra mahkemesi alacaklının, itirazın kaldırılması talebinin reddine karar verir. Borçlu, alacaklının alacağının varlık ve miktarını ispat etmesi üzerine kendisine düşen ispat yükünü yerine getiremezse icra mahkemesi, alacaklının talebi doğrultusunda borçlunun borca itirazının kesin olarak kaldırılmasına karar verir.

Demek oluyor ki kural olarak bir belgenin İİK.m.68 normlarına uygun sayılabilmesi için, kayıtsız şartsız belirli bir para borcu ikrarını içermesi ve senet altındaki borçluya atfedilen imzanın noterlikçe tasdik edilmiş veya borçlu tarafından ikrar edilmiş olması gerekir.

Ancak takip konusu alacak adi senede dayanıyorsa ve borçlu sadece borca itiraz etmişle alacaklı bu senede dayanarak borca itirazın kaldırılmasına karar verilmesini talep ederek icra mahkemesine başvurduğunda icra mahkemesi borca itirazın kesin olarak kaldırılmasına karar verir. Zira adi senet, kayıtsız şartsız belli bir para borcu ikrarı içerdiği gibi borçlu senet altındaki imzayı ayrıca ve açıkça inkâr etmediğinden imza da o takip bakımından borçludan sadır sayılır (İİK.m.62/sondan 2. fıkra). Bir belgenin İİK.m.68 normlarına uygun olabilmesi

için aranan imzaya ilişkin unsur bu şekilde gerçekleşmiş olduğundan –borçlunun, imza itirazında bulunmayıp sadece borca itiraz ettiği- adi senet borca itirazın kaldırılması açısından İİK.m.68 normlarına uygun bir belge sayılır.

Ödeme emrini tebellüğden itibaren 7 gün içinde itiraz eden borçlu, alacaklının itirazın kaldırılması talebiyle başvuracağı icra mahkemesinde ibraz edeceği takip dayanağı senet metninden anlaşılmayan itiraz sebeplerini ilk defa itirazın kaldırılması duruşmasında ileri süremez.

Borçlunun, ödeme emrine itiraz süresi içinde mevcut olduğu halde ileri sürmediği itiraz sebebini icra mahkemesinde itirazın kaldırılması duruşmasında ileri sürebilmesi için bu itiraz sebebini, alacaklının takip konusu alacağını dayandırdığı senet metninden anlaşılması gerekir.

Meselâ ödeme emrine karşı 7 günlük itiraz süresi içinde “borcum yok” şeklinde itiraz eden borçlu, alacaklının itirazın kaldırılması talebiyle icra mahkemesine başvurması üzerine duruşmaya gelerek borcu ödemediği itirazında bulunamaz. Zira itiraz sebeplerinden tediye (ödeme), alacaklının takip konusu alacağını dayandırdığı senet metninden anlaşılabilen bir itiraz sebebi değildir.

Ödeme emrine 7 günlük itiraz süresi içinde borcum yok şeklinde itiraz eden borçlu icra mahkemesinde yapılacak itirazın kaldırılması duruşmasında takip konusu alacağın zamanaşımına uğradığını ileri sürebilir. Zira alacağın zamanaşımına uğrayıp uğramadığı alacağın vade tarihine göre belli olur. Vade tarihi ise senet metninden anlaşılır.İİK m.68/son uyarınca asgari %20 icra ve inkar tazminatına mahkumiyet talep olunabilir.

İmzaya İtirazın İcra Mahkemesinde Geçici Olarak Kaldırılması – Yetki İtirazı

İMZAYA İTİRAZIN İCRA MAHKEMESİNDE GEÇİCİ OLARAK KALDIRILMASI

Borçlu ödeme emrini tebellüğ ettiği tarihten itibaren 7 gün içinde yazılı veya sözlü olarak icra dairesine başvurup ayrıca ve açıkça senet altındaki imzayı inkâr edince icra takibi kanun hükmü gereği kendiliğinden durur (İİK.m.60/b.3, f.1 ve m.66). Alacaklı, imza itirazının kendisine tebliğinden itibaren altı ay içinde icra mahkemesinden imza itirazının geçici olarak kaldırılmasına karar verilmesini talep edebilir.

İcra mahkemesi, imza itirazının geçici olarak kaldırılmasına iki halde karar verebilir. Borçlu iki ihtarlı davete rağmen geçerli bir özrü olmaksızın imza incelemesinin yapılacağı duruşmada hazır olmazsa icra mahkemesi imza itirazının geçici olarak kaldırılmasına karar verir.

İmza incelemesi duruşmasında hazır bulunmadığı takdirde imzaya itirazın geçici olarak kaldırılacağına karar verileceğine dair borçluya yapılacak ihtarlardan biri ödeme emrinde diğeri ise duruşma davetiyesinde yer alır.

İcra mahkemesinin, imzaya itirazın geçici olarak kaldırılmasına karar vereceği ikinci hal ise şudur. Borçlu icra mahkemesine gelir ve yapılan inceleme sonunda inkâr ettiği imzanın kendisine ait olduğu kanaatine icra hâkimi varırsa imzaya itirazın geçici olarak kaldırılmasına karar verilir.

Dikkat edilmelidir ki bu kararın verilebilmesi için inkâr ettiği imzanın borçluya ait olduğunun kesin olarak sabit olması gerekmez. Sadece o takip bakımından imza borçluya ait sayılır. Bu sebeple borçlu kendisine ait sayılan imzayı başka bir takipte inkâr edebilir. Hatta senet dava konusu olursa imzanın mahkemece incelenmesi gerekir.

O halde imzaya itirazın geçici olarak kaldırılması kararı kesin hüküm oluşturmaz. Ancak borçlu evvelce inkâr ettiği imzayı icra mahkemesindeki duruşmada ikrar ederse takip konusu alacağın dayandığı senet altındaki imzanın borçluya ait olduğu kesinlik kazanır ve icra mahkemesi imza itirazının kesin olarak kaldırılmasına karar verir.

İmzaya itirazın geçici olarak kaldırılması kararı üzerine alacaklı, icra takibine sınırlı olarak devam edebilir. Alacaklı, borçlu mallarına geçici haciz koydurabilir. Ancak satış talep edemez. Borçlu, itirazın geçici olarak kaldırılması kararının tefhim veya tebliğinden itibaren 7 gün içinde takibin yapıldığı yer veya alacaklının yerleşim yeri mahkemesinde alacaklıya karşı **borçtan kurtulma davası** açabilir (İİK.m.69/2). Bu davanın dinlenebilmesi için borçlunun dava konusu alacağın yüzde onbeşini ilk duruşma gününe kadar mahkeme veznesine yatırması veya mahkemece kabul edilecek diğeri bir teminat vermesi şarttır. Aksi halde mahkeme esasa gitmeden dava şartının eksikliği sebebiyle borçtan kurtulma davasının reddeder. Borçtan kurtulma davası da bir nevi menfî tespit davasıdır. Borçlu, 7 günlük süre içinde borçtan kurtulma davası açmaz veya açıp da kaybederse imzaya itirazın geçici olarak kaldırılması kararı kesin kaldırmaya eğer borçlu mallarına geçici haciz konmuş ise geçici haciz de kesin hacze kanun hükmü gereği kendiliğinden dönüşür (İİK.m.69/3).

B- YETKİ İTİRAZI ve HÜKÜMDEN DÜŞÜRÜLMESİ

Borçlu ödeme emrini tebellüğ ettiği tarihten itibaren yazılı veya sözlü olarak icra dairesine başvurup icra dairesinin yetkisine de itiraz edebilir. Yetki itirazı üzerine duran takibi harekete geçirmek isteyen alacaklı, itirazın kendisine tebliğinden itibaren altı ay içinde icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını talep edebilir. İcra mahkemesi, yetki itirazını esas hakkındaki diğeri itirazdan önce inceleyip kesin surette karara bağlar (İİK.m.50/2).

Alacaklının bu defa yetkili icra dairesinde girişeceği icra takibi yeni bir takip olup yetkisiz icra dairesinde yapılan işlemler geçersizdir. Ancak takip konusu alacağın tâbi olduğu zaman aşımı alacaklının yetkili icra dairesine takip talebiyle başvurup takibi başlatmasıyla kesilmiş olur. Zira icra dairesi yetkisiz de olsa alacaklı takibe girişmekle alacağını cebri icra yoluyla tahsil iradesini açıklamış olmaktadır.

Borçlu ödeme emrine karşı 7 günlük süre içerisinde borca itirazla beraber icra dairesinin yetkisine de itiraz etmiş ise söz konusu alacağı İİK.m.68 normlarına uygun bir belgeye dayanan alacaklı, seçim imkânına sahiptir. Alacaklı, her iki itirazın kaldırılmasını icra mahkemesinden isteyebileceği gibi, bunun yerine dilerse yerel mahkemede borçluya karşı itirazın iptali davası da açabilir.

Borçlu sadece icra dairesinin yetkisine itiraz etmişse alacaklı, itirazın iptalini mahkemeden isteyemeyip icra mahkemesinden yetki itirazının kaldırılmasını talep edebilir.

DERS 4: Takibin İptal veya Taliki – Menfi Tespit Davası

A- TAKİBİN İPTAL veya TALİKİ

İİK.m.71 takibin iptal ve taliki şartlarını düzenlemiştir. Bu maddeye göre borçlu takibin kesinleşmesinden sonraki devrede borcun ve ferilerinin itfa edildiğini veya alacaklının kendisine bir süre verdiğini noterden tasdikli ya da imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispat ederse takibin iptal veya talikini icra mahkemesinden her zaman talep edebilecektir.

Takibin iptal veya taliki şartlarını şöyle sıralayabiliriz:

1- Takibin kesinleşmesinden sonraki devrede takibin iptal veya taliki sebebi ortaya çıkmış olmalıdır.

2- Borçlu, iptal veya talik sebebini noterden tasdikli veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispat etmelidir.

3- Bu şartlar mevcut ise borçlu takibin iptal veya talikini her zaman icra mahkemesinden talep edebilir. Kanun, her zaman demekle birlikte bundan kasıt icra takibi mevcut olduğu sürece takibin iptal veya talikinin istenebileceğidir.

İtfa, borcu sona erdiren bütün hukuki sebeplerdir. Tediye, ibra, takas, yenileme, alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı şahıs üzerinde birleşmesi borcu sona erdiren hukuki sebepler olup itfa kavramı ile ifade edilir.

İİK.m.71 uyarınca alacaklının borçluya süre vermesinden kasıt, takibin kesinleşmesinden sonraki devrede alacaklının borcunu ödemesi için borçluya yeni bir süre vermesidir. Bilindiği üzere alacağın mevcut olması icra takibine konu yapılabilmesi için yeterli değildir. Alacak aynı zamanda kabili talep olmalıdır.

Alacağın vadesi gelmemişse mevcut olmasına rağmen takip konusu yapılamaz. Aksi halde gönderilecek ödeme emrine borçlu itiraz edebilir. Vade gelip alacaklı takibe girişikten ve takip kesinleştikten sonra borçlunun isteği üzerine ona borcunu ödemesi için yeni bir süre verebilir. Buna rağmen alacaklı takibe devam etmeye kalkarsa borçlu bu yeni sürenin verilmesi (imhal) sebebine dayanarak takibin talikini icra mahkemesinden isteyebilir.

Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için bir örnek verelim;

Ahmet, Mehmet'e adi senet karşılığında iki ay sonra geri ödenmek üzere 5.000 TL borç veriyor. Vade geldiğinde Mehmet, Ahmet'e borcunu ödüyor. Ancak Ahmet, işlerin yoğunluğu sebebiyle senedi nereye koyduğunu hatırlayamadığını daha sonra bulunca kendisine iade edeceğini söylüyor. Ahmet, Mehmet'in talebi üzerine parayı aldığına dair bir makbuz düzenliyor ve notere tarih ve imzasını tasdik ettirerek kendisine veriyor.

Aradan beş ay geçtikten sonra adi senedi bulan Ahmet, alacağını tahsil etmiş olmasına rağmen Mehmet'e karşı adi haciz yoluyla takibe girişiyor. Ödeme emrini tebellüğ eden Mehmet, elindeki noter tasdikli makbuza güvenerek itiraz etme ihtiyacını duymuyor. Ancak 7 günlük süreyi itirazsız geçirdiğinden ödeme emri kesinleşip cebri icra belgesi halini alıyor ve alacaklıya kesin haciz isteme yetkisi geliyor.

Mehmet, icra müdürünün haciz için evine geleceğini öğrenince icra mahkemesine başvurup takip konusu borcu ödediğini gösteren noter tasdikli makbuzu ibraz ederek takibin iptal edilmesine karar verilmesini talep ediyor. Olayımızda itiraz sebebi, takipten önce ortaya çıktığı için icra mahkemesi, takibin iptali talebinin reddine karar verecektir.

Olayımızda Mehmet, senet bedelini ikinci defa ödemek zorunda kalmamak için Ahmet'e karşı menfi tespit davası açabilir.

B- MENFİ TESPİT DAVASI

Menfi tespit davası İİK.m.72'de düzenlenmiştir. İİK.m.72 aynen şöyledir.

Menfi tespit davası, icra takibi başlamadan önce açılabilir. Kural olarak her iki halde de menfi tespit davasının takibe bir etkisi olmaz. Takip ve dava birbirine paralel olarak yürür.

İcra takibinden önce açılan menfi tespit davasında davacının talebi üzerine mahkeme takip konusu alacağın %15'inden aşağı olmamak üzere gösterilecek teminat karşılığında ihtiyati tedbir kararı vererek takibi durdurabilir (İİK.m.72/2).

Menfi tespit davası icra takibi sırasında açılmış ise davaya bakan mahkeme ihtiyati tedbir yoluyla takibin durdurulmasına karar veremez. Ancak borçlu, alacaklının

gecikmeden doğan zararlarını karşılamak ve alacağın yüzde 15'inden aşağı olmamak üzere teminat göstermek suretiyle ihtiyati tedbir yoluyla icra vizesindeki paranın alacaklıya verilmemesini mahkemeden isteyebilir (İİK.m.72/3). Hemen belirtelim ki bu son durumda verilen ihtiyati tedbir kararı, menfi tespit davası sonunda borcu olmadığı anlaşılan davacıyı tam olarak korumaz. Zira takibin seyri sırasında açılan menfi tespit davası davacı lehine sonuçlandığında icra vizesindeki mahcuz mal bedeli alacaklıya değil borcu olmadığı anlaşılan davacıya verilir. Ancak icra vizesindeki para, mahcuz malın değerinin tam karşılığı değildir.

Haciz - Haciz Halinde Borçlunun Tasarruf Yetkisi - Hacze Karşı Şikâyet – Alacakların Haczi – Taksitle Ödeme

HACİZ

Adi (ilâmsız genel) haciz yoluyla takipte yedi günlük itiraz süresi içerisinde ödeme emrine itiraz edilmez veya itiraz icra mahkemesi ya da genel mahkemede hükümden kesin olarak düşürülürse ödeme emri kesinleşip cebri icra belgesi halini alır. Ödeme emri kesinleşince alacaklıya kesin haciz isteme yetkili gelir (İİK.m.78/1). Alacaklının talebi üzerine icra müdürü borçlunun taşınır ve taşınmaz malları ile üçüncü kişilerdeki hak ve alacaklarının takip konusu alacak, faiz ve masrafları karşılayacak ölçüde haciz eder.

Haciz, icra müdürünün borçlunun mallarına hukuken el koymasüdür. Haczin tekemmülü için icra müdürünün haciz iradesinin haricileşmesi diğer bir deyişle borçluya veya borçlu adına adli tebligatı kabule kanunen yetkili şahıslara (Teb.K.m.13, m.14, m.16, m.17 ve m.18) ulaşması gerekir. Haciz yapıldığında haczi yapan icra müdürü veya yardımcısı ya da icra müdürünün görevlendireceği icra dairesindeki memurlardan biri bir haciz tutanağı (haciz zabtı) düzenler (İİK.m.102).

Haciz tutanağının düzenlenmesi haczin tamamlanma şartı değildir. Haciz tutanağı hangi malların haczedildiğini gösterir. Malın haciz edildiğinin ispat vasıtası, haciz tutanağıdır.

Haciz, hâciz (haciz koyduran) alacaklıya hukuken rüçhan hakkı sağlamaz. Rüçhan hakkından kasıt, haciz edilen malın satış bedelinden alacağın öncelikle ve tam olarak alınmasıdır. İlk haciz konulan mal üzerine borçlunun diğer bir alacaklısı haciz koydurur ve kanunda öngörülen hacze iştirak şartlarına (İİK.m.100; m.101) da haiz olursa ilk hacze iştirak eder. Hacze iştirak halinde mahcuz mal bedeli her iki alacaklı arasında gâmeten (her bir alacağın, mahcuz mal bedeline oranı nispetinde) paylaşılır. Haczin, haciz koyduran alacaklıya hukuken rüçhan (öncelik) hakkı sağlamamasından kasıt budur. Ancak hacze iştirak şartları gerçekleşmemişse aynı mal üzerine ilk haczi koyduran alacaklı alacağını satış

bedelinden öncelikle ve tam olarak alacağından ilk koydurduğu haciz kendisine fiilen rüçhan hakkı sağlamış olur.

Haczin gerçekleşmesi için kural olarak icra müdürünün o mala fiilen el koymasına gerek olmadığını belirtmiştik. Ancak bu kuralın kanundan doğan istisnaları da vardır. Nitekim İİK. m88/1'e göre haciz edilen paraları, banknotları, hamiline ait senetleri, poliçeler ve cirosu kabil diğer senetlerle altın gümüş ve diğer kıymetli şeyleri icra dairesi fiilen el koyup borçlunun tasarruf sahası dışına çıkararak muhafaza altına alır (İİK.m.88/1). Aksi halde sayılan bu şeyler haciz edilmiş olmaz. Bunun sebebi, elinde bırakıldığı takdirde borçlunun tasarrufta bulunarak bunları kolaylıkla elinden çıkarabileceği düşüncesidir.

Haciz, icra dairesinin bir icra takip işlemi olduğundan haciz sırasında her iki taraf hazır bulunmasa bile yapılır. Haciz yapılacağı sırada alacaklı ve borçlunun bulunmasında fayda da vardır. Alacaklı, haciz sırasında hazır bulunarak borçluya ait olduğunu bildiği malları gösterebilir. Haciz sırasında hazır bulunan borçlu da kilitli yerlerin açılmasını sağlayabilir ve ayrıca haciz edilmek istenen bir malın başkasına ait olduğunu söyleyip üçüncü kişi lehine istihkak iddiasında bulunabilir. İcra müdürü, istihkak iddiasına rağmen malı haczeder ve düzenleyeceği haciz tutanağına istihkak iddiasını kaydeder. Böyle bir durumda izlenmesi gereken prosedür mahcuz mala istihkak davasıdır (İİK.m.96-99).

Haciz edilen mal, menkul (taşınır) veya gayrimenkul (taşınmaz) olsun kural, malın haciz edildiği yerde haciz tutanağının düzenlenmesidir. Haciz tutanağına haciz edilen mallar sırasıyla kaydedilir. Taşınır malın haczi halinde haczi yapan memur kıymetini de takdir ederek tutanağa yazar. Haciz edilen mal taşınmaz mal ise haciz yapan memur emlak uzmanı olmadığı için kıymetini kendisi takdir etmeyip mahcuz taşınmazın kıymeti icra dairesi tarafından görevlendirilen bilirkişiye takdir ettirilir. Bilirkişi kıymet takdirini icra dairesi adına yaptığından kıymet takdir raporu icra takip işlemi sayılır. Takdir edilen kıymetin az veya çok olmasına göre alacaklı veya borçlu kıymet takdirine karşı öğrenme tarihinden itibaren 7 gün içinde şikâyet yoluyla icra mahkemesine başvurabilir.

B- HACİZ HALİNDE BORÇLUNUN TASARRUF YETKİSİ

Haciz edilen mallar üzerinde borçlu tasarrufta bulunamaz. Ancak borçlu alacaklının rızası ve icra müdürünün izni ile tasarrufta bulunabilir. Haciz edilip de alacaklının rızası ile elinde bırakılan mallar üzerinde tasarruf etmemesi aksine hareketin cezayı gerektireceği haczi koyan memur tarafından borçluya ihtar edilir (İİK.m.86/1). Haciz edilip elinde bırakılan mal üzerinde borçlunun lehine tasarruflu işlem yaptığı üçüncü kişi iyiniyetli ise onun iyiniyeti korunur. Zira menkullerde zilyetlik mülkiyete karine teşkil ettiğinden elinde bırakılan haciz edilmiş malın emin sıfatıyla zilyedinden iyiniyetle aynı hak iktisap eden üçüncü kişinin iktisabı korunur (İİK.m.86/2). Buna karşılık iyiniyet kurallarına aykırı olarak mahcuz taşınır mal üzerinde üçüncü kişinin kazandığı haklar, alacaklının

hacizle o mala ilişkin haklarını ihlâl ettiği nispette geçersizdir (İİK 86/son f.). Üçüncü kişinin iyiniyetli olmasından kasıt borçlunun lehine yaptığı tasarruflu işlem konusu malın haciz edildiğini bilmemesi ve bilebilecek durumda da olmamasıdır.

Haciz edilen mal taşınmaz ise; borçlunun mahcuz mal üzerindeki tasarruf yetkisi Medeni Kanununun 1010. maddesi anlamında tahdide uğrar. İİK.m.91'e göre taşınmazın tapu siciline kaydedilmek üzere icra müdürlüğü haczi, ne miktar para için yapıldığını, alacaklının adı ile tebliğe yarar adresini tapu sicil müdürlüğüne bildirir. Haciz keyfiyetinin tapuya şerh verilmesi halinde bu şerh taşınmaz maliki borçlunun mahcuz taşınmaz üzerinde tasarrufta bulunmasını engellemeyip sadece üçüncü kişinin iyiniyetle aynı hak iktisabında bulunmasını önler. Diğer bir deyişle haciz şerhinden sonra borçlu mahcuz malın mülkiyetini üçüncü kişiye devredebileceği gibi mahcuz taşınmaz üzerinde üçüncü kişi lehine sınırlı aynı haklar da ihdas edebilir. Ancak haciz şerhinin varlığı sebebiyle üçüncü kişi iyiniyet iddiasında bulunamayacağından üçüncü kişi lehine tasarruflı işlem yapılmasına rağmen icra müdürü alacaklının talebi ile mahcuz taşınmazı paraya çevirip alacaklıya alacağını öder.

Haciz konusu taşınır veya taşınmaz mal olmayıp da borçlunun üçüncü kişinin nezdindeki alacağı ise; alacağı haciz eden icra dairesi, keyfiyeti üçüncü kişiye bir yazı ile bildirir. Nitekim İİK.m.89/1'e göre üçüncü kişiye birinci haciz ihbarnamesi tebliğ edilmesi, haczin gerçekleşme şartı olmayıp haciz edilen üçüncü kişi nezdindeki alacak üzerinde borçlunun tasarrufta bulunmasını önlemeye yönelik bir muhafaza tedbiridir.

HACZE KARŞI ŞİKÂYET

İcra dairesi, alacaklının göstereceği adreslerde borçlunun mallarını haczeder. Borçlu malları icra takibini yürüten icra dairesinin yetki çevresi içinde ise haczi takibi yürüten icra dairesi yapar. İcra dairesinin icra takip işlemlerinden biri olan bu hacze karşı, takibi yürüten icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesine şikâyet yoluyla başvurulabilir.

Başka icra dairesinin yetki çevresi içinde bulunan borçluya ait mallar takibi yürüten icra dairesinin talimat yazısı göndermesi üzerine malların bulunduğu yerdeki icra dairesince yapılır. Buna istinabe yoluyla malların haczi denir. İstinabe yoluyla başka bir icra dairesine fiilen yaptırılan hacze karşı şikâyet yoluna gidilmek istendiğinde; şikâyetin yapılacağı icra mahkemesi, takibi yürüten icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesi değil, talimat yazısının gönderildiği (istinabe edilen) malların bulunduğu yerdeki icra dairesinin tâbi olduğu icra mahkemesidir (İİK m.79).

Haczin konusu taşınmaz olduğu takdirde kural olarak taşınmazın bulunduğu yerde haciz yapıp haciz tutanağının düzenlenmesi gerekir. Ancak İİK.m.79'da yapılan bir değişiklikle taşınmazın, takibi yürüten icra dairesinin yetki çevresi dışında

olması halinde; istinabe yoluyla haciz yapılabileceği gibi, takibi yürüten icra dairesinin, taşınmazın kayıtlı bulunduğu tapu siciline haciz şerhini doğrudan işletilmesi suretiyle de yapılabileceği kabul edilmiştir. Taşınmazın kayıtlı olduğu tapu sicil müdürlüğüne haciz müzekkeresi gönderilmek üzere haciz şerhinin tapu kaydına işlenmesi şeklinde gerçekleşen doğrudan hacze karşı şikâyetin takibi yürüten icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesine yapılması gerekir.

Takibi yürüten icra dairesi, başka bir icra dairesinin yetki çevresi içinde bulunan borçlu mallarının haczini iki şekilde gerçekleştirebilir.

Alacaklının göstereceği adreslerdeki borçluya ait malların haczedilmesi şeklinde talimat yazısı göndererek o icra dairesi vasıtasıyla istinabe yoluyla haczi yaptırabilir.

Takibi yürüten icra dairesi, borçluya ait **belirli** malların haczi için başka icra dairesine talimat yazısı da gönderebilir. Bu durumda Yargıtay'ın deyimiyile **nokta haczi** söz konusu olur. Yapılan nokta haczine karşı şikâyet yoluna gidilmek istendiğinde; yetkili icra mahkemesi, malların bulunduğu yerdeki icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesi olmayıp, takibi yürüten icra dairesinin tâbi olduğu icra mahkemesidir.

ALACAKLARIN HACZİ

Hâmiline ait olmayan veya cirosu kabil bir senede dayanmayan alacak veya diğer bir talep hakkı veya borçlunun üçüncü kişi elindeki taşınır bir malının haczi prosedürünü İİK.m.89 düzenlemiştir. Ancak hemen belirtelim ki, borçlunun üçüncü kişideki taşınır (menkûl) malının haczi halinde mutlaka İİK.m.89'un uygulanması gerekmez. İcra müdürü taşınır mal haczini İİK.m.85 hükmüne göre de yapabilir. Bu durumda taşınır malın haciz edildiğini üçüncü kişiye bildiren yazı İİK.m.89 içeriğini taşımaz. Kaldı ki, üçüncü kişiye İİK.m.89/1 uyarınca gönderilen I. Haciz İhbarnamesi ile haciz yapılmış olmayıp daha önce icra müdürünün vereceği haciz kararı ile malın haciz edildiğinin bildirilmesi, böylece borçlunun haciz edilen malı (veya alacağı) üzerinde tasarruf yapılmasını önlemeye yönelik bir tedbir alınması söz konusu olmaktadır.

Hâmiline ait olmayan veya cirosu kabil bir senede dayanmayan alacak veya diğer bir talep hakkı veya borçlunun üçüncü kişi elindeki taşınır bir malı haczedilirse icra müdürü;

Borçlu gerçek veya tüzel kişiye bundan böyle borcunu ancak icra dairesine ödeyebileceğini ve takip borçlusuna yapılan ödemenin geçerli olmadığını veya malı elinde bulunduran üçüncü kişinin bundan böyle taşınır malı ancak icra dairesine teslim edebileceğini, malı takip borçlusuna vermemesini, aksi takdirde malın bedelini icra dairesine ödemek zorunda kalacağını bildirir (**I. Haciz İhbarnamesi**). Bu haciz ihbarnamesinde ayrıca 2, 3 ve 4 üncü fıkra hükümleri de üçüncü şahsa bildirilir (İİK.m.89/1).

Üçüncü kişi, borcu olmadığı veya malın yedinde bulunmadığı veya haciz ihbarnamesinin tebliğinden önce borç ödenmiş veya mal tüketilmiş veya kusuru olmaksızın telef olmuş veya malın borçluya ait olmadığı veya malın kendisine rehnedilmiş olduğu veya alacağın borçluya veya emrettiği yere verilmiş olduğu gibi bir iddiada ise, bu durumu I. Haciz İhbarnamesinin kendisine tebliğinden itibaren 7 gün içinde icra dairesine yazılı veya sözlü olarak bildirmeye mecburdur (İİK.m.89/2).

Üçüncü kişi, I. Haciz İhbarnamesinin kendisine tebliğinden itibaren 7 gün içinde itiraz etmezse, mal yedinde veya borç zimmetinde sayılır ve kendisine gönderilen haciz ihbarnamesine süresinde itiraz etmediği, bu nedenle de malın yedinde veya borcun zimmetinde sayıldığı ikinci bir ihbarname (**II. Haciz İhbarnamesi**) ile bildirilir.

II. Haciz İhbarnamesinde ayrıca, üçüncü kişinin ihbarnamesinin kendisine tebliğinden itibaren 7 gün içinde ikinci fıkrada belirtilen sebeplerle itirazda bulunması, itirazda bulunmadığı takdirde zimmetinde sayılan borcu icra dairesine ödemesi veya yedinde sayılan malı icra dairesine teslim etmesi istenir.

II. Haciz İhbarnamesine 7 gün içinde itiraz etmeyen ve zimmetinde sayılan borcu icra dairesine ödemeyen veya yedinde sayılan malı icra dairesine teslim etmeyen üçüncü kişiye 15 gün içinde parayı icra dairesine ödemesi veya yedinde sayılan malı teslim etmesi yahut bu süre içinde menfi tespit dâvası açması, aksi takdirde zimmetinde sayılan borcu ödemeye veya yedinde sayılan malı teslim zorlanacağı bildirilir (**III.Haciz İhbarnamesi**).

III. Haciz İhbarnamesini tebellüğ eden üçüncü kişi, icra takibinin yapıldığı veya yerleşim yerinin bulunduğu yer mahkemesinde 15 gün içinde takip alacaklısına karşı **Menfi Tespit Davası** açtığına dair belgeyi bildirim yapıldığı tarihten itibaren 20 gün içinde ilgili icra dairesine teslim ettiği takdirde, hakkında yürütülen cebri icra işlemleri menfi tespit davası sonunda verilen kararın kesinleşmesine kadar durur. Bu süre içinde İİK.m.106'da belirtilen süreler işlemez. Bu davada üçüncü kişi, takip borçlusuna borçlu olmadığını veya malın takip borçlusuna ait olmadığını ispat etmeye mecburdur. Üçüncü kişi açtığı bu davayı kaybederse mahkemece, dava konusu şeyin % 40'ndan aşağı olmamak üzere bir tazminata mahkûm edilir. İİK.m.89/f.3 hükmüne göre açılacak menfi tespit davaları maktu harca tâbidir (İİK.m.89/3).

Üçüncü kişi, haciz ihbarnamesine süresi içinde itiraz ederse, alacaklı, üçüncü kişinin verdiği cevabın aksini icra mahkemesinde ispat ederek üçüncü kişinin İİK.m.338/1 uyarınca cezalandırılmasını ve ayrıca tazminata mahkûm edilmesini isteyebilir. İcra mahkemesi, tazminat hakkındaki davayı genel hükümlere göre halleder (İİK.m.89/4).

Üçüncü kişi, kusuru olmaksızın bir engel sebebiyle süresi içinde haciz ihbarnamesine itiraz etmediği takdirde İİK.m.65 uygulanır. Her hâlde üçüncü kişi, borçlu ile kötü niyetli alacaklıya karşı dava açarak ödemek zorunda kaldığı paranın veya teslim ettiği malın geri verilmesini talep edebilir (İİK.m.89/5).

Malın teslimi mümkün olmazsa, alacaklı icra mahkemesine müracaatla değerini üçüncü şahsa ödetmek hakkını haizdir (İİK.m.89/6).

Haciz ihbarnamesi, bir tüzel kişinin veya müessesenin tüm şubelerini kapsayacak şekilde merkeze tebliğ edilir. (İİK.m.89/7).

Üçüncü kişinin beyanı hiçbir harç ve resme tâbi değildir (İİK.m.89/8).

İİK.m.89, memuriyeti sebebiyle gerçeğe aykırı beyanda bulunan memurlar hakkında da uygulanır (İİK.m.89/9).

TAKSİTLE ÖDEME

I- Alacaklının rızası aranmaksızın taksitlendirme

Borçlu alacaklının satış talebinden evvel borcunu muntazam taksitlerle ödemeyi taahhüt eder ve birinci taksiti de derhal verirse icra takibi kanun hükmü gereği kendiliğinden durur. Ancak bunun için borçlunun yeterli miktarda malı haczedilmiş bulunması ve her taksitin borcun dörtte biri miktarından aşağı olmaması ve nihayet aydan aya verilmesi ve müddetin üç aydan fazla olmaması şarttır (İİK.m.111/f.1-2). Taksitlerden biri zamanında verilmezse icra takibi kaldığı yerden devam eder (İİK.m.111/son f.).

Alacaklının rızası aranmaksızın sadece borçlunun talebi üzerine icra müdürünün takip konusu borcu taksitlendirmek zorunda kalması için gerçekleşmesi gerek şartlar şunlardır.

- 1) Borçlunun yeterli miktarda malı haczedilmiş olmalıdır.
- 2) Alacaklı henüz mahcuz malların satışını talep etmemiş olmalıdır.
- 3) Borçlu, borcunu muntazam taksitlerle ödemeği taahhüt etmeli ve birinci taksiti de derhal icra dosyasına ödemelidir.
- 4) Her taksit, borcun dörtte biri miktarından aşağı olmamalıdır.
- 5) Her taksit aydan aya verilmeli ve süresi üç aydan fazla olmamalıdır.

II- Alacaklının rızası ile taksitlendirme

Borçlu icra dairesinde alacaklı ile anlaşarak takip konusu alacağı (borcu) takside bağlayabilir. Her iki tarafın da icra dairesinde hazır bulunması gerekmeyip, alacaklı ve borçlunun takip konusu borcun takside bağlanması konusunda birbirine uygun irade beyanlarının icra dairesinde buluşması (icra tutanağına geçirilmiş olması) yeterlidir. Taksit sözleşmesi, borçlu ile alacaklının müşterek iradesi sonucu olduğundan taksitlendirme şartlarını akit serbestliğinin sınırları içinde istedikleri gibi belirleyebilirler.

Borçlu ile alacaklının borcun taksitlendirilmesi için icra dairesinde yapacakları sözleşme veya sözleşmelerin devamı süresince İİK.m.106 ve m.150/e'deki süreler işlemez. Ancak bu sözleşme veya sözleşmelerin toplam süresinin on yılı aşması hâlinde, aştığı tarihten itibaren süreler kaldığı yerden işlemeye başlar (İİK.m.111/f.3).

Taksitlerden biri zamanında verilmezse icra takibi kaldığı yerden devam eder (İİK.m.111/son f.).

DERS 5: Mahcuz Mala İstihkak Davası

Mahcuz mala istihkak davası İİK.m.96-99'da düzenlenmiştir. İİK.'daki istihkak davası medeni hukuktakinden farklıdır. Medeni hukuktaki istihkak davası aynî bir dava olup zilyet olmayan malikin malik olmayan zilyede karışı açtığı dava olarak tanımlanır.

Mahcuz mala istihkak davasının konusu; mahcuz taşınır mal üzerinde mülkiyet veya rehin hakkı, taşınmaz üzerinde ipotek veya irtifak hakkı olabileceği gibi tapu siciline şerh verilmek suretiyle kuvvetlendirilmiş şahsi haklar, hatta alacak hakkı da olabilir.

Mahcuz mala istihkak davasında davacı ve davalı sıfatı, haciz sırasında malın borçlu veya üçüncü kişi elinde bulunmasına göre belirlenir. Mal borçlu elinde iken haciz edilmiş ise mahcuz mala istihkak davasını üçüncü kişi, alacaklıya karşı açar (İİK.m.97/6). Malın üçüncü kişi elinde iken haciz edilmesi halinde ise mahcuz mala istihkak davasını alacaklı, üçüncü kişiye karşı açacaktır (İİK.m.99).

İcra müdürü alacaklının göstereceği yerlerde haciz yapacağından üçüncü kişi elindeki malı da haciz edebilir. Üçüncü kişi, istihkak iddiasında bulunsa bile malı haciz edip haciz tutanağına geçirir ve üçüncü kişinin istihkak iddiasını da tutanağa yazar. Alacaklı icra müdürünün vereceği 7 günlük süre içerisinde üçüncü kişiye karşı icra mahkemesinde mahcuz mala istihkak davası açmak zorundadır. Aksi halde üçüncü kişinin istihkak iddiasını kabul etmiş sayılır ve mal hacizden kurtulur.

Malın borçlu elinde iken haciz edilmesi halinde; haciz sırasında hazır bulunan borçlu o mal üzerinde üçüncü kişi lehine istihkak iddiasında bulunabileceği gibi bizzat üçüncü kişi de istihkak iddia edebilir.

Haciz yapan memur, istihkak iddialarını tutanağa geçirir alacaklı ve borçluya bildirir. Alacaklı ve borçlu, üçüncü kişinin istihkak iddiasına karşı itirazları varsa bunu üç gün içinde yapacaklardır. Aksi halde üçüncü kişinin istihkak iddiası kabul edilmiş sayılır ve haciz kalkar (İİK.m.96/1-2).

Alacaklı veya borçlu, üçüncü kişinin istihkak iddiasına üç gün içinde itiraz ederse icra müdürü dosyayı hemen icra mahkemesine gönderir. Dikkat edilmelidir ki itiraz üzerine takip dosyasının tamamı değil sadece istihkak iddiasına konu mahcuz mallar ile ilgili evrakın dosyası icra mahkemesine gönderilir. İstihkak iddiasına konu yapılmayan mahcuz mallar hakkında ise takibe devam edilir.

İcra mahkemesi, dosya üzerinde veya gerekli görürse ilgilileri davet ederek yapacağı duruşma sonunda varacağı kanaate göre takibin devam veya talikine karar verir. İstihkak iddiasını sırf satışı geri bırakmak maksadıyla kötüye kullanıldığının kabulü için ciddi sebeplerin varlığı halinde icra mahkemesi, takibin devamına karar verir. Takibin talikine karar verilirse istihkak iddiası üzerine alacaklının uğrayacağı zarara karşılık olmak üzere istihkak davacısından İİK.m. 36'da gösterilen teminat alınır. Teminatın cins ve miktarını icra hâkimi dosyadaki delilleri dikkate alarak belirler (İİK.m.97/2-3-4).

Üçüncü kişi icra mahkemesinin bu kararının kendisine tefhim veya tebliğinden itibaren 7 gün içinde mahcuz mala istihkak davası açmak zorundadır. Aksi halde üçüncü kişi alacaklıya karşı istihkak iddiasından vazgeçmiş sayılır (İİK.m.97/6).

İstihkak iddiasının yapıldığı veya davasının açıldığı tarihte istihkak iddiasında bulunan kimse ile birlikte oturan kişiler veya bunların iş ortakları istihkak iddiasının yapıldığı tarihte veya istihkak davası açıldığı tarihte malın haciz edildiğini öğrenmiş sayılır (İİK.m.96/3)

Haciz sırasında borçlu, üçüncü kişi lehine istihkak iddiasında bulunmaz ve üçüncü kişi de haciz sırasında orda olmadığı için istihkak iddiasında bulunamadığından mahcuz mala istihkak prosedürünü başlatamamış ise;

Mahcuz mal hakkında veya satılıp da bedeli henüz alacaklıya ödenmemişse mahcuz malın satıl bedeli hakkında, haczi öğrenme tarihinden itibaren yedi gün içinde icra mahkemesinde alacaklıya karşı mahcuz mala istihkak davası açabilir. Dava açmadığı takdirde aynı takipte artık istihkak iddiasında bulunamaz. Yedi gün içinde istihkak davası açarsa davacının talebi üzerine icra hâkimi takibin talik edilip edilmemesi hakkında acele karar verir. Hâkim bu kararı alacaklıyı dinlemeksizin de verebilir (İİK.m.97/9). İstihkak davası sonuçlanmadan mahcuz mal paraya çevrilmiş olabilir. İşte hâkim, takibin devamına karar vermiş olup da dava sonuçlanmadan takip de devam ettiği için mahcuz mal paraya çevrilmiş ise hâkim mahcuz mal bedelinin yargılama sonuçlanıncaya kadar ödenmemesi veya teminat karşılığında ya da duruma göre teminatsız olarak alacaklıya derhal verilmesi hususunda ayrıca karar verir.

İstihkak davasında ispat yükü davacı üçüncü kişi üzerindedir. Üçüncü kişi mahcuz mal üzerinde sahip olduğunu iddia ettiği hakkı nasıl kazandığını ve malın hangi sebepten dolayı borçlu elinde bulunduğunu ispat edecektir (İİK.m.97/12).

Borçlu, mahcuz mala istihkak davasına taraf olmadığı için yargılama sonunda karar borçluya yönelik olarak verilmez ve onun hakkında kesin hüküm teşkil etmez. Borçlunun üçüncü kişinin istihkak iddiasını kabul etmiş olması davacı üçüncü kişiyi ispat yükünden kurtarmaz. Bu beyanı ancak borçluyu bağlar. Öyle ki borçlu üçüncü kişiye karşı daha sonra kabul beyanının aksine bir iddiada bulunamaz (İİK.m.97/12). Meselâ mahcuz taşınır eşyanın mülkiyetinin kendisine ait olduğunu iddia ederek mahcuz mala istihkak davası açan üçüncü kişinin bu iddiasının doğru olduğunu borçlu beyan etmiş ise, davanın üçüncü kişinin lehine sonuçlanmasından sonra borçlu üçüncü kişiye karşı malın kendisine ait olduğu iddiasıyla artık dava açamaz.

Borçlu elinde haciz edilen mala karşı istihkak iddia eden üçüncü kişinin icra mahkemesinde alacaklıya karşı mahcuz mala istihkak davası açması halinde alacaklı da aciz vesikası şartı aranmaksızın üçüncü kişiye icra mahkemesinde karşı dava (mütekabil dava) yoluyla tasarrufu iptal davası açabilir (İİK.m.97/sondan 2.f.). Bu istisnai hal dışında tasarrufun iptal davasının, genel mahkemede ve elinde kesin veya geçici aciz vesikası olan alacaklı tarafından açılması gerekir (İİK.m.277/b.1). Tasarrufun iptali davasının, mahcuz mala istihkak davasına karşılık olarak açılması halinde; icra hâkimi, istihkak davası ve karşı davada tarafların gösterecekleri bütün delilleri serbestçe takdir eder.

Kanun koyucu, mahcuz mala istihkak davası için bazı karineler öngörmüştür. Meselâ menkullerde zilyetlik mülkiyete karine teşkil eder. Diğer bir deyişle taşınır

malın zilyedi onun maliki sayılır (İİK.m.97a/f.1, cüm.1). Bu, aksi kabili ispat bir karinedir. Bir taşınır malı borçlu ve üçüncü kişi birlikte elde bulundurluyorsa o mal borçlu elinde sayılır (İİK.m.97a/f.1, cüm.2). Müşterek zilyetlik halinde mal borçlu elinde sayıldığından mahcuz mala istihkak davasını üçüncü kişinin alacaklıya karşı açması gerekir. Birlikte oturulan yerlerdeki mallardan mahiyeti itibariyle kadın, erkek veya çocuklara ait oldukları açıkça anlaşılanlar ya da örf ve adet, sanat, meslek yahut meşgale icabı olanlar bunların farz edilir. Bu karinenin aksini ispat yükü, iddia eden kişiye düşer (İİK.m.97a/f.1, cüm.3-4).

Meselâ borçlu kocanın evine hacze gelen icra memuru, çok değerli bir makyaj takımını ve süs takılarını haciz ediyor. Haciz konusu bu şeyler kadınların kullanmasına has olduğundan borçluya değil karısına ait olduğu kabul olunur. Dolayısıyla istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişi konumundaki borçlunun karısı istihkak iddiasını ispat zorunda değildir. Kanuni karine gereği haciz konusu şeyler örneğimizde olduğu gibi borçlunun karısına ait sayılır. Ancak kanunun burada koyduğu karine kesin karine olmadığından davalı alacaklı, bu karinenin aksini ispat edebilir. Diğer bir deyişle haciz konusu şeylerin borçlunun karısına değil, sahne sanatçısı olan borçlu kocaya ait olduğunu iddia ve ispat edebilir.

Mahcuz mala istihkak davası üzerine icra mahkemesi takibin talikine karar vermiş ve yargılama sonunda dava ret edilmiş ise; alacaklı, bu dava yüzünden alacağına geç kavuşmuştur. Dava yüzünden elde edilmesi geciken miktarın % 20'ından aşağı olmamak üzere davacı üçüncü kişiden tazminat alınmasına karar verilir (İİK.m.97/sondan 6.f.). Mahcuz mala istihkak davası sabit olur ve istihkak iddiasına itiraz eden davalı alacaklının veya borçlunun kötü niyetli olduğu anlaşılırsa haciz edilen malın değerinin % 15'inden aşağı olmamak üzere istihkak iddiasına itiraz etmiş olan alacaklı veya borçludan tazminat alınmasına istihkak davası sonunda hükmedilir (İİK.m.97/sondan 4.f.).

İcra mahkemelerinde genel mahkemelerden farklı olarak HMK.'un genel hükümlerine göre değil, sıkı şekil şartlarına tâbi bir yargılama yapılır. Bu sebeple icra mahkemesince verilen kararlar kesin hüküm oluşturmaz. Ancak bu kuralın bazı istisnaları da vardır. Meselâ mahcuz malı istihkak davası sonucunda verilen karar, süresi içinde kanun yoluna gidilmemesi veya kanun yollarının tüketilmesi ile kesin hüküm oluşturur.

Hacze Adi (Takipli) İştirak

İcra ve İflâs Kanunu, iki türlü hacze iştirak hali düzenlemiştir. Adi iştirak (takipli iştirak) (İİK.m.100) ve imtiyazlı iştirak (takipsiz iştirak) (İİK.m.101).

Hacze adi (takipli) iştirak şartlarını İİK.m.100 belirlemiştir. Borçlunun bir malını alacaklısının haciz ettirmesi halinde aynı mala haciz koyduran diğer alacaklının ilk hacze takipli iştirak edebilmesi için gerçekleşmesi gereken şartlar şunlardır.

Hacze iştirak ancak ilk haciz üzerine satılan malın bedeli icra veznesine girinceye kadar mümkün olabilir. İlk hacze iştirak etmek isteyen alacaklı bakımından tekaddüm şartı gerçekleşmiş ve kanunda öngörülen resmi belgelerle belgelenmiş olmalıdır. Bu belgeler şunlardır.

1- İlk haciz, ilâmsız takibe dayanıyorsa takip talebinden; ilk haciz, ilâma dayanıyorsa diğer bir deyişle ilk haciz ilâmlı takipte konmuş ise ilâmın alındığı davanın açılmasından önce yapılmış bir takip sonunda **aciz vesikası** alınmış olmalıdır.

2- İlk haciz, ilâmsız takibe dayanıyorsa takip talebinden; ilâma dayanıyorsa ilâmın alındığı davanın açılmasından önce açılmış bir dava sonunda alınan bir **ilâm** mevcut olmalıdır.

3- İlk haciz, ilâmsız takibe dayanıyorsa ilâmsız takipten; ilâma dayanıyorsa ilâmın alındığı davanın açılmasından önceki tarihi taşıyan bir **resmi senet** veya **tarih ve imzası noterce tasdikli bir senet** mevcut olmalıdır.

Borçlunun aynı malı üzerine ikinci haczi koyduran alacaklı, ilk hacze iştirak edebilmek için yukarıda belirtildiği gibi belirli tarihlerden önce takip sonunda alınan aciz vesikasına veya açılan davada alınan ilâma ya da belirtilen tarihlerden önceki tarihi taşıyan resmi veya tarih ve imzası tasdikli senede dayanıyorsa icra dairesine başvurarak ilk hacze iştirak ettirilmesini talep edebilir.

İİK.m.100'ün hacze takipsiz iştirak için öngördüğü diğer bir belge ise şudur.

İlk haciz ilâmsız takibe dayanıyorsa takip talebinden veya ilâma dayanıyorsa ilâmın alındığı davanın açılmasından önceki tarihi taşıyan **resmi dairelerin veya makamların yetkileri dahilinde ve usulüne göre verdikleri makbuz veya vesikaya** sahip olan alacaklı da ilk hacze iştirak ettirilmesini talep edebilecektir.

Borçlunun aynı malı üzerine daha sonra haciz koyduran alacaklı, ilk hacze iştirak şartlarını haiz değilse ancak bakiyeyi haciz ettirmiş sayılır. İlk haciz koyduran alacaklı, mahcuz mal bedelinden alacağını öncelikle ve tam olarak alır. Geriye bir miktar para kalırsa bu paradan ilk hacze iştirak edemeyen diğer alacaklıya ödeme yapılır.

İlk haciz talebi üzerine icra müdürü, alacaklının alacağını karşılayacak değerdeki borçlu mallarını haczeder. Ancak daha sonra haciz koyduran alacaklıların ilk hacze iştiraki sebebiyle mahcuz malların değeri alacaklı sayısının artması sebebiyle alacaklarının tamamını karşılayamaz hale gelir. Bunun üzerine alacaklılardan birinin talebi üzerine icra müdürü, bütün alacakları karşılayacak şekilde yeni hacizler yapar ki buna **ilâve haciz** adı verilir. Görüldüğü gibi ilâve haciz, hacze iştirak halinde söz konusu olur ve icra müdürü tarafından re'sen değil alacaklılardan birinin talebi üzerine yapılır (İİK.m.100/sondan 2. f.).

DERS 6: Mahcuz Taşınmaz Malların Paraya Çevrilmesi

A- GENEL BİLGİLER VE ARTIRMAYA HAZIRLIK İŞLEMLERİ

Mahcuz taşınırlar kural olarak cebri açık artırma yoluyla istisnai olarak İİK m.119'da sayılan hallerde pazarlık suretiyle paraya çevrilebilir.

Mahcuz taşınmazlar ise sadece cebri açık artırma yoluyla paraya çevrilebilir.

Haciz edilen mal taşınır ise alacaklı, hacizden itibaren bir sene taşınmaz ise iki sene içinde icra dairesine başvurarak satış talebinde bulunmalıdır. Satışın talep edilebileceği bir ve iki senelik süreler hak düşürücü sürelerdir.

Satış talebinin geçerli olabilmesi için alacaklının satış masraflarının da avans olarak aynı süre içerisinde icra dosyasına yatırması gerekir. Satış masrafı avansının satış talebiyle birlikte yatırılması şart olmayıp satış talebi süresi içerisinde yatırılması yeterlidir.

Mahcuz taşınmazların satış talebi üzerine icra müdürü, satış hazırlık işlemlerini yapar. Taşınmaza kıymet takdir ettirilir (İİK.m.128/2), Mahcuz malların kıymet takdiri iki defa yapılır. Haciz sırasında yapılan kıymet takdiri, takip konusu alacak faiz ve masrafları karşılamaya yetecek değerde malların haciz edilip edilmediğini belirleyebilmek içindir. İkinci kıymet takdiri ise alacaklının satış talebi üzerine yapılır. Bunun sebebi haciz ile satış talebi arasında geçen sürede mahcuz malın kıymetinin değişmiş olabileceği düşüncesidir.

Kesinleşen kıymet takdirinin yapıldığı tarihten itibaren iki sene geçmedikçe yeniden kıymet takdiri talep edilemez (İİK.m.128a/3). İki sene geçmiş ise satışa çıkarılmadan önce malın tekrar kıymetinin takdir edilmesi gerekir aksi halde Yargıtay bu durumu ihalenin feshi sebebi saymaktadır. İcra müdürü kıymet takdirini bilirkişiye yaptırır. Kıymet takdiri raporuna karşı takdir edilen kıymetin az veya çok olmasına göre alacaklı ya da borçlu kıymet takdirinin tebliğinden itibaren 7 gün içinde şikâyet yoluyla icra mahkemesine başvurabilir (İİK.m.128a/1).

İcra müdürü, taşınmazın cebri açık artırma şartnamesini hazırlayıp ilân eder (İİK.m.124).

İcra dairesi taşınmazın bulunduğu yerin âdetlerine göre en elverişli tarzda artırma şartlarını tespit eder. Şartname artırmadan önce en az on gün süreyle icra dairesinde herkesin görmesi için açık bulundurulur.

Artırmaya iştirak edeceklerin taşınmazın “muhammen kıymetinin” (icra müdürü tarafından tahmin ve takdir edilen kıymetinin) % 20'si nispetinde pey akçesi veya milli bir bankanın teminat mektubunu tevdi etmeleri şartnameye yazılır.

Satılığa çıkarılan taşınmaz üzerinde hakkı olan alacaklının alacağı taşınmazın muhammen kıymetinin % 20'si nispetinde ise artırmaya iştiraki halinde ayrıca pey akçesi ve teminat aranmaz.

Artırma şartnamesinin hangi kayıtları içermesi gerektiğini İİK.m.125 göstermiştir. Artırma şartnamesinde; taşınmazın üzerindeki irtifak hakları, taşınmaz mükellefiyetleri, ipotekler, ipotekli borç senetleri, irat senetleriyle birlikte satıldığı ve borçlunun bu taşınmaz ile temin edilmiş şahsî borçlarının da alıcıya geçeceği belirtilir (İİK.m.125/1)

İpotek ve ipotekli borç senediyle temin edilmiş olup da bu suretle alıcıya devrolunan borçtan asıl borçlunun kurtulması alacaklının başvurma hakkını saklı tuttuğunu ihaleden itibaren bir sene içinde kendisine bildirmemiş olmasına bağlıdır (İİK.m.125/2)

Taşınmaz rehni (ipotek) ile temin edilmiş muaccel borçlar, alıcıya devredilmeyip satış bedelinden öncelikle ve tam olarak ödenir (İİK.m.125/3).

Artırma şartnamesinde hangi masrafların alıcıya ait olacağı belirtilir.

Artırma, satıştan en az bir ay önce ilân edilir. İlân edilen metnin esasa etkili olmayan maddi hatalar sebebiyle tekrarlanması gerektiğinde, satış tarihi değiştirilmeksizin hata ilânen düzeltilir. Bu düzeltme ilânı ilgililere ayrıca tebliğ edilmez. Ancak satış tarihi ile ilân tarihi arasında yedi günden az zaman kalmış ise bu takdirde satışın, daha önce ilân edilen günden en az yedi gün sonrası için tespit edilen günlerde yapılacağı düzeltme ilânında belirtilir (İİK.m.126/1).

İlânın birer sureti borçluya , alacaklıya ve taşınmazın tapu siciline kayıtlı bulunan ilgililerinin tapuda kayıtlı adresleri varsa bu adreslerine tebliğ olunur. Adresin tapuda kayıtlı olmaması halinde ayrıca adres araştırılması yapılmaz, gazetede ki satış ilânı tebligat yerine geçer (İİK.m.127).

İcra müdürü, mükellefiyetler listesini tanzim eder (İİK.m.128/1). Satışa çıkarılan mahcuz taşınmazın üzerindeki takyidatları içeren mükellefiyetler listesi satış şartnamesinin bir parçasıdır. Mükellefiyetler listesi ile tapu kayıtları karşılaştırıldığında mükellefiyetler listesine üstünlük tanınır. Meselâ satışa çıkarılan mahcuz taşınmazın tapu kaydında gözüken ipotek, mükellefiyetler listesinde yer almamış ve bu sebeple de ilân edilen satış şartnamesine girmemiş ise; Kendisine ihale yapılan kimse, tapu kayıtlarını değil satış şartnamesini inceleyerek artırmaya katılmış olduğundan artırmaya çıkarılan taşınmazı, ipotek yükünden ari olarak ihale yoluyla satın almış olur.

B- ARTIRMA VE İHALE

Bizim İİK.'nin sistemine göre mahcuz malların cebri açık artırma yoluyla satışı birinci ve ikinci açık artırma olmak üzere iki aşamalıdır. Artırmadan kasıt, malın satışa çıkarılmasıdır. Artırma sonunda yapılan satışa ise “**ihale**” adı verilir.

Taşınmaz üç defa bağırıldıktan sonra en çok artırana ihale edilir (İİK.m.129/f.1, cüm.1).

Mahcuz taşınmazın birinci artırma sonunda ihale edilebilmesi için gerçekleşmesi gereken şartlar şunlardır.

- 1) Birinci artırmada ileri sürülen en yüksek peyin mahcuz taşınmazın muhammen kıymetinin % 50'nı karşılmasını şarttır.
- 2) Ayrıca satışı isteyen hâciz alacaklının alacağına nazaran mahcuz mal üzerinde rüçhanlı alacaklar varsa artırma tarihinde muaccel olan rüçhanlı alacaklar toplamının da ileri sürülen en yüksek pey tarafından karşılanması gerekir.
- 3) En yüksek pey, mahcuz taşınmazın paraya çevrilmesi ve paraların paylaştırılması masraflarını da karşılamış olmalıdır.

Ancak dikkat edilmelidir ki birinci artırmada ileri sürülen en yüksek peye ihale yapılabilmesi için bu peyin sayılan üç kalemin toplamını karşılaması gerekmez. Mahcuz taşınmazın muhammen kıymetinin % 50'ı ile rüçhanlı alacaklar toplamı karşılaştırılır. Hangisi daha fazla ise ona, paraya çevirme ve paylaşırma masrafları eklenir. İhale yapılabilmesi için ileri sürülen en yüksek peyin bulunan bu toplam meblâğı karşılaması gerekli ve yeterlidir. Buna “**asgari ihale bedeli**” adı verilir.

Birinci ve ikinci artırma arasındaki tek fark; ikinci artırmada mahcuz malın muhammen kıymetinin % 50'ın karşılanmasının aranmasıdır. Yapılan ikinci artırmada da ikinci artırma şartlarına göre gerçekleştirilmesi gereken asgari ihale bedeline ulaşamamışsa ihale yapılamayacağı için hâciz alacaklının satış talebi düşer (İİK.m.129 son cüm.). Mahcuz malın satılabilmesi için hâciz (haciz koydurtan) alacaklının tekrar satış talebinde bulunması, icra müdürlüğünün satışa hazırlık işlemlerini en baştan yapması ve malın yeniden birinci artırmaya çıkarılması gerekir.

Üzerinde ipotek olan bir taşınmazın diğer bir alacaklı tarafından haciz edilmesine engel yoktur. Zira ipotekli alacaklı artırma tarihinde muaccel olmak kaydıyla mahcuz mal bedelinden alacağını öncelikli ve tam olarak alacağından yapılacak hacizden zarar görmez. Buna karşılık haciz borçlunun tasarruf yetkisini sınırlayacağı (İİK.m.91/f.1, cüm.1) için haciz edilen taşınmaz üzerine diğer bir alacaklı lehine ipotek koyulduğu takdirde hâciz alacaklı taşınmazın ipotek ile birlikte veya ipotekten ari olarak satışa çıkarılması hususunda bir seçim imkânına sahip olur (İİK.m.132/son f.).

İpotekle yüklü bir taşınmaz diğer bir alacaklı tarafından haciz ettirilmiş olup da hâciz alacaklı satışı talep etmez ise; ipotekli alacaklı, taşınmazın satışını talep edemez. İpotekli alacaklının satış talep edebilmesi için önce ipotegün paraya çevrilmesi yoluyla takibe girişmesi, takibini kesinleştirerek satışı isteme yetkisini elde etmiş olması gerekir.

Hâciz alacaklının satış talebi üzerine yapılan artırma tarihinde ipotekli alacağın vadesi henüz gelmemiş ise; artırma şartnamesinde hüküm olmak kaydıyla taşınmaz ipotek yüküyle birlikte alıcıya intikal eder (İİK.m.125/1). Alacağın vadesi geldiğinde ipotekli alacaklı taşınmazın yeni malikini ipotegün paraya çevrilmesi yoluyla takip edebilir. İpotekli alacaklının asıl borçlu olan taşınmazın

eski malikini takip edebilmesi için ihale tarihinden itibaren bir sene içinde kendisine başvurma hakkını saklı tuttuğunu ona bildirmiş olması gerekir (İİK.m.125/2). İpotekli alacaklı, asıl borçlu olan ipotekli taşınmazın eski malikini haciz yoluyla eğer iflâsa tâbi şahıslardan ise iflâs yoluyla takip edebilir.

Açık artırmaya çıkarılan mahcuz mal üzerinde diğer bir şahıs lehine rehin hakkı varsa menkullerde rehnin tesisi için malın zilyetliğinin devri gerektiğinden, artırma tarihinde henüz vadesi gelmemiş olsa bile rehin hakkı sona ereceği için rehinli menkul mal bedelinden rehinli alacaklıya alacağı rüçhanlı ve tam olarak ödenir.

Taşınır veya taşınmaz mal olsun ihale ile mülkiyeti alıcıya geçer. İhale edilen taşınmazın mülkiyeti sicil dışında kazanılmış olur. İhale, taşınmaz (gayrimenkul) mülkiyetinin tescilsiz iktisap hallerinden biridir. İhale ile mülkiyetini kazandığı taşınmazın alıcı adına mülkiyet hakkının tescili için ihalenin kesinleşmiş olması gerekir.

Satış bedeli peşin ödenir. Ancak icra müdürü alıcıya on günü geçmemek üzere bir süre verebilir (İİK.m.130).

Satış bedelinin ödenmesi için süre verilmiş ise, para verinceye kadar hasar ve masrafi alıcıya ait olmak üzere taşınmaz, icra dairesi tarafından idare olunur. Bu süre içinde icra dairesinin izni olmaksızın tapuca hiç bir tescil yapılamaz. İcra dairesi satış bedelini temin için ayrıca teminat gösterilmesini isteyebilir (İİK.m.131).

Paraların Paylaştırılması-Sıra Cetveli ve Aciz Vesikası - İhalenin Feshi

SIRA CETVELİ, İTİRAZ VE ŞİKÂYET

Mahcuz malların hepsi satıldığında bedelleri alacaklılar arasında hisselerine göre paylaşılır ve bir kısmı satıldığında duruma göre bedeli hisseleri nispetinde alacaklılara avans olarak dağıtılır. Haciz, paraya çevirme ve paylaşırma gibi bütün alacaklıları ilgilendiren masraflar önce satış bedelinden alınır ve artan para takip masrafları ve işlemiş faizler dahil olduğu halde alacaklı nispetinde paylaşılır. Vekil vasıtasıyla yapılan takiplerde vekâlet ücretinin miktarı, alacaklı ile borçlu arasında yapılmış sözleşmeye bakılmaksızın, icra müdürü tarafından Avukatlık Asgarî Ücret Tarifesine göre hesaplanır. Bu şekilde tayin olunan vekâlet ücreti de takip masraflarına dahildir. Geçici hacizler için ayrılmış hisseler vaziyet anlaşılınca kadar sağlam bir bankaya, banka bulunmayan yerlerde mahkeme veya icra sandıklarına yatırılır (İİK.m.138).

Satış tutarı bütün alacaklıları ödemeye yetmezse icra müdürü kendiliğinden yeni hacizler yaparak haczi tamamlar (**tamamlama haczi**). Ancak bu suretle haczolunan mallar üzerinde sonra gelen derecelerin evvelce koydukları hacizler varsa bu hacizlerin doğurduğu haklara hâlel gelmez. Yeniden haczedilen mallar ayrıca satış talebine hacet kalmaksızın ve mümkün olduğu kadar çabuk satılır (İİK.m.139).

Satış tutarı bütün alacaklıların alacağını tamamen ödemeye yetmezse icra dairesi alacaklıların bir sıra cetvelini yapar. Alacaklılar İİK.m.206 uyarınca iflâs halinde hangi sıraya girmeleri gerekiyorsa o sıraya kabul olunurlar. Bununla beraber ilk üç sıraya kayıt için muteber olan tarih haciz talebi tarihidir (İİK.m.140). Sıra cetvelinin birer sureti icra dairesi tarafından alâkadarlara tebliğ edilir (İİK.m.141).

Cetvel suretinin tebliğinden 7 gün içinde her alacaklı, takibin yapıldığı yer mahkemesinde ilgililer aleyhine dava açarak Sıra Cetveline itiraz edebilir. Dava basit yargılama usulüne göre görülür.

İtiraz, alacağın esas ve miktarına ilişkin olmayıp sadece sıraya dairse şikâyet yoluyla icra mahkemesine yapılır (İİK.m.142).

Sıra cetveline karşı şikâyet veya itiraz yapılmışsa, tebligatı alan ve sıra cetvelinde hak sahibi görünen her alacaklı, bir bankanın kesin teminat mektubunu dosyaya ibraz ederek payına düşen parayı tahsil edebilir. İİK.m.36/2 burada da uygulanır (İİK.m.142a/1).

Teminat mektubunda, alacaklının dosyadan tahsil ettiği para ile bu paranın kısmen veya tamamen icra dosyasına iadesinin gerekmesi hâlinde iade tarihine kadar geçecek süreye ait olan faizin, icra dairesinin ilk yazılı talebi üzerine dosyaya ödenmesi taahhüt edilmelidir. Bu esaslar dahilinde teminat mektubuyla garanti edilecek miktar icra dairesince belirlenir (İİK.m.142a/2).

ACİZ VESİKASI

Haciz yoluyla takipte mahcuz mallar bedelinin takip konusu alacak işlemler faiz ve takip masraflarının tamamını karşılamaması halinde icra müdürü bakiye alacak miktarını gösteren aciz vesikası adı verilen resmi bir belgeyi resen düzenleyerek alacaklıya verir. İİK m.143'de düzenlenen bu aciz vesikasına **kesin aciz vesikası** veya **borç ödemedi aciz belgesi** adı verilir.

Haciz tutanağı da bazı kayıtları içermesi halinde kesin aciz vesikası hükmünde sayılabileceği gibi geçici aciz vesikası yerine de geçebilir.

Haciz tutanağının kesin aciz vesikası hükmünde sayılabilmesi için borçlunun kabili haciz hiç malının olmaması ve başkaca kabili haciz malı olmadığı hususunun haciz tutanağında yazılı olması şarttır. İİK.m.102/son fıkra ve m.105 birlikte ele alınıp değerlendirildiğinde bu sonuca varılır. Gene bu iki maddeyi birlikte ele alıp incelediğimizde içerdiği kayıtlara göre haciz tutanağının geçici aciz vesikası yerine geçtiğini de görürüz.

Haciz tutanağının geçici aciz vesikası sayılabilmesi için, borçlunun kabili haciz malları bulunmalı. Ancak haciz edilen bu malların takdir edilen kıymeti itibarıyla alacağı karşılamayacağı anlaşılmalı ve başkaca kabili haciz malı olmadığı haciz tutanağına yazılmış olması gerekir. Hemen belirtelim ki icra müdürlüğünün geçici aciz vesikası adı altında bir belge düzenleyip alacaklıya vermesi söz konusu

değildir. İcra müdürü alacaklıya ancak geçici aciz vesikası hükmüne haiz haciz tutanağının tasdikli bir suretini verebilir.

Kesin aciz vesikası hükmüne haiz haciz tutanağı, İİK.m.143'de düzenlenen kesin aciz vesikasının sahip olduğu bütün etkilere sahiptir.

Geçici aciz vesikası yerine geçen haciz tutanağının ise, tek bir hükmü vardır. O da tasarrufun iptali davasının açabilmesi için kanunen öngörülen davacı alacaklının dava şartını gerçekleştirmesidir (İİK.m.277/b.1). Geçici aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağı bu belirtilenin dışında başka bir hukuki etkiye sahip değildir.

Kesin aciz vesikasının maddi hukuka ve takip hukukuna ilişkin sonuçlarını İİK.m.143 şöyle düzenlemiştir.

Alacaklı alacağının tamamını alamamış ve aciz vesikası düzenlenmesi için gerekli şartlar yerine gelmişse, icra dairesi kalan miktar için hemen bir aciz vesikası (borç ödemedi aciz vesikası = kesin aciz vesikası) düzenleyip alacaklıya ve bir suretini de borçluya verir; bu belgeler hiçbir harç ve vergiye tâbi değildir. Aciz vesikasının bir nüshası da her il merkezinde Adalet Bakanlığınca tespit edilen icra dairesi tarafından tutulan özel sicile kaydedilmek üzere bu icra dairesine gönderilir. Aciz vesikası sicili aleni olup ne şekilde tutulacağı ve hangi hususları içereceği Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan yönetmelikle belirlenir.

Bu vesika ile İİK.m.105'deki vesika, borç ikrarını içeren senet mahiyetinde olup alacaklıya İİK.m.277'de yazılı hakları verir.

Alacaklı aciz vesikasını aldığı tarihten bir sene içinde takibe teşebbüs ederse yeniden ödeme emri tebliği gerekmez.

Aciz vesikasında yazılı alacak miktarı için faiz istenemez.

Kefiller, müşterek borçlular ve borcu tekeffül edenler bu miktar için vermeğe mecbur oldukları faizlerden dolayı borçluya rücu edemezler.

Bu borç, borçluya karşı, aciz vesikasının düzenlenmesinden itibaren 20 yıl geçmesiyle zamanaşımına uğrar. Borçlunun mirasçıları, mirasın açılmasından itibaren 1 sene içinde alacaklı hakkını aramamışsa, borcun zamanaşımına uğradığını ileri sürebilirler.

Borçlu, aciz vesikasını düzenlemiş olan icra dairesine borcunu işlemiş faizleriyle birlikte her zaman ödeyebilir. İcra dairesi ödenen parayı alacaklıya verir veya gerektiğinde İİK.m.9 hükümleri dahilinde bir bankaya yatırır. Borcun bu şekilde tamamının ödenmesinden sonra aciz vesikası sicilden terkin edilir ve borçluya borcunu ödeyerek aciz vesikasını sicilden terkin ettirdiğine dair bir belge verilir. Aynı şekilde, icra takibi batıl ise veya iptal edilirse yahut borçlunun borçlu olmadığı mahkeme kararıyla sabit olursa ya da alacaklı icra takibini geri alırsa, aciz vesikası sicilden terkin edilir ve borçluya buna ilişkin bir belge verilir.

İHALENİN FESHİ

İhalenin feshi iki halde söz konusu olur.

I- İhalenin re'sen feshi

Kural olarak peşin ödenmek gereken ihale bedelinin ödenmesi için icra müdürlüğünce verilen süre içerisinde alıcı tarafından ihale bedeli ödenmediği takdirde icra müdürü ihaleyi re'sen fesheder (İİK.m.133).

Taşınmaz kendisine ihale olunan kimse, derhal veya verilen mühlet içinde parayı vermezse, ihale kararı icra müdürü tarafından kaldırılarak teminat akçesi alıcının ikinci fıkra gereğince mesul bulunduğu meblâğa mahsup edilmek üzere alıkonulur. Kendisinden önce en yüksek teklifte bulunan kimsenin ileri sürdüğü pey, İİK.m.129'un aradığı şartlara uygun bulunması ve bu kimsenin adresinin de bilinmesi halinde; bir muhtıra tebliğ edilerek arzettiği bedelle taşınmaz kendisine teklif edilir ve üç gün içinde almaya razı olursa ona ihale olunur. Razi olmaz veya cevapsız bırakırsa veya bulunamazsa taşınmaz icra dairesince hemen artırmaya çıkarılır. Bu artırma ilgililere tebliğ edilmeyip sadece satıştan en az 7 gün önce yapılacak ilân ile yetinilir. Bu artırmada teklifin, İİK.m.129'daki hükümlere uyması şartıyla taşınmaz en çok artırana ihale olunur (İİK.m.133/1).

İhaleye katılıp daha sonra ihale bedelini yatırmamak suretiyle ihalenin feshine sebep olan tüm alıcılar ve kefilleri teklif ettikleri bedel ile son ihale bedeli arasındaki farktan ve diğer zararlardan ve ayrıca temerrüt faizinden müteselsilen sorumludur.. İhale farkı ve temerrüt faizi ayrıca hükme gerek kalmaksızın icra dairesince tahsil olunur. Bu fark, varsa öncelikle teminat bedelinden alınır (İİK.m.133/2).

II- İhalenin şikâyet üzerine feshi

İhalenin diğer bir fesih şekli ise, icra dairesinin icra takip işlemlerinden biri olan ihaleye karşı alacaklı, borçlu veya ilgililerin şikâyet yoluyla başvurmaları üzerine icra mahkemesince İİK.m.134 hükmü uyarınca feshedilmesidir.

İİK m.134 ihaleye fesat karıştırılmasını ihalenin feshi sebebi saymıştır. İhalenin feshi talebiyle şikâyet yoluyla icra mahkemesine feshi sebebinin öğrenme tarihinden itibaren 7 gün içinde başvurulabilir. İhalede önceki işlemlerdeki fesadın en geç ihale tarihinde öğrenilmiş sayılacağını kanun koyucu kabul etmiştir. Artırma sırasında fesih sebebi ortaya çıkmış ise ihaleden itibaren bir yıl içinde olmak kaydıyla feshi sebebinin öğrenmeden itibaren 7 gün içinde şikâyet yoluyla ihalenin feshi icra mahkemesinden istenebilir.

İhalenin feshini, Borçlar Kanunu.m.260'da yazılı sebepler de dahil olmak üzere, sadece satış isteyen alacaklı, borçlu, tapu sicilindeki ilgililer ve pey sürmek suretiyle ihaleye iştirak edenler yurt içinde bir adres göstermek koşuluyla icra mahkemesinden şikâyet yolu ile ihale tarihinden itibaren 7 gün içinde isteyebilirler. İlgililerin ihale yapıldığı ana kadar cereyan eden muamelelerdeki yolsuzluklara en geç ihale günü ittila peyda ettiği kabul edilir. İhalenin feshi talebi üzerine icra mahkemesi talep tarihinden itibaren yirmi gün içinde duruşma yapar ve taraflar gelmeseler bile icap eden kararı verir. Talebin reddine karar verilmesi halinde icra mahkemesi davacıyı feshi istenilen ihale bedelinin % 10'u oranında para cezasına mahkûm eder. Ancak işin esasına girilmemesi nedeniyle talebin reddi hâlinde para cezasına hükümlenemez (İİK.m.134/2).

İhalenin feshine ilişkin şikâyet görevsiz veya yetkisiz icra mahkemesi veya mahkemeye yapılırsa, icra mahkemesi veya mahkeme evrak üzerinde inceleme

yaparak başvuru tarihinden itibaren en geç on gün içinde görevsizlik veya yetkisizlik kararı verir. Bu kararlar kesindir (İİK.m.134/4).

Taşınmazı satın alanlar, ihaleye alacağına mahsuben iştirak etmemiş olmak kaydıyla, ihalenin feshi talep edilmiş olsa bile, satış bedelini derhâl veya İİK.m.130 uyarınca verilen süre içinde nakden ödemek zorundadırlar. Ödenen ihale bedeli ile ilgili olarak, ihalenin feshine yönelik şikâyet sonucunda verilecek karar kesinleşinceye kadar para icra müdürü tarafından bankalarda nemalandırılır. İhalenin feshine ilişkin şikâyetin kabulüne veya reddine ilişkin kararın kesinleşmesi üzerine, ihale bedeli nemaları ile birlikte hak sahiplerine ödenir (İİK.m.134/5).

İhale kesinleşmedikçe ihale bedeli alacaklılara ödenmez (İİK.m.134/6).

Satış ilânı tebliğ edilmemiş veya satılan malın esaslı vasıflarındaki hataya veya ihalede fesada bilahare vâkıf olunmuşsa şikâyet müddeti ıttıla tarihinden başlar. Şu kadar ki, bu müddet ihaleden itibaren bir seneyi geçemez (İİK.m.134/7).

İhalenin feshini şikâyet yolu ile talep eden ilgili, vaki yolsuzluk neticesinde kendi menfaatlerinin zarara uğradığını ispat zorundadır (İİK.m.134/8).

Tescil amacıyla tapu idaresine yapılacak tebligat, şikâyet için belirli sürenin geçmesinden veya şikâyet edilmişse şikâyeti sonuçlandıran kararın kesinleşmesinden sonra yapılır (İİK.m.134/son f.).

DERS 7: İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip

A- NE ZAMAN ÖDEME VEYA İCRA EMRİ GÖNDERİLECEĞİ?

Borçlunun borcu için borçluya ait gayrimenkul üzerinde ipotek tesis edilebileceği gibi üçüncü kişiye ait gayrimenkul üzerinde başkasının borcu için de ipotek tesis edilebilir.

Alacak ipotekle teminat altına alınmışsa alacaklı alacağını tahsil için borçluya karşı önce rehne müracaat kuralı (İİK.m.45) uyarınca ancak ipotegin paraya çevrilmesi yoluyla takibe girişebilir. Haciz yoluyla takibe girişirse borçlu bu takibe karşı çıkabilir. Alacağı ipotek ile teminat altına alınan alacaklı, vadenin gelmesine rağmen kendisine ödeme yapılmamışsa borçluya karşı ipotegin paraya çevrilmesi yoluyla takibe girişebilir. Alacaklı takip talebine ipotek belgesi ve ipotek akdinin tasdikli birer suretini ekleyerek yetkili icra dairesine (İİK.m.148) başvurur.

İpotek akit tablosundan kasıt ipotek akdinin yapıldığını gösteren tapu sicil müdürlüğünce düzenlenmiş belgedir.

İpotek belgesi ise, ipotek hakkının gayrimenkulün kayıtlı olduğu tapu sicilini tescille doğduğunu gösteren belgedir.

Alacaklın ipotegin paraya çevrilmesi yoluyla takip talebi üzerine icra müdürlüğünün borçluya ne zaman ödeme emri ve ne zaman icra emri göndermesi gerektiğini kanun şu şekilde belirtmiştir:

İpotek akit tablosu kayıtsız şartsız belirli bir para borcu ikrarını içeriyor ve alacak muaccel ise icra emri (İİK.m.149/1), alacak muaccel fakat ipotek akit tablosu şartlı bir borç ikrarını gösteriyorsa ödeme emri (İİK.m.149b/1) gönderilir.

Alacağın muaccel (vadesi gelmiş) olması, her iki halde de arandığından ödeme emri veya icra emrinin gönderilmesinin belirleyici kıstası değildir.

Belirleyici kıstas, ipotek akit tablosunun kayıtsız şartsız belirli bir para borcu ikrarını içerip içermemesidir. O halde ipotek akit tablosu ne zaman kayıtsız şartsız belirli bir para borcu ikrarını içeriyor sayılır?

Bunu bir örnek vererek açıklamaya çalışalım: Tacir Ahmet kredi almak için (X) Bank'a başvuruyor. Banka yetkilisi genel kredi anlaşması veya genel kredi taahhütnamesi uyarınca kredi vereceğini ancak bunun için verilen kredinin geri dönmesinin teminatı olarak Banka lehine ipotek tesisini talep ediyor. Tacir Ahmet belirli bir limite kadar Banka lehine doğacak alacağın teminatı olmak üzere gayrimenkulü üzerinde ipotek tesis ettikten sonra Banka kendisine krediyi vermiş olsun. Bu ihtimalde ipotek akit tablosu kayıtsız şartsız belirli bir para borcu ikrarını içermemektedir. Zira kredi olarak verilmesi kararlaştırılan para banka tarafına ödenmeden tacir Ahmet, Banka lehine ipotek tesis etmiştir. Daha açık bir ifade ile buradaki ipotek, doğacak borcun teminatı olmak üzere kurulmuştur. İpotek akit tablosundaki borç ikrarı bu sebeple şartlı bir borç ikrarıdır. Banka ile tacir arasındaki genel kredi sözleşmesi ödünç akdidir. Ödünç akdi ise eksik iki taraflı akitlerdendir. Akit yapıldığı anda her iki taraf borç altına girmeyip önce kredi vermeyi taahhüt eden bankanın borcu doğar. Kredi olarak kararlaştırılan para banka tarafından kendisine ödenince tacir ödünç aldığı parayı iade borcu altına girer. İşte banka, ödemede bulunmadan önce ipotek tesis edildiğinde henüz tacirin iade borcu doğmamıştır. O halde tacirin ipotek akit tablosundaki borç ikrarı, kendisine ödeme yapılması şartıyla iade borçlusu olacağına ilişkin şartlı borç ikrarıdır. Bu durumda icra müdürü, borçluya ödeme emri gönderir. Başka bir deyişle ipotek hakkı tapuya tescil ile doğduğu anda borç mevcut değil ise yani, ipotek ilerde doğacak borcun teminatı olmak üzere tesis edilmişse böyle ipoteğe limit ipoteği (üst sınır ipoteği = azamî had ipoteği = maksimal ipotek = azamî meblâğ ipoteği) adı verilir. Limit ipoteğinin mevcut olduğu hallerde ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takipte borçluya ödeme emri gönderilir.

Örneğimizde Banka, vermeyi taahhüt ettiği krediyi tacir Ahmet'e ödedikten sonra ipotek tesis edilmişse; bu ipotek, mevcut bir borcun teminatı olarak kurulduğundan kesin borç ipoteği (anapara ipoteği = karz ipoteği) adını alır. Diğer bir deyişle ipotek hakkı, tapu siciline tescil ile doğduğu anda borç mevcut ise ipotek akit tablosu kayıtsız şartsız belirli bir para borcu ikrarını içeriyor sayılır ve icra müdürü borçluya icra emri gönderir.

İpoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takipte icra müdürünün borçluya icra emri mi yoksa ödeme emri mi göndermesi gerektiği bu şekilde tespit edilir.

Alacaklının alacağını tahsil için borçluya karşı önce rehne müracaat ederek rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takibe girişmek zorunda olması için rehlin asıl borcun teminatı olmak üzere tesis edilmiş olması gerekir.

Bu söylediklerimizin daha iyi anlaşılabilmesi için bir örnek verelim: Banka tacire kredi vereceğini ancak vereceği paranın geri ödenmesinin teminat altına almak için aynî teminat olarak lehine ipotek tesis edilmesini, şahsi teminat olarak da üçüncü kişiyi kefil olmasını talep ediyor. Böyle bir durumda ilerde vade geldiği zaman alacaklı borçlu taciri takip etmek isterse ona karşı önce ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takibe girişmek zorundadır (İİK.m.45).

Tacirin borcu için Banka lehine ipotek üçüncü kişiye ait bir gayrimenkul üzerinde tesis edilmişse borçlu tacire karşı girişilen ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takipte ödeme veya icra emri borçlu tacire ve ayrıca gayrimenkul maliki üçüncü şahsa gönderilmek gerekir.

Alacaklı Banka alacağın tahsili için sadece kefil üçüncü şahsa karşı da takibe girişebilir. Üçüncü şahsın kefaleti örneğimizde müteselsil kefalettir. Anonim Şirket olan Banka tüzel kişi tacir olduğu gibi asıl borçlu da gerçek kişi tacirdir.

Tacirler arasındaki işler ticari iş sayıldığından ticari işe ilişkin bu kefalet de müteselsil kefalettir. Bu sebeple alacaklı Banka alacağın tahsili için asıl borçlu tacire başvurmadan müteselsil kefilin haciz yoluyla takip edebilir.

Hemen belirtelim ki ipoteğin varlığı müteselsil kefilin haciz yoluyla takibine engel değildir. Müteselsil kefil olan üçüncü kişinin gayrimenkul üzerindeki ipotek, üçüncü kişinin kefalet borcunun değil asıl borçlunun borcunun teminatı olmak üzere tesis edilmiştir. Bu sebeple olayımızda, müteselsil kefile karşı önce rehne müracaat kuralı uygulanmaz.

İpoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takipte borçlu ve üçüncü şahsa **icra emri** gönderilmiş ise bu emirde borcun 30 gün içinde ödenmesi ve bu süre içinde borç ödenmez ve icra mahkemesinden icranın geri bırakılmasına dair bir karar getirilmezse alacaklının ipotekli gayrimenkulün paraya çevrilmesini icra müdürlüğünden isteyebileceği bildirilir.

İpoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takipte borçluya ve üzerinde ipotek tesis edilen gayrimenkul üçüncü kişiye aitse üçüncü kişiye de birer **ödeme emri** gönderilir. Ödeme emrinde ödeme süresinin 30 gün olduğu ve bu süre içinde borç ödenmez, yedi gün içinde itiraz da olunmazsa ipotekli gayrimenkulün satışını alacaklının icra müdürlüğünden talep edebileceği bildirilir.

Borçlu ve üçüncü kişi ödeme emrinin tebliğinden itibaren 7 gün içinde itiraz edebilir ancak rehin hakkı itiraz konusu yapılamaz. İpoteğin iptali için genel mahkemede dava açılması gerekir.

B- ÖNCE REHNE MÜRACAAT KURALI VE İSTİSNALARI

I- Kural

Önce rehne müracaat kuralı uyarınca rehinle temin edilmiş bir alacağın borçlusu, iflâsa tâbi şahıslardan olsa bile alacaklı önce sadece rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibe girişebilir (İİK.m.45/1).

II- Kanunî istisnalar

1) Önce rehne müracaat kuralının istisnaları da vardır. İİK.m.45/f.1, cüm.2'de rehinli mal bedelinin alacağın tamamını karşılamaması halinde geri kalan alacak miktarı için alacaklının haciz yoluyla takibe girişebileceği veya borçlu iflâsa tabi şahıslardan ise iflâs yoluyla takip prosedürünü izleyebileceği belirtilmiştir. Ancak kanaatimizce kanunun belirttiği bu durum önce rehne müracaat kuralının bir istisnası olmayıp rehinli mal bedelinin alacağın tamamını karşılamamsının zorunlu sonucudur. İstisnadan söz edebilmek için rehne müracaat etmek imkânı varken bu yola gidilmeyip haciz yoluyla takibe girişilebilmelidir.

2) İpotekle temin edilmiş faiz ve senelik taksit alacaklarında alacaklının seçimine ve borçlunun sıfatına göre rehnin paraya çevrilmesi yoluyla veya haciz ya da iflâs yoluyla takibe girişilebilir. Kanun koyucu faiz ve senelik taksit gibi küçük alacak miktarları için ipotekli taşınmazın paraya çevrilmesi yerine diğer takip yollarının izlenebilmesine müsaade etmiştir.

3) İpotekle teminat altına alınan gayrimenkulün paraya çevrilmesi yoluyla takip yapılma mecburiyetinin diğer bir istisnasını İİK.m.167/f.1 düzenlemiştir. Alacak ipotekle teminat altına alınmış olmakla beraber bir kambiyo senedine (çek, poliçe, bono) dayanıyorsa alacaklı, dilerse ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takibe dilerse kambiyo senedine dayanan haciz yoluyla takibe ve borçlu iflâsa tâbi şahıslardan ise iflâs yoluyla takibe girişebilir.

4) Önce rehne müracaat kuralının bir istisnası da İİK.m.45/f.2’de yer almıştır. Bu hükme göre;

“2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 38/A maddesinin birinci fıkrasında tanımlanan konut finansmanından kaynaklanan rehinle temin edilmiş alacaklar ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığının rehinle temin edilmiş alacaklarının takibinde, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapılabilir veya haciz yoluna başvurulabilir.”(İİK.m.45/2)

5) Önce rehne müracaat kuralının diğer bir istisnasını düzenleyen İİK.m.147/2’ye göre;

“Sırf rehin hakkına itiraz olunduğu takdirde, alacaklı, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipten vazgeçerek, takibin haciz yolu ile devamını isteyebilir.”(İİK.m.147/2)

6) Başka bir istisna da İİK.m.150f/2’de belirtilmiştir. Bu maddeye göre;

“Alacaklının satış talebinden sonra takdir edilen ve kesinleşen kıymete göre merhunun (rehnedilen malın) alacağı karşılamayacağı anlaşılırsa, alacaklının talebi üzerine kendisine açık kalan miktar için bir muvakkat (geçici) rehin açığı belgesi verilir.

Alacaklı, bu belgeye dayanarak borçlunun diğer mallarının haczini icra müdüründen talep edebilir ve 100 üncü maddedeki esaslar dahilinde diğer alacaklıların haczine iştirak edebilir. Bu takdirde alacaklı, rehnin satışı neticesinde, alacağın tahsil edilemeyen kısmını borçlunun diğer mahcuz mallarından rüçhansız olarak alır.”(İİK.m.150f)

III- Doktrinin kabul ettiği istisnalar

Önce rehne müracaat kuralına doktrin de bazı istisnalar getirmiştir.

1) Alacaklı, en geç takip talebinde rehin hakkından vazgeçtiğini açıkça beyan ederek diğer takip yollarından birini izleyebilir.

2) Rehin hakkının varlığına rağmen alacaklının diğer bir takip yolunu izlemesi üzerine gönderilen ödeme emrini karşı borçlu şikâyet hakkından açıkça veya zımnen feragat ederse; alacaklının başlattığı takip yolu geçerli hale gelir.

Kambiyo Senedine Dayanan Haciz Yoluyla Takip - İhtiyati Haciz

A- KAMBIYO SENEDİNE DAYANAN HACİZ YOLUYLA TAKİP

I- Takip talebi

Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiş bulunan kambyo senetleri üç tane olup bono, poliçe ve çek'tir. Kıymetli evrak olan kambyo senetleri tedavül kabiliyetine sahiptir. Bir bonoya dayanarak haciz yoluyla takibe girişilebilmesi için bononun vadesi gelmiş olmalıdır. Bonoya dayanan borç, aranılacak borçtur. Zira alacaklı, borçlunun tanzim edip kendisine verdiği bonoyu diğer bir kişiye ciro edebilir. Bu sebeple borçlu, vade geldiğinde bononun kimin elinde olduğunu bilemez. O halde alacaklı, vadesi geldiğinde ödenmesini talep ederek bonoyu borçluya ibraz edecektir. Bononun borçlusunun ikametgâhının (yerleşim yerinin) bulunduğu yerdeki icra dairesi, bonoya dayanılarak girişilecek haciz yoluyla takipte yetkili icra dairesidir.

Alacaklı, bononun aslını takip talebine ekleyerek icra müdürlüğüne verir. İcra müdürü, takip konusu alacağın dayandığı belgenin bono olduğunu ve vadesinin de geldiğini gördüğü takdirde borçluya bir ödeme emri tanzim eder. Bonoya dayanan haciz yoluyla takipte borçlu, borca ve imzaya itirazını ödeme emrini tebellüğ ettiği tarihten itibaren 5 gün içinde icra mahkemesine yapar. Bonoya dayanan haciz yoluyla takipte borca ve imzaya itiraz takibi durdurmaz sadece satışa engel olur (İİK.m.169 ve m.170/1).

Alacağı çek, poliçe veya emre yazılı senede dayanan alacaklı, alacak rehinle temin edilmiş olsa bile, kambyo senedine dayanan haciz yoluyla veya borçlu iflâsa tâbi şahıslardan ise iflâs yoluyla takip prosedürüne girişebilir. Alacaklı, takip talebinde adi haciz yoluyla takip talebindeki kayıtlardan (İİK.m.58) başka iflâsa tâbi borçlusu aleyhine haciz ve iflâs yollarından hangisini istediğini bildirmeye ve takip talebine kambyo senedinin aslını ve borçlu sayısı kadar tasdikli örneğini eklemeye mecburdur (İİK.m.167).

II- Ödeme Emri

İcra müdürü, senedin kambyo senedi olduğunu ve vadesinin geldiğini görürse, borçluya senet sureti ile birlikte hemen bir ödeme emri gönderilir.(İİK.m.168).

III- Borca itiraz, etkisi ve incelenmesi

Borçlu, İİK.m.168/5 uyarınca borca karşı yapacağı itirazını bir dilekçe ile icra mahkemesine bildirir. Bu itiraz satıştan başka icra takip muamelelerini durdurmaz (İİK.m.169).

Kambyo senedine dayanan haciz yoluyla takipte ödeme emrini tebellüğ eden borçlunun borca itirazının nerede ve nasıl inceleneceği İİK.m.169a'da düzenlenmiştir. İcra mahkemesi hâkimi, itiraz sebeplerinin tahkiki için iki tarafı en geç 30 gün içinde duruşmaya çağırır. Hâkim, duruşma sonucunda borcun olmadığını veya itfa veya imhal edildiğinin (alacaklının borçluya yeni bir süre verdiğinin) resmî veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispatı hâlinde itirazı kabul eder. İcra mahkemesi hâkimi, yetki itirazının incelenmesinde taraflar gelmese de gereken kararı verir.

İcra mahkemesi hâkimi, borçlunun itiraz dilekçesine ekli olarak ibraz ettiği belgelerden borcun itfa veya imhal edildiği veya senedin metninden zamanaşımına

uğradığı veya borçlunun borçlu olmadığı yahut icra dairesinin yetkili olmadığı kanaatine varırsa, daha evvel itirazın esası hakkındaki kararına kadar icra takibinin geçici olarak (muvakkaten) durdurulmasına karar verebilir.

Borçlunun ibraz ettiği belge altındaki imza alacaklı tarafından inkâr edilirse, icra hâkimi, İİK.m.68a uyarınca yapacağı inceleme sonucunda imzanın alacaklıya ait olduğuna kanaat getirdiği takdirde, borçlunun itirazının kabulüne karar verir ve alacaklıyı, sözü edilen belgenin ilişkin olduğu değer veya miktarın % 10'u oranında para cezasına mahkûm eder. Alacaklı çağrıldığı duruşmaya gelmediği takdirde icra hâkimi alacağın itiraz edilen kısmı için icranın geçici olarak durdurulmasına karar verir. Bunun üzerine alacaklı en geç 6 ay içinde icra mahkemesi önünde duruşma talep ederek makbuz altındaki imzanın kendisine ait olmadığını ispat etmek suretiyle takibin devamına karar alabilir. İcra mahkemesi, imzanın alacaklıya ait olmadığına karar verirse borçluyu, sözü edilen belgenin ilişkin olduğu değer veya miktarın % 10'u oranında para cezasına mahkûm eder.

İcra hâkimi, borçlunun zamanaşımı itirazını alacaklının ibraz ettiği kambiyo senedindeki tarihe göre varit görür ve alacaklı da zamanaşımının kesildiğini veya tatil edildiğini resmi veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispat edemezse, itirazın kabulüne; aksi halde reddine karar verilir.

İtirazın kabulü kararı ile takip durur. Alacaklı, genel hükümlere göre dava açabilir. Alacaklı, genel mahkemede dava açarsa, inkâr tazminatı ve para cezasının tahsili dava sonuna kadar ertelenir. Alacaklı bu davayı kazanırsa hakkında verilmiş olan inkâr tazminatı ve para cezası kalkar.

Borçlunun itirazının icra mahkemesince esasa ilişkin sebeplerle kabulü hâlinde kötü niyeti veya ağır kusuru bulunan alacaklı, takip konusu alacağın % 20'sinden az olmamak üzere; takip geçici olarak durdurulmuş ise bu itirazın reddi hâlinde borçlu, diğer tarafın talebi üzerine takip konusu alacağın % 20'ından aşağı olmamak üzere tazminata mahkûm edilir. Borçlu, menfi tespit ve istirdat davası açarsa veya alacaklı genel mahkemede dava açarsa, hükmolunan tazminatın tahsili dava sonuna kadar ertelenir. Dava lehine sonuçlanan taraf için, daha önce hükmedilmiş olan tazminat kalkar.

İtirazın reddi kararının temyizi, hiçbir icra işlemini durdurmaz. Ancak borçlu, teminat (İİK.m.33/3) gösterirse icra durur (İİK.m.169a/son f.).

IV- İmzaya itiraz, etkisi ve incelenmesi

Kambiyo senedine dayanan haciz yoluyla takipte ödeme emrini tebellüğ eden borçlunun imzaya itirazının nerede ve nasıl inceleneceği İİK.m.170'de düzenlenmiştir.

Borçlu, İİK.m.168/4 uyarınca kambiyo senedindeki imzanın kendisine ait olmadığı yolundaki itirazını bir dilekçe ile icra mahkemesine bildirir. Bu itiraz satıştan başka icra takip muamelelerini durdurmaz.

İcra mahkemesi, duruşmadan önce yapacağı incelemede, borçlunun itiraz dilekçesi kapsamından veya eklediği belgelerden edindiği kanaate göre itirazı ciddi görmesi halinde alacaklıya tebliğe gerek görmeden itirazla ilgili kararına kadar icra takibinin geçici olarak durdurulmasına evrak üzerinde karar verebilir.

İcra mahkemesi, İİK.m.68a/4'e göre yapacağı inceleme sonunda, inkâr edilen imzanın borçluya ait olmadığına kanaat getirirse itirazın kabulüne karar verir. İtirazın kabulü kararı ile takip durur. Alacaklının genel hükümlere göre dava açma hakkı saklıdır.

İnkâr edilen imzanın borçluya ait olduğu anlaşılırsa ve itiraz ile birlikte takip İİK.m.170/2'ye göre durdurulmuşsa, borçlu sözü edilen senede dayanan takip konusu alacağın % 20'inden aşağı olmamak üzere inkâr tazminatına ve takip konusu alacağın

% 10'u oranında para cezasına mahkûm edilir ve itiraz reddedilir. Borçlu menfi tespit veya istirdat davası açarsa, hükmolunan tazminatın ve para cezasının tahsili dava sonuna kadar ertelenir. Davanın borçlu lehine sonuçlanması hâlinde daha önce hükmedilmiş olan tazminat ve para cezası kalkar.

İcra mahkemesi, itirazın kabulüne karar vermesi hâlinde, senedi takibe koymada kötü niyeti veya ağır kusuru bulunduğu takdirde alacaklıyı senede dayanan takip konusu alacağın % 20'sinden aşağı olmamak üzere tazminata ve alacağın % 10'u oranında para cezasına mahkûm eder. Alacaklı genel mahkemede dava açarsa, para cezasının tahsili dava sonuna kadar ertelenir. Alacaklı davayı kazanırsa hakkında verilmiş olan para cezası kalkar.

V- Şikâyet

Borçlu, alacaklının kambiyo senedine dayanan haciz yoluyla takip hakkı olmadığını İİK.m.168/3 uyarınca şikâyet yolu ile ileri sürebilir. İcra mahkemesi, süresinde yapılan şikâyet veya itiraz sebebiyle kendisine intikal eden işlerde takibin dayandığı kambiyo senedinin bu niteliğe sahip olmadığını veya alacaklının kambiyo hukuku uyarınca takip hakkı bulunmadığını re'sen dikkate alarak yapılan takibi iptal edebilir. Ancak imza itirazı geri alınmış veya borç kısmen veya tamamen kabul edilmiş ise takip iptal edilmez (İİK.m.170a).

İİK.m.61/f.2-5 ve İİK.m.62-72, kambiyo senedine dayanan haciz yoluyla takibi düzenleyen İİK hükümlerine aykırı olmadıkça, kambiyo senetlerine dayanan haciz yolu ile takip hakkında da uygulanır (İİK.m.170b).

B- İHTİYATİ HACİZ

I- Genel olarak

Alacaklı, dava veya takip yoluyla alacağına kavuşuncaya kadar aradan geçen uzun süre içerisinde borçlu kabili haciz mallarını elinden çıkarabilir. Alacaklı, dava veya takibinde izleyeceği prosedür sonunda başarılı olsa bile bedelinden alacağını tahsil edeceği borçluya ait kabili haciz mal bulamayabilir. Bu durumlarda hakkın kâğıt üzerinde kalmaması için kanun koyucu, borçlunun mallarında tasarruf etmesini önlemek amacıyla bir nevi ihtiyati tedbir olan ihtiyati haczi İİK.m.257-268'de düzenlemiştir.

İhtiyati haciz, HMK'da düzenlenen ihtiyati tedbirler gibi bir tedbir olmakla beraber kanunun, sadece para alacakları için öngördüğü bir ihtiyati tedbirdir. Diğer bir deyişle ihtiyati haciz söz konusu ise, bu tedbirle korunmak istenen bir para alacağı mevcut demektir.

Alacaklı, ihtiyati haciz talebini mahkemeye yapar. Alacaklı, mahkemeden belirli şartlarla alacağı ihtiyati haciz kararını ibraz edeceği icra dairesine uygulatır. Bu şekilde ihtiyaten haciz edilen malların paraya çevrilmesini temin edebilmek için alacaklının ihtiyati haczi tamamlayan merasimi izlemek suretiyle kesin hacze dönüştürmesi gerekir. İhtiyati haciz kesin hacze dönüştürülmeden alacaklı mahcuz malların satışını isteyemez.

Alacaklının mahkemeden ihtiyati haciz talep edebilmesi için alacağın vadesinin gelmiş ve rehinle temin edilmemiş olması gerekir.

Vadesi gelmemiş bir borçtan dolayı alacaklının ihtiyati haciz talep edebilmesi, borçlunun belirli bir yerleşim yerinin olmamasına bağlıdır. Borçlu taahhütlerinden kurtulmak maksadıyla mallarını saklamaya veya kaçırmaya ya da kendisi kaçmaya hazırlanır yahut kaçar veyahut bu amaçla alacaklının haklarını ihlâl eden hileli işlemler yaparsa bu durumda da alacaklı vadesi gelmemiş borçtan dolayı mahkemeden ihtiyati haciz talep edebilir.

II- Yetkili mahkeme

İhtiyati hacze adi haciz yoluyla takibe ilişkin İİK.m.50'ye göre belirlenen yetkili mahkeme tarafından karar verilir. Alacaklı alacağını ve gerektiğinde haciz sebeplerini gösterecek delilleri mahkemeye kanaat getirecek şekilde ortaya koymak zorundadır. İhtiyati haciz talep edilen mahkemenin iki tarafı dinleyip dinlememekte serbest olduğunu kanun belirtmiştir.

III- Teminat

İhtiyati haciz talep eden alacaklı, hacizde haksız olduğu anlaşıldığı takdirde borçlunun ve üçüncü kişinin bu yüzden uğrayacağı zararlardan sorumlu olup HMK gösterilen teminatı vermeğe mecburdur. Alacak ilâma dayanıyorsa teminat aranmaz. Alacak ilâm dengi bir belgeye dayanıyorsa mahkeme teminata gerek olup olmadığını takdir eder.

İhtiyati hacizde alacaklının haksız çıkması durumunda borçlu ve üçüncü kişinin uğrayacağı zararların tazmini için açılacak tazminat davası ihtiyati haczi koyan mahkemede de görülebilir.

IV- İhtiyati haciz kararı ve uygulanması

İhtiyati haciz kararının içeriği şöyledir.

1. Alacaklının, varsa mümessilinin ve borçlunun adı, soyadı ile yerleşim yeri,
  2. Haczin ne gibi belgelere dayanarak ve ne miktar alacak için konulduğu,
  3. Haczin koyulmasının sebebi,
  4. Haciz olunacak şeyler,
  5. Alacaklının zararın tazminiyle sorumlu olduğu ve gösterilen teminatın nelerden ibaret bulunduğu,
- İhtiyati haciz kararında yazılmak gerekir.

Mahkemenin ihtiyati haciz kararı verebilmesi için alacaklının alacağın varlığını kesin olarak ispat etmesi gerekmeyp varlığına kanaat getirtmesi yeterlidir.

Alacaklı, ihtiyati haciz kararının verildiği tarihten itibaren 10 gün içinde kararı veren mahkemenin yargı çevresindeki icra dairesine ibraz ederek borçlunun mal ve haklarına ihtiyati haczin uygulamasını talep etmelidir. Aksi halde ihtiyati haciz kararı kendiliğinden kalkar. İcra İflâs Kanunumuza göre kural olarak kesin yetkili icra dairesi mevcut değildir. Bu kuralın tek istisnası, ihtiyati haczi uygulayacak olan icra dairesidir. İhtiyati haczi uygulayan memur bir ihtiyati haciz tutanağı düzenler. Bu tutanakta ihtiyati haciz edilen şeylerin neler olduğu ve takdir edilen kıymetleri gösterilir. İhtiyati haciz de kesin haciz gibi uygulanır. Ancak alacaklıya satışı isteme yetkisi vermez. İhtiyati haciz tutanağının birer sureti üç gün içinde

haciz sırasında hazır bulunmayan alacaklıya, borçluya ve duruma göre üçüncü kişiye tebliğ edilir.

V- İhtiyatî haczi tamamlayan merasim

Dava açılmadan veya icra takibine başlanmadan evvel ihtiyatî haciz yaptırmış olan alacaklı; haczin tatbikinden, haciz yokluğunda yapılmışsa haciz tutanağının kendisine tebliğinden itibaren 7 gün içinde ya takip talebinde (haciz veya iflâs) bulunmaya veya dava açmaya mecburdur (İİK.m.264/1).

İcra takibinde, borçlu ödeme emrine itiraz ederse bu itiraz hemen alacaklıya tebliğ olunur. Alacaklı, tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını istemeye veya mahkemede dava açmak zorundadır. İcra mahkemesi, itirazın kaldırılması talebini reddederse alacaklı, kararın tefhim veya tebliği tarihinden itibaren 7 gün içinde dava açmalıdır (İİK.m.264/2).

İhtiyatî haciz, alacak davasının mahkemede görüldüğü sırada konulmuş veya alacaklı İİK.m.264/1 uyarınca dava açmış ise, esas hakkında verilecek hükmün mahkemece tebliğinden itibaren bir ay içinde alacaklı takip talebinde bulunmalıdır (İİK.m.264/3).

Alacaklı bu süreleri geçirir veya davasından yahut takip talebinden vazgeçerse ya da takip talebi kanuni sürelerin geçmesiyle düşerse veya dava dosyası işlemde kaldırılsın da bir ay içinde dava yenilenmezse veya davasında haksız çıkarsa ihtiyatî haciz hükümsüz kalır ve ilgililer isterse lâzım gelenlere bildirilir (İİK.m.264/4).

Borçlu süresi içinde ödeme emrine itiraz etmez veya itirazı icra mahkemesince kesin olarak kaldırılır veya mahkemece iptal edilirse, ihtiyatî haciz kendiliğinden kesin hacze dönüşür (İİK.m.264/son f.).

VI- İhtiyatî haciz kararına itiraz ve temyiz

Borçlu kendisi dinlenmeden verilen ihtiyatî haczin dayandığı sebeplere, mahkemenin yetkisine ve teminata karşı; huzuruyla yapılan hacizlerde haczin tatbiki, aksi hâlde haciz tutanağının kendisine tebliği tarihinden itibaren 7 gün içinde mahkemeye başvurup itiraz edebilir (İİK.m.265/1).

Menfaati ihlâl edilen üçüncü kişiler de ihtiyatî haczi öğrendiği tarihten itibaren 7 gün içinde ihtiyatî haczin dayandığı sebeplere veya teminata itiraz edebilir (İİK.m.265/2).

Mahkeme, gösterilen sebeplerle sınırlı olarak inceleme yapar; itirazı kabul veya reddeder (İİK.m.265/3).

İtiraz eden, dilekçesine dayandığı bütün belgeleri eklemek zorundadır. Mahkeme, itiraz üzerine iki tarafı davet edip gelenleri dinledikten sonra, itirazı haklı bulursa kararını değiştirebilir veya kaldırabilir. Ancak iki taraf da gelmezse evrak üzerinde inceleme yapılarak karar verilir (İİK.m.265/4).

İtiraz üzerine verilen karara karşı temyiz yoluna başvurulabilir. Yargıtay bu başvuruyu öncelikle inceler ve verdiği karar kesindir. Temyiz, ihtiyatî haciz kararının uygulanmasını durdurmaz (İİK.m.265/son f.).

VII- İhtiyatî haczin kaldırılması

Borçlu, para veya mahkemece kabul edilecek rehin veya hisse senedi yahut borç senedi depo etmek veya taşınmaz rehin yahut geçerli bir banka kefaleti göstermek şartı ile ihtiyatî haczin kaldırılmasını mahkemeden isteyebilir. Takibe başladıktan sonra bu yetki, icra mahkemesine geçer (İİK.m.266).

VIII- İhtiyatî hacizde iflâs yolu ile takip

Alacaklı, iflâsa tâbi borçlusunu aleyhine İİK.m.264/1 gereğince iflâs yolu ile takipte bulunmuş veya iflâs yolu ile takipte bulduktan sonra borçlunun mallarını ihtiyaten haczettirmiş ise, aşağıdaki hükümler uygulanır (İİK.m.267/1).

Borçlu, ödeme emrine itiraz ederse bu itiraz hemen alacaklıya tebliğ olunur. Alacaklı, tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde ticaret mahkemesine başvurarak itirazın kaldırılmasıyla beraber borçlunun iflâsına karar verilmesini istemeye mecburdur (İİK.m.267/2).

Borçlu ödeme emrine itiraz etmezse, bu durum hemen alacaklıya tebliğ olunur. Alacaklı, tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde ticaret mahkemesine başvurarak borçlunun iflâsına karar verilmesini istemeye mecburdur (İİK.m.267/3). İİK.m.264/4 hükmü kıyasen uygulanır (İİK.m.267/son f.).

IX- Kesin hacizlere iştirak

İİK.m.261 uyarınca ihtiyaten haczedilen mallar, ihtiyatî haciz kesin hacze dönüşmeden önce diğer bir alacaklı tarafından İİK.ya veya diğer kanunlara göre haczedilirse, ihtiyatî haciz sahibi alacaklı, bu hacze İİK.m.100'deki şartlara göre kendiliğinden ve geçici olarak iştirak eder. Rehinden önce ihtiyatî veya kesin (icrai = cebrî) haciz bulunması hâlinde âmme alacağı dahil hiçbir haciz, rehinden önceki hacze iştirak edemez (İİK.m.268/1).

İhtiyati haciz masrafları satış tutarından alınır. İhtiyati haciz bundan başka rüçhan hakkını vermez (İİK.m.268/2-3).

İFLÂS HUKUKU BİLGİSİ

DERS NOTLARI

İstanbul 2014

İFLÂS HUKUKU BİLGİSİ

-DERS NOTLARI-

GENEL ÖZET

İflâs Hukuku, külli cebri icraya dahildir. Külli cebri icra sadece iflâs hukukundan ibaret değildir. Ayrıca konkordato da külli takip yollarından biridir.

Adalet Meslek Yüksekokulu öğrencilerine yönelik uzaktan eğitim için hazırlanmış olan **İflâs Hukuku Ders Notları**, iflâs hukuku esaslarına ilişkin genel bilgileri içermekte olup, ders konu başlıkları aşağıda verilmiştir.

İFLÂS HUKUKU BİLGİSİ

-DERS NOTLARI-

DERS 1: İflâsın Cebri İcra Hukuku İçindeki Yeri, İflâsın Tekliği ve Mülkiliği İlkeleri, İflâsa Tâbi Kişiler Adi İflâs Yoluyla Takip; Takip Talebi, Yetkili İcra Dairesi, Ödeme Emri, İtiraz, İflâs Davası, Yetkili ve Görevli Mahkeme, Yargılama ve Hüküm, Muhafaza Tedbirleri

- DERS 2:** İflâsın Açılması, İflâs Masasının Oluşturulması, Tasfiye Usulleri, İflâs Alacağı ve Masa Borcu-İflâs Alacağının Masaya Kaydı, İncelenmesi, Çeşitli İhtimaller, Aciz Vesikası
- DERS 3:** İlk Alacaklılar Toplanması, İflâs İdaresi; Oluşması, Görev ve Sorumluluğu, Borçların Muacceliyet Kazanması, Faiz ve Şarta Bağlı Alacaklar-İflâsın Kaldırılması
- DERS 4:** İflâsın Açılmasının Derdest Takip ve Davalara Etkisi-İflâsın Açılmasının Müflisin Yapacağı Ödemelere ve Müflise Yapılan Ödemelere Etkisi ile Hacizlere Etkisi, Masa Malvarlığının Tasfiyesi
- DERS 5:** Sıra Cetveli, İtiraz ve Şikâyet-İflâsın Ertelenmesi
- DERS 6:** İflâs Dışı Konkordato (Adi Konkordato); Konkordato Aşamaları, Konkordato Çeşitleri-Konkordato Teklifi, Müzakeresi, Kabulü
- DERS 7:** Konkordatonun Tasdiki, Tasdikin Kesinleşmesi, Hükümleri ve İflâs İçi Konkordato-Tasarrufun İptali Davası

DERS 1: İflâsın Cebri İcra Hukuku İçindeki Yeri, İflâsın Tekliğı ve Mülkiliğı İlkeleri, İflâsa Tâbi Kişiler

Özet:

İflâs, külli cebri icraya dahildir. Külli cebri icra sadece iflâstan ibaret değildir. Ayrıca konkordato da külli takip yollarından biridir.

Müflis hakkındaki iflâsın kapatılmasına karar verilmedikçe ikinci bir iflâs kararı alınarak ikinci bir iflâs masası oluşturulamaz (İflâs masasının tekliğı ilkesi).

İflâs kararı verip iflâs açılmakla müflisin iflâs masasına sadece Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde olan kabili haciz mal varlığı girer (İflâsın mülkiliğı ilkesi).

Bir borçlunun iflâs yoluyla takip edilebilmesi için iflâsa tâbi şahıslardan olması gerekir. Kimlerin iflâsa tâbi olacağı İcra ve İflâs Kanunu m.43/1'de belirtilmiştir.

DERS: 1

İFLÂSIN, CEBRİ İCRA HUKUKU İÇİNDEKİ YERİ, İFLÂSIN TEKLİĞİ VE MÜLKİLİĞİ İLKELERİ, İFLÂSA TÂBİ KİŞİLER

A- İFLÂSIN, CEBRİ İCRA HUKUKU İÇİNDEKİ YERİ

İflâs, külli cebri icraya dahildir. Külli cebri icra sadece iflâstan ibaret değildir. Ayrıca konkordato da külli takip yollarından biridir. İflâs külli cebri içinde yer alır. Zira iflâsta iki açıdan küllilik söz konusudur.

Bir defa alacaklıların sayısı bakımından küllilik söz konusudur. Ticaret mahkemesince iflâs kararı verilip, iflâs açılmakla (İİK.m.165/1) müflisin karşısında sadece iflâs davası açan alacaklı değil, iflâs açıldığı anda iflâs alacaklısı sıfatına haiz bütün alacaklılar yer alır. O halde iflâs, alacaklıların sayısı ve tatmin edilmesi gereken alacaklılar miktarı bakımından küllilik arz eder. Masaya ait mal varlığının tasfiyesi sonucu elde edilen para, sadece iflâs ettiren alacaklının tatminine tahsis edilmiş olmayıp, bütün iflâs alacaklıları arasında garameten paylaşılır.

İflâs, borçlu açısından da küllilik arz eder. İflâs kararı verilip iflâs açılmakla müflis sıfatını alan borçlunun Türkiye Cumhuriyeti sınırları dahilinde olmak üzere nerede veya kimin elinde olursa olsun, bütün kabili haciz mal varlığı iflâs masasını oluşturur ve tasfiyeye tâbi tutulur. Demek oluyor ki, iflâs açılmakla sadece iflâs ettiren alacaklının alacağının karşılanmasına yeter değerde mal varlığı değil müflisin bütün kabili haciz mal varlığı tasfiye edilecektir. İşte bu durum iflâsın müflis açısından da küllilik arz ettiğini gösterir.

B- İFLÂSIN TEKLİĞİ VE MÜLKİLİĞİ İLKELERİ

1) İflâsın Tekliği İlkesi

Bir alacağın masaya kayıt ettirilip **garameye iştirak** ettirilebilmesi (o alacağa, masa malvarlığı bedeline oranı nispetinde pay ayrılması) için, iflâs kararı verilmekle iflâsın açıldığı anda (İİK.m.165/1) mevcut olması (**iflâs alacağı**) olması gerekir.

Alacağı iflâsın açılmasından sonra doğan alacaklılar ise iflâs alacaklısı değildir. Bu sebeple masaya kendilerini kayıt ettiremezler. Bu alacaklılar müflisin masa dışı kalan mal varlığına haciz veya rehnin paraya çevrilmesi yoluyla başvurabilirler. Ancak müflis hakkındaki iflâs masası tasfiye edilip, iflâsın kapatılmasına karar verilmedikçe iflâs yoluyla takibe girişip ikinci bir iflâs kararı aldırılmazlar. Zira müflis hakkındaki iflâsın kapatılmasına karar

verilmedikçe ikinci bir iflâs kararı alınarak ikinci bir iflâs masası oluşturulamaz. Bu durum, **iflâs masasının tekliği ilkesi** olarak ifade edilir.

2)İflâsın Mülkiliği İlkesi

İflâs kararı verilip iflâs açılmakla müflisin iflâs masasına sadece Türkiye Cumhuriyeti sınırları içindeki tamamen kabili haciz olan mal varlığı girer ki, buna **iflâsın mülkiliği ilkesi** adı verilir. Türkiye’de açılan iflâs masasına müflisin yabancı devletteki malları dahil olmaz; dahil olabilmesi için Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile yabancı devlet arasında karşılıklılık (mütekabiliyet) esasına dayanan bir anlaşma mevcut olmalıdır.

C- İFLÂSA TÂBİ KİŞİLER

İflâs Hukuku derslerinde biz esas itibariyle adi iflâs yolu ile takibi ele alıp bütün aşamaları ile inceleyeceğiz. Bunun yanında kambiyo senedine dayanan iflâs yoluyla takip ile takipsiz iflâs hallerini yeri geldikçe yeteri kadar açıklamakla yetineceğiz.

Adi iflâs yolluyla takip, başından sonuna kadar şu aşamalardan geçilerek tamamlanır. Bu prosedürü bir de örnek vermek suretiyle açıklayalım.

Meselâ Ahmet, Mehmet’ten ödünç akdine dayanarak 5.000 TL alacaklı olsun, Mehmet vade geldiği halde ödemede bulunmadığı takdirde, Ahmet alacağının tahsili için çeşitli imkânlarla sahiptir.

Alacaklı Ahmet dilerse borçlu Mehmet’e karşı bir eda davası açıp, yargılama sonucunda lehine alacağı ilâmı Türkiye Cumhuriyeti sınırları dahilinde olmak üzere, herhangi bir icra dairesine ibraz ederek icrasını talep edebilir (İİK.m.34).

Ancak alacaklı dava açmak zorunda değildir. Zira bir para alacağı söz konusu olduğu için adi (ilâmsız genel) haciz yoluyla takibe girişebilir. Konumuz itibariyle alacaklı Ahmet’in ödünç akdinden doğan 5.000 TL’lık alacağını tahsil için, borçlu Mehmet’e karşı iflâs yoluyla takip prosedürünü izlemek istediğini kabul edelim. Burada Ahmet’in karşısına cevaplandırılması gereken birçok İflâs Hukuku sorusu çıkar.

Acaba borçlu Mehmet iflâs yoluyla takip edilebilir mi?

Hemen belirtelim ki her borçlu iflâs yoluyla takip edilemez. Gerçek veya tüzel kişi bir borçlunun iflâs yoluyla takip edilebilmesi için iflâsa tâbi şahıslardan olması gerekir (İİK.m.43/1). Kimlerin iflâsa tâbi olacağı çeşitli kanunlarda belirtilmiştir.

Tacirler adi ve ticari olmak üzere, bütün borçlarından dolayı iflâsa tâbidir. “Tacir” kavramından ne anlaşılacak gerektiğini Türk Ticaret Kanunu açıklamıştır. Tacir olmayıp ta tacir sayılan kişiler de iflâsa tâbidir. Kanun bazı kişilerin tacir olmamalarına ve tacir de sayılmamalarına rağmen, tacir gibi sorumlu tutarak iflâsa tabi olduğunu da belirtmiştir. O halde iflâs yoluyla takibe girişmek isteyen alacaklı Ahmet, borçlu Mehmet’in iflâsa tâbi şahıslardan olup olmadığını öncelikle belirlemek durumundadır.

Özetlemek gerekirse;

İflâs, külli cebri icraya dahildir. Külli cebri icra sadece iflâstan ibaret değildir. Ayrıca konkordato da külli takip yollarından biridir.

Müflis hakkındaki iflâsın kapatılmasına karar verilmedikçe ikinci bir iflâs kararı alınarak ikinci bir iflâs masası oluşturulamaz (İflâs masasının tekliği ilkesi).

İflâs kararı verip iflâs açılmakla müflisin iflâs masasına sadece Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde olan kabili haciz mal varlığı girer (İflâsın mülkiliği ilkesi).

Bir borçlunun iflâs yoluyla takip edilebilmesi için iflâsa tâbi şahıslardan olması gerekir. Kimlerin iflâsa tâbi olacağı çeşitli kanunlarda belirtilmiştir.

Adi İflâs Yoluyla Takip: Takip Talebi, Yetkili İcra Dairesi, Ödeme Emri, İtiraz, İflâs Davası, Yetkili ve Görevli Mahkeme, Yargılama ve Hüküm, Muhafaza Tedbirleri

İflâs yolu takipte yetkili icra dairesi, kural olarak borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yerdeki icra dairesidir.

Alacaklı ve borçlunun anlaşarak başka bir yer icra dairesini iflâs yolu takipte yetkili kılmaları mümkündür.

Alacaklının iflâs yolu ile takip talebiyle başvurması üzerine icra dairesi borçluya bir Ödeme Emri düzenleyip gönderir.

İflâs davasında görevli mahkeme Ticaret Mahkemesi, yetkili mahkeme ise borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yerdeki Ticaret Mahkemesidir. İflâs davasının açılacağı Ticaret mahkemesinin yer itibariyle yetkisi konusunda taraflar anlaşma yapamaz.

Borçlu, ödeme emrine yasal süre içinde itiraz etmemiş ise, iflâs davası açan alacaklı davalı borçlunun iflâsına karar verilmesini Ticaret Mahkemesinden isteyebilir.

Borçlu ödeme emrine itiraz etmişse takip durur ve iflâs davası açan alacaklı, itirazın kaldırılmasıyla beraber davalı borçlunun iflâsına karar verilmesini Ticaret Mahkemesinden isteyebilir.

A-TAKİP TALEBİ ve YETKİLİ İCRA DAİRESİ

Adi iflâs yoluyla takipte hangi icra dairesinin yetkili olduğunu İİK.m.154 göstermiştir.

“I- YETKİ

İFLAS TAKİPLERİNDE YETKİLİ MERCİ

İİK.m.154 - *İflâs yoluyla takipte yetkili merci, borçlunun muamele merkezinin bulunduğu mahaldeki icra dairesidir.*

Merkezleri yurt dışında bulunan ticari işletmeler hakkında yetkili merci, Türkiye'deki şubenin, birden ziyade şubenin bulunması halinde merkez şubenin bulunduğu yerdeki icra dairesidir.

Borçlu ile alacaklı yetkili icra dairesini yazılı anlaşma ile tâyin etmişlerse, o yerin icra dairesi dahi iflâs takibi için yetkili sayılır...”

İcra İflâs Kanunu'nun (İİK) 154. maddesine göre iflâs yolu takipte yetkili icra dairesi kural olarak borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yerdeki icra dairesidir (İİK.m.154/1).

Kural dediğimize göre bu emredici bir yetki olmayıp, alacaklı ve borçlunun anlaşarak başka bir yer icra dairesini iflâs yolu takipte yetkili kılmaları mümkündür. Alacaklının iflâs yolu ile takip talebiyle başvurması üzerine icra dairesi borçluya bir Ödeme Emri düzenleyip gönderir.

B- ÖDEME EMRİ ve İTİRAZ

“II- İFLAS YOLİLE ADİ TAKİP

ÖDEME EMRİ VE MÜNDERECATI

İİK.m.155 - *Borçlu iflâs yolile takibe tâbi şahıslardan olup da alacaklı isterse ödeme emrine yedi gün içinde borç ödenmediği takdirde alacaklının mahkemeye müracaatla iflâs talebinde bulunabileceği ve borçlunun gerek borcu olmadığına ve gerek kendisinin iflâsa tâbi kimselerden bulunmadığına dair itirazı varsa bu müddet içinde dilekçe ile icra dairesine bildirmesi lüzumu ve konkordato teklif edebileceği ilâve olunur.”*

İflâs yolu takipteki ödeme emri (İİK.m.155), içerik bakımında adi haciz yolu ile takipteki ödeme emrinden iki noktada ayrılır. İflâs yolu takibe ilişkin ödeme emrinde, iflâs tehdidi yer almak gerektiği gibi, borçlunun konkordato teklif edebileceği kaydını da içermesi gerekir.

Ödeme emrini tebellüğ eden borçlu, icra dairesinin yetkisine itiraz edebileceği gibi takip konusu borcun varlık veya miktarına ya da takip bir belgeye dayanıyor ise belgede kendisine atfedilen imzaya da itiraz edebilir.

Borçlu itiraz etmeyip ödeme emrini tebellüğ ettiği tarihten itibaren 7 günlük itiraz süresini itirazsız da geçirebilir. Diğer bir ihtimal ise borçlunun ödeme emrinde belirtilen süre içerisinde borcunu ödemiş olmasıdır. Bu son durumda takip gayesine ulaşmış olacağı için sona erer.

Borçlu ödeme emrine itiraz etmiş olsun veya olmasın ödemede bulunmadığı takdirde alacaklı borçlunun ödeme emrini tebellüğ ettiği tarihten itibaren 1 yıl içinde ticaret mahkemesine başvurarak iflâsını istemelidir (İİK.m.156-157).

Borçlu ödeme emrine itiraz etmemiş ise; iflâs davası açan davacı alacaklı, dava dilekçesinde sadece iflâsa karar verilmesini talep eder. Borçlu ödeme emrine itiraz etmiş ise alacaklı hem itirazın kaldırılmasını ve hem de iflâsa karar verilmesini talep ederek dava açar.

C- İFLÂS DAVASINDA YETKİLİ ve GÖREVLİ MAHKEME

İflâs davasının açılacağı görevli ve yetkili mahkemeyi İİK.m.154/son fıkra belirtilmiştir. İflâs davasında görevli mahkeme Ticaret Mahkemesi, yetkili mahkeme ise borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yerdeki Ticaret Mahkemesidir.

Görev kamu düzeninden olduğu gibi, iflâs davasında mahkemenin yer itibarıyla yetkisi de kamu düzeninden olup, kesin yetkidir (emredici yetki).

İflâs davasının açılacağı ticaret mahkemesinin yetkisi konusunda taraflar anlaşma yapamaz. İflâs davasının yetkisiz mahkeme de açılmış olması halinde yetkisizliği davacı ve davalı yargılamanın her aşamasında ileri sürebileceği gibi, mahkemede re'sen dikkate alır.

D- MUHAFAZA TEDBİRLERİ, İFLÂS TALEBİNİN İLÂNI, YARGILAMA ve HÜKÜM

İflâs istemek hakkı, ödeme emrinin tebliği tarihinden bir sene sonra düşer (İİK.m.156/son f.).

İflâs talebini geri alan alacaklı bir ay geçmedikçe bu talebini yenileyemez (İİK.m.157).

İflâs talebi halinde mahkeme, ilk önce alacaklıların menfaati için zaruri gördüğü bütün muhafaza tedbirlerini emredebilir. Borçlu ödeme emrine itiraz etmemişse, alacaklının talebi üzerine, mahkeme mutlaka bu tedbirlere karar vermeye mecburdur. Bu emirler iflâs dairesince yerine getirilir (İİK.m.159/1).

Mahkeme, defter tutmadan gayri bir muhafaza tedbiri isteyen alacaklıdan, ilerde haksız çıktığı takdirde borçlunun ve üçüncü şahsın bu yüzden uğrayabilecekleri zararları karşılamak üzere, HUMK.m.96'da yazılı bir teminat alınmasını isteyebilir. Borçlu ödeme emrine itiraz etmemiş veya alacak bir ilâma bağlı ise teminat aranmaz. Devlet ve adlî yardıma nail kimseler de teminat göstermek mecburiyetinde değildirler (İİK.m.159/2).

İİK.m.159 uyarınca alınan muhafaza tedbirleri borçlu aleyhindeki icra takiplerine tesir etmez (İİK.m.159/3).

Alacaklının iflâs takibi kesinleştiğinde İİK.m.166/2'de öngörüldüğü şekilde ilân edilir. İflâs talebinin ilânından itibaren onbeş gün içinde diğer alacaklılar davaya müdahale veya itiraz ederek iflâsı gerektiren bir hal bulunmadığını ileri sürerek mahkemeden talebin reddini isteyebilirler (İİK.m.158/1).

Mahkeme, icra dosyasını celbeder ve **basit yargılama usulüne** göre duruşma yaparak, gerek iflâs talebini gerek itiraz ve def'ileri umumi hükümler dairesinde inceleyip sonuçlandırır.

Borçlu takibe karşı usulü dairesinde itiraz etmemiş veya itiraz ve def'ileri varit görülmemişse mahkeme yedi gün içinde faiz ve icra masrafları ile birlikte borcunu ifa veya o miktar meblağın mahkeme veznesine depo edilmesini borçluya veya iflâs davasında kendisini temsil etmiş olan vekiline, dava vicahta devam ediyorsa duruşmada, aksi takdirde Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılacak tebliğ ile emreder. Borçlu verilen **Depo Emrinin** (Depo Kararı) gereğini yerine getirmekten kaçınırsa gelecek ilk oturumda iflâsına karar verilir (İİK.m.158/2).

1) Borçlu ödeme emrine itiraz etmemiş ise

Ödeme emrine karşı 7 günlük süre içinde borçlu tarafından itiraz olunmamışsa alacaklı bir dilekçe ile Ticaret Mahkemesinden iflâs kararı isteyebilir (İİK.m.156/1).

Bu dilekçeye borçlunun ödeme emrine itiraz etmediği kaydını taşıyan ödeme emri nüshasının eklenmesi gerekir (İİK.m.156/2).

İflâs davası açılınca mahkeme icra dosyasını celp eder, borçlunun ödeme emrini itiraz etmediği kaydını içeren, ödeme emri nüshası da dava dosyasında yer alır. Ticaret mahkemesi borçlunun ödeme emrine itiraz etmediğini tespit

ettiği takdirde iflâs kararını vermeden önce bir **Depo Kararı** (Depo Emri) verir. Bu emre göre borçlunun takip konusu alacağı, faiz ve masrafları yedi gün içerisinde alacaklıya veya mahkeme veznesine ödemesi istenir. Borçlu depo emrinin gereğini yerine getirirse iflâsına karar verilmez. Aksi halde gelecek ilk oturumda davalı borçlunun iflâsına karar verilir (İİK.m.158/f.2, son cümle).

2) Borçlu ödeme emrine itiraz etmiş ise

Borçlu ödeme emrine 7 günlük süre içinde itiraz etmişse takip durur. Alacaklı bu itirazın kaldırılmasıyla beraber borçlunun iflâsına karar verilmesini bir dilekçe ile Ticaret Mahkemesinden isteyebilir (İİK.m.156/3).

Alacaklının itirazın kaldırılması ve iflâsa karar verilmesini talep ederek iflâs davası açması üzerine yapılacak yargılama sonunda itirazın kaldırılması halinde, iflâs kararı verilmeden önce mahkemece Depo Emri verilir.

Depo emri, iflâstan kurtulabilmesi için davalı borçluya tanınan son bir hukuki imkândır. Davalı borçlu depo emrinin gereğini verilen 7 günlük süre içerisinde yerine getirmediği takdirde mahkeme gelecek ilk oturumda borçlunun iflâsına karar verir (İİK.m.158/son cüm.).

E- MASRAFLARIN PEŞİN VERİLMESİ

İflâs isteyen alacaklı, ilk alacaklılar toplantısına kadar olan masraflardan sorumludur (İİK.m.160/1).

F- BORÇLU MALLARININ DEFTERİNİN TUTULMASI

İflâs talebinde bulunan alacaklı isterse, mahkeme borçluya ait malların bir defterinin tutulmasına karar verebilir. Bu defter iflâs dairesi tarafından tutulur (İİK.m.161/1).

Borçlunun mallarını göstermemesi ve kilitli yerlerini açmaması gibi hallerde İİK.m.80 ve m.81 hükmü uygulanır (İİK.m.161/2).

Borçlunun ve ailesinin geçimleri için iflâs müdürünün bıraktığı mallar müstesna olmak üzere borçlu, defteri yapılmış olan malları aynen veya istenildiği zamanki kıymetiyle vermeye mecburdur (İİK.m.162).

Takipte bulunan bütün alacaklılar razı olurlarsa yapılan defter iflâs müdürü tarafından iptal olunur (İİK.m.163/1).

Defterin hükmü, mahkemece uzatılmamış ise yapıldığı tarihten dört ay sonra kendiliğinden ortadan kalkar (İİK.m.163/2).Özetlemek gerekirse;

İflâs yolu takipte yetkili icra dairesi, kural olarak borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yerdeki icra dairesidir.

Alacaklı ve borçlunun anlaşarak başka bir yer icra dairesini iflâs yolu takipte yetkili kılmaları mümkündür.

Alacaklının iflâs yolu ile takip talebiyle başvurması üzerine icra dairesi borçluya bir Ödeme Emri düzenleyip gönderir.

İflâs davasında görevli mahkeme Ticaret Mahkemesi, yetkili mahkeme ise borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yerdeki Ticaret Mahkemesidir.

İflâs davasının açılacağı Ticaret mahkemesinin yer itibariyle yetkisi konusunda taraflar anlaşma yapamaz.

Borçlu, ödeme emrine yasal süre içinde itiraz etmemiş ise, iflâs davası açan alacaklı davalı borçlunun iflâsına karar verilmesini Ticaret Mahkemesinden isteyebilir.

Borçlu ödeme emrine itiraz etmişse takip durur ve iflâs davası açan alacaklı, itirazın kaldırılmasıyla beraber davalı borçlunun iflâsına karar verilmesini Ticaret Mahkemesinden isteyebilir.

DERS 2: İflâsın Açılması, İflâs Masasının Oluşturulması, Tasfiye Usulleri, İflâs Alacağı ve Masa Borcu

Özet:

İflâs, iflâs kararı verilmekle açılır. Bu tarihten itibaren borçlu müflis sıfatını alır ve borçlunun Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde olmak üzere, nerede ve kimin elinde bulunursa bulunsun tamamen kabili haciz bütün malları bir masa teşkil edip tasfiyeye tâbi tutulur.

İflâs açıldığı anda müflisten alacaklı olanlar “ıflâs alacaklısı” sıfatını kazanır. “Masa borcu”ndan kasıt, masanın tasfiyesi sırasında masayla ilgili olarak yapılan işlemlerden üçüncü kişilere karşı doğan borçlar anlaşılır.

A- İFLÂSIN AÇILMASI, İFLÂS MASASININ OLUŞTURULMASI

İflâs, iflâs kararı verilmekle açılır (İİK.m.165/1). Bu tarihten itibaren borçlu müflis sıfatını alır ve borçlunun Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde olmak üzere, nerede ve kimin elinde bulunursa bulunsun tamamen kabili haciz bütün malları bir masa teşkil edip tasfiyeye tâbi tutulur (İİK.m.184).

Ticaret mahkemesi verdiği iflâs kararını yargı çevresi içindeki iflâs dairesine intikal ettirir. İflâs dairesi, tarih ve sıra sayısı vererek bir iflâs dosyası açar. Ancak uygulamada iflâs zabıt defterleri kullanılmaktadır. İflâs zabıt defterinin 1. Sayfasına Ticaret Mahkemesinden gönderilen iflâs kararı eklenir.

İflâs kararında, iflâsa karar verilen yıl, ay, gün, saat ve dakikanın gösterilmesi gerekir. Zira kanun kararda iflâsın açıldığı anın belirtilmesini aramıştır (İİK.m.165/1). Aksi halde Yargıtay iflâs kararını temyiz edilmesi üzerine bozar.

İflâsın açıldığı anın bu şekilde belirtilmesi önemlidir. Zira kanunun iflâsın açılmasına bağladığı hukuki sonuçlar iflâs açıldığı andan itibaren meydana gelir.

İflâs, iflâs kararı verilmekle açılır ve bu andan itibaren borçlunun müflis sıfatı doğar. İflâs açıldığı anda müflisten alacaklı olanlar, iflâs alacaklısı sıfatını kazanırlar ve masaya kendilerini kayıt ettirerek garameye iştirak edebilirler.

İflâs dairesi, önce bir karar verir. Bu kararda tasfiyenin nasıl yürütüleceğine ilişkin hususlar yer alır. Meselâ müflis iflâs dairesine celp edilerek ifadesi alınıp ticari defterlerini teslim etmesi de istenir. Bu defterler üzerinde yaptırılacak bilirkişi incelemesine göre taksiratlı veya hileli iflâs halinin varlığı tespit edilirse Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulur.

B- TASFİYENİN TATİLİ, BASİT VE ADİ TASFİYE USULLERİ

İflâs dairesi, müflisin masa varlığını tespiti çalışır. Masaya girmesi gereken kabili haciz mal varlığı bir deftere kayıt edilir ki bu deftere Mevcudat Defteri adı verilir. Bu defter, İflâs Zabıt Defteri'nin ön iç kapağına eklenir. İflâs dairesi yaptığı araştırma sonucuna göre iflâs masasına girmesi gereken müflise ait kabili haciz mal bulamazsa **tasfiyenin tatiline** karar verir (İİK.m.217).

Masa malvarlığının tasfiye masraflarını karşılamaktan uzak olduğu tespit edilirse, iflâs dairesi **basit tasfiye** usulünün uygulanmasına karar verir (İİK.m.218).

Tasfiye masraflarını aşan değerde masa mal varlığının tespiti halinde iflâs dairesinin vereceği karar **adi tasfiye** usulü (İİK.m.219 vd.) olacaktır.

İflâs dairesi, ticaret mahkemesinden gönderilen iflâs kararını İİK.m.166/2 hükümdeki usule göre ilân edip, ilgili daire ve mercilere ayrıca bildirir. İlândan itibaren müflisten alacaklı olduğunu iddia edenler bir aylık süre içerisinde iflâs dairesine başvurup, alacaklarını masaya kayıt ettirirler (İİK.m.219/b.2). Müflise ait malları elinde bulundurup da üzerinde sınırlı ayni hak (meselâ rehin hakkı) sahibi olduklarını iddia edenler de bu malları masaya teslim edip, haklarını kayıt ettirirler.

Tasfiyenin tatili, basit ve adi tasfiye usullerini düzenleyen İİK.m.217-219 hükümleri aynen şöyledir.

Tasfiyenin tatili

İİK.m.217- *Masaya ait hiç bir mal bulunmazsa iflâs dairesi tasfiyenin tatiline karar verir ve ilân eder. Bu ilânda alacaklılar tarafından otuz gün içinde iflâsa müteallik muamelelerin tatbikına devam edilmesi istenilerek masrafı peşin verilmediği takdirde iflâsın kapatılacağı yazılır.*

Basit tasfiye

İİK.m.218- *İflâs dairesince defteri tutulan mallar bedelinin tasfiye masraflarını koruyamayacağı anlaşılırsa basit tasfiye usulü tatbik olunur.*

Bu takdirde iflâs dairesi, alacaklıları yirmi günden az iki aydan çok olmamak üzere tayin edilecek müddet içinde alacaklarını ve iddialarını bildirmeğe ilânla davet eder. Bu müddet içinde alacaklılardan biri

masrafları peşin vermek suretile tasfiyenin adi şekilde yapılmasını isteyebilir.

Basit tasfiyede iflâs dairesi alacaklıların menfaatlerine muvafık surette malları paraya çevirir ve başka merasime mahal kalmaksızın alacakları tahkik ve sıralarını tayin ederek bedellerini dağıtır.

Tasfiyenin kapandığı ilân olunur.

Adi tasfiye ve iflâsın açılmasının ilânı

İİK.m.219- Tasfiye adi şekilde yapılacak ise, iflâs dairesi 208 inci maddeye göre vereceği karar tarihinden itibaren en geç on gün içerisinde keyfiyeti 166 ncı maddenin ikinci fıkrasındaki usulle ilân eder. Bu maddedeki sürelerin hesabında son ilân tarihi esas alınır.

İlânda:

1. Müflisin hüviyeti, yerleşim yeri ve iflâsın açıldığı tarih;
2. Alacaklılara ve istihkak iddiasında bulunanlara alacaklarını ve istihkaklarını ilândan bir ay içinde kaydettirmeleri ve delillerini (senetler ve defterler hülâsaları, v.s.) asıl veya musaddak suretlerini tevdi eylemeleri, (pek uzak yerlerde veya yabancı memleketlerde ikâmet eden alacaklılar için müddet uzatılabilir.)
3. Hilâfına hareket cezaî mesuliyeti müstelzim olmak üzere müflisin borçlularının aynı müddet içinde kendilerini ve borçlarını bildirmeleri;
4. Müflisin mallarını her ne sıfatla olursa olsun ellerinde bulunduranların o mallar üzerindeki hakları mahfuz kalmak şartile bunları aynı müddet içinde daire emrine tevdi etmeleri ve etmezlerse makbul mazeretleri bulunmadıkça cezaî mesuliyete uğrayacakları ve rüçhan haklarından mahrum kalacakları;
5. İlândan nihayet on gün içinde toplanmak üzere alacaklıların ilk içtima gelmeleri ve müflis ile müşterek borçlu olanlar ve kefillerinin ve borcu tekeffül eden sair kimselerin toplanmada bulunmağa hakları olduğu yazılır.

C- İFLÂS ALACAĞI

İflâs kararı verilmekle iflâs açılır. Borçlu **müflis** sıfatı alır ve müflisin Türkiye Cumhuriyeti sınırları içindeki tamamen kabili haciz bütün malları kimin elinde bulunursa bulunsun, nerede olursa olsun bir masa oluşturur (İİK.m.184/1).

İflâsın tasfiyesi sırasında müflisin uhdesine geçen kabili haciz mal ve haklar da masaya girer (İİK.m.184/2). İflâsın açılmasından sonra müflisin şahsi emek ve gayretiyle kazandıkları masaya girmez. Alacağı iflâsın açılmasından sonra doğan alacaklılar, müflisin masa dışında kalan bu malvarlığına başvurabilirler.

İflâsın açılmasından sonra müflisin şahsi emek ve gayret sarf etmeksizin meselâ millî piyango, spor toto, spor loto gibi talih oyunları veya miras ve bağış yoluyla kazandıkları iflâs masasına girer.

İflâs masasına giren mal ve haklar müflise ait olmakla beraber bunlar üzerinde müflisin tasarruf yetkisi yoktur. Masa malları üzerinde tasarruf yetkisi iflâs dairesine daha sonra oluşturulunca iflâs idaresine geçer.

İflâs açıldığı anda müflisten alacaklı olanlar **iflâs alacaklısı** sıfatını kazanır. İflâs alacaklıları alacaklarını tahsil için iflâsın ilânından itibaren bir ay içerisinde iflâs masasına başvurup kendilerini kayıt ettirmeleri (İİK.m.219/f.2, b.2) ve masa malvarlığının paraya çevrilmesiyle elde edilen bedelin paylaşılmasına alacakları oranında katılmaları (**garameye iştirak** etmeleri) gerekir.

D- MASA BORCU

İflâs masasına kaydedilmesi gereken alacaklar, iflâs kararı verilmekle iflâsın açıldığı anda müflise karşı doğmuş olan alacaklardır. İflâs alacakları, masa borçlarından farklıdır.

Masa borcundan kasıt, masanın tasfiyesi sırasında masayla ilgili olarak yapılan işlemlerden 3. Kişilere karşı doğan borçlar anlaşılır.

Meselâ iflâs masasına giren taşınır malların muhafazası için iflâs idaresince 3. Kişinin deposu kiralanmış ise, bu kira ücreti masa açısından masa borcu, 3. Kişi açısından ise masaya karşı doğan alacak niteliğine sahiptir. Masa borçları, iflâs alacağından farklı olarak masaya kayıt edilmeyip, masa mallarının tasfiyesi sonucu elde edilecek paradan garameye iştirak ettirilmeksizin öncelikle ve tam olarak ödenmeleri gerekir. Bu sebeple de masa borçları, adi ve imtiyazlı iflâs alacaklarından farklı olarak sıra cetvelinde yer almazlar.

Uygulamada bazı durumlarda üçüncü kişinin alacağı, iflâs alacağı mı, masa borcu mu olduğu ve masa malvarlığından mı yoksa iflâs idaresince mi ödenmek gerekeceği konusunda tereddüt edildiği görülmüştür.

Örnek vermek gerekirse, İstanbul, Asliye (...) . Ticaret Mahkemesince re'sen bilirkişi olarak görevlendirilmemiz üzerine bilirkişi raporu hazırladığımız bir Dosyada;

İflâs idaresi, masa malvarlığına girmesi gerektiği düşüncesiyle üçüncü şahsın fabrikasındaki makineleri söküp bir depoya koyuyor. Aradan üç ay geçince

masa malvarlığına dahil olmaması gerektiğini anlayıp söktüğü makineleri iade ediyor. Ancak fabrika sahibi üçüncü şahıs, makinelerin haksız yere sökülmesinden dolayı fabrikanın üç ay çalışmadığını söyleyerek belirlediği zarar miktarını iflâs alacağı olarak masaya kayıt ettirmek istiyor. İflâs idaresinin, bu talebi geri çevirmesi üzerine üçüncü şahıs, ticaret mahkemesinde İİK.m.235'e dayanarak iflâs idaresine karşı **kayıt kabul davası** açıyor.

Bu davada çözümü gereken sorun, üçüncü şahsın bu tazminat alacağının masaya kayıt edilmek gerekip gerekmediği ve masaya kayıt edilmeyecek ise hangi prosedür içinde kimden tahsil edilebileceğidir.

Hemen belirtelim ki üçüncü şahsın iflâsın açılmasından sonra doğan bu alacağı iflâs alacağı olmadığı için masaya kayıt edilip garameye iştirak edemez.

İflâs idaresi, üçüncü şahsın fabrikasındaki makineleri kanunun veya ikinci alacaklar toplantısının verdiği bir yetkiye dayanarak sökmesi sonucu zarar doğmuş ise; üçüncü şahsın tazminat alacağı, masa borcu olup, masa mallarının satış bedelinden öncelikle ve tam olarak karşılanması gerekir.

İflâs idaresi, böyle bir yetkiye dayanmaksızın makineleri sökerek üçüncü şahsa zarar vermiş ise iflâs idare memurları, kendi kusurları ile verdikleri bu zarardan şahsi mal varlıkları ile müteselsilen sorumlu olurlar.

Sonuç olarak; iflâs, iflâs kararı verilmekle açılır. Bu tarihten itibaren borçlu müflis sıfatını alır ve borçlunun Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde olmak üzere, nerede ve kimin elinde bulunursa bulunsun tamamen kabili haciz bütün malları bir masa teşkil edip tasfiyeye tâbi tutulur.

İflâs açıldığı anda müflisten alacaklı olanlar “iflâs alacaklısı” sıfatını kazanır. “Masa borcu”ndan kasıt, masanın tasfiyesi sırasında masayla ilgili olarak yapılan işlemlerden 3. Kişilere karşı doğan borçlar (diğer bir deyişle üçüncü kişiler lehine masaya karşı doğan alacaklar) anlaşılır.

İflâs Alacağıın Masaya Kaydı, İncelenmesi, Çeşitli İhtimaller, Aciz Vesikası

İflâs açıldığı anda müflisten alacağı olanlar, alacaklarını masaya kayıt bakımından çeşitli imkânlarla sahiptirler. İflâs kararının ilânından itibaren 1 ay içinde iflâs dairesine başvurup masaya alacak kaydı yaptırılması mümkün olduğu gibi, 1 aylık süre geçtikten sonra da tasfiyenin tamamlanmasına kadar masaya alacak kaydı yaptırılabilir.

Tasfiyenin tamamlanıp iflâsın kapatılmasına karar verilmesinden sonra iflâs alacaklısı olduğu iddiasıyla ortaya çıkan alacaklının durumu ise, alacağı aciz vesikasına bağlanmış iflâs alacaklısınıninki gibidir.

A- İFLÂS ALACAĞININ MASAYA KAYDI ve İNCELENMESİ

İflâs açıldığı anda (İİK.m.165/1) müflisten alacaklı olanlar **iflâs alacaklısı** sıfatıyla masaya başvurup alacaklarını kayıt ettirebilirler. İflâs Dairesi Müdürlüğü, müflisten alacaklı olduğunu iddia ederek masaya başvuran iflas alacaklılarından her biri için **iflâs zabıt defterinde** bir sayfa ayırır. Bu sayfaya kayıt sıra numarası verilerek alacak iddiasında bulunan alacaklının adı soyadı, adresi, alacaklı olduğu miktar, alacak iddiasının dayandığı belgelerin neler olduğu ve varsa alacaklı vekilinin adı soyadı, adresi yazılır.

İflâs açıldığı anda paradan gayri alacaklar iflâsın açılma tarihi itibarıyla paraya çevrilir ve iflâs masasına para alacağı olarak kaydedilir. Ancak iflâs idaresi, üçüncü kişinin paradan gayri alacağının aynen ifasını üstlenebilir. Bu durumda alacaklı talep ettiği takdirde iflâs idaresi teminat gösterir (İİK m.198/1).

İİK.m.219/f.2, bent 2’de belirtilen masaya kayıt için bir aylık süre geçtikten sonra bu arada oluşan iflâs idaresince alacak iddialarının her biri incelenerek haklarında verilen gerekli kararlar da iflâs zabıt defterine yazılır.

İflâs idaresi, alacak iddialarının her biri hakkında karar vermeden önce mümkün oldukça müflisin de beyanını alır. Ancak iflâs idaresi, müflisin o alacak hakkındaki kabul veya ret beyanıyla bağlı değildir. İflâs idaresi, müflisin kabul ettiği bir alacak iddiasını kısmen veya tamamen kabul veya ret edebilir. Bununla beraber müflisin, alacak iddiası hakkındaki kabul veya ret beyanı gene de hukuki değere sahiptir. Öyle ki müflisin, masaya kayıtlı bir

İflâs alacağını kabul veya ret ettiği masanın tasfiyesi sonucu alacağını tamamen alamayan iflâs alacaklısına verilen aciz vesikasına yazılır.

Müflisin alacak hakkındaki kabul beyanını içeren **aciz vesikası** İİK.m.68 normlarına uygun belge hükmündedir (İİK.m.251).

Böyle bir aciz vesikasına dayanarak iflâsın kapanmasından sonra alacağını tahsil için müflise karşı adi haciz yoluyla takibe girişen iflâs alacaklısı, Borçlunun ödeme emrinin tebliği üzerine alacağa (borca) karşı vaki itirazını sözü edilen aciz vesikasına dayanarak icra mahkemesinde kesin olarak kaldırtabilir.

Borçlunun, masaya kaydedilen iflâs alacağını reddettiği yönündeki beyanını içeren aciz vesikası ise; ödeme emrine itiraz halinde alacaklıya icra mahkemesine gitme imkânı vermez. İflâs alacaklısına verilen aciz vesikası, borçlunun alacağı kabul beyanını içermiyorsa ödeme emrine itiraz halinde itirazı hükümden düşürmek isteyen alacaklı icra mahkemesine gidemeyip itirazın iptali için genel mahkemede dava açmak zorundadır (İİK.m.67).

B- İFLÂS ALACAĞININ MASAYA KAYDINDA ÇEŞİTLİ İHTİMALLER

İflâs açıldığı anda müflisten alacağı olanlar (iflâs alacaklıları), alacaklarını masaya kayıt bakımından çeşitli imkânlara sahiptirler.

1) İflâs kararının ilânından itibaren 1 ay içinde iflâs dairesine başvurulup masaya alacak kaydı yaptırılması mümkündür (İİK.m.219/2).

2) Bir aylık süre geçtikten sonra da tasfiyenin tamamlanmasına kadar masaya alacak kaydı yaptırılabilir (İİK.m.236/1).

Ancak iflâs alacaklısı, 1 aylık süre geçtikten sonra masaya alacak kaydı yaptırmış ise, masaya başvurusundan önce kararlaştırılan paylaştırmaya katılamayacağı gibi sebebiyet verdiği masrafları da yüklenir (İİK.m.236/2).

3) Bir iflâs alacaklısı, alacağını iflâs masasına İİK.m.219/b.2 de öngörülen bir aylık süre içinde yazdırmadığı gibi İİK.m.236 uyarınca iflâs kapanıncaya kadar da masaya yazdırmamış ise tasfiye dışı kalan bu alacak için aciz vesikası verilmez.

Tasfiyenin tamamlanıp iflâsın kapatılmasına karar verilmesinden sonra iflâs alacaklısı olduğu iddiasıyla ortaya çıkan bu alacaklının durumu, alacağı aciz vesikasına bağlanmış iflâs alacaklısınıninki gibidir (İİK.m.253). Doğaldır ki, kendisine fiilen aciz vesikası verilmediği için, aciz vesikasının sağladığı avantajlardan yararlanamaz. Ancak aciz vesikasının getirdiği yükümlülöklere tâbi olur. Diğer bir deyişle tasfiye dışında kalan alacak için aciz vesikası düzenlenmemesine rağmen bu alacak aciz vesikasına bağlı alacakların tâbi olduğu sınırlamalara tâbidir.

Meselâ iflâsın kapanmasından sonra ortaya çıkan iflâs alacaklısı, müflise karşı girişeceği haciz yoluyla takipte İİK.m.68 normlarına uygun bir aciz vesikasına sahip olmadığından icra mahkemesinde itirazın kesin olarak kaldırılmasını sağlayamaz. Bu alacaklı, müflis yeni mal iktisap etmedikçe ona karşı adi haciz yolu ile takibe de geçemez.

İflâsın açılması kararı, İİK.m.166/2'deki usule göre ilân edilmek gerektiği gibi iflâsın kapatılması kararı, iflâsın kaldırılması kararı da aynı usule göre ilân edilir.

C- ACİZ VESİKASI

İflâs masası malvarlığının paraya çevrilmesi (İİK.m.241) sonucu elde edilen para, masaya kayıt ve kabul edilen iflâs alacaklıları arasında **garameten** paylaşılır. Garameye iştirakten kasıt, her iflâs alacaklısının alacağıının, masa malvarlığının satışı sonunda elde edilen paraya oranının hesaplanıp, o oran nispetinde masadaki toplam meblâğdan iflâs alacaklısına pay ayrılmasıdır.

Alacağını tam olarak alamayan iflâs alacaklılarına bakiye alacak miktarlarını gösteren birer **aciz vesikası** iflâs idaresi tarafından re'sen (talebe gerek olmaksızın, görevinden ötürü) düzenlenip verilir. İflâs alacaklısının, bu aciz vesikasına dayanarak müflise karşı haciz yoluyla takibe girişebilmesi için müflisin yeni mal iktisap etmesi gerekir. Aksi halde ödeme emrini tebellüğ eden müflis, icra dairesine 7 gün içinde başvurup yeni mal iktisap etmediği itirazında bulunabilir. Bu itiraz üzerine takip durur.

İflâs kararı verilerek iflâsın açılmasından sonra müflisin şahsi emek ve gayretiyle kazandığı aktiften, iflâsın açılmasından sonra müflisin, üçüncü kişilerle giriştiği hukuki ilişkiler sonucu doğan borçları çıkarılır, geriye kalan net aktife **yeni mal iktisabı** adı verilir.

Sonuç olarak; İflâs açıldığı anda müflisten alacağı olanlar, alacaklarını masaya kayıt bakımından çeşitli imkânlarla sahiptirler. İflâs kararının ilânından itibaren 1 ay içinde iflâs dairesine başvurup masaya alacak kaydı yaptırılması mümkün olduğu gibi, 1 aylık süre geçtikten sonra da tasfiyenin tamamlanmasına kadar masaya alacak kaydı yaptırılabilir.

Tasfiyenin tamamlanıp iflâsın kapatılmasına karar verilmesinden sonra iflâs alacaklısı olduğu iddiasıyla ortaya çıkan alacaklının durumu ise, alacağı aciz vesikasına bağlanmış iflâs alacaklısınıninki gibidir.

DERS 3: İlk Alacaklılar Toplanması, İflâs İdaresi; Oluşması, Görev ve Sorumluluğu, Borçların Muacceliyet Kazanması, Faiz ve Şarta Bağlı Alacaklar

Özet:

Adi tasfiye usulünde iflâs alacaklıları ilânla toplantıya davet edilir, yapılan birinci alacaklılar toplantısının en önemli fonksiyonu icra mahkemesince görevlendirilecek iflâs idaresi için adayları belirlemektir.

İflâs idaresi üç kişiden oluşur. İflâs masasının kanuni temsilcisi iflâs idaresidir. İflâs İdaresi, masanın menfaatlerini gözetmek ve tasfiyeyi yapmakla mükelleftir. Borçlunun taşınmaz mallarının rehnedilmesiyle teminat altına alınmış alacaklar hariç olmak üzere iflâsın açılması müflisin borçlarını muaccel kılar. İflâsın açıldığı güne kadar işlemiş faiz ile takip masrafları ana (asıl) alacağa eklenir. İflâsın açılması ile birlikte, iflâs masasına giren alacaklarda faiz işlemeye devam eder.

Alacaklı taliki bir şarta veya gayri muayyen bir vadeye bağlı bulunan alacağını da müflisin iflâs masasına kaydettirebilir.

A- GENEL OLARAK

Adi tasfiye usulünde iflâs alacaklıları iflâs dairesince yapılacak ilânla toplantıya davet edilir (İİK.m.219/b.5). Birinci (ilk) alacaklılar toplantısının en önemli fonksiyonu icra mahkemesince görevlendirilecek iflâs idaresi için adayları belirlemektir. İflas idaresi oluşunca iflâs dairesi, iflâs dosyasını iflâs idaresine tevdi eder. İflâs idaresi, 3 kişiden meydana gelir, bunlara iflâs idare memurları adı verilir. İflâs idaresi, iflâs masasının kanuni temsilcisidir (İİK.m.226/1). Masanın tasfiyesini iflâs idaresi yapar.

B- BİRİNCİ ALACAKLILAR TOPLANMASI

Birinci alacaklılar toplantısına iflâs müdürü veya yardımcılardan biri başkanlık eder. Müdür, alacaklı oldukları tercihan ellerinde noter veya ipotek senedi gibi resmî senetle yahut İİK.m.68b ve m.150'de belirtilen belgelerle sabit olan kişilerden bir veya iki alacaklı veya mümessilleriyle birlikte bir büro (**İflâs Bürosu**) teşkil eder (İİK.m.221/1).

Kendileri veya temsilcileri bulunan alacaklılar, malûm alacaklar tutarının en az dörtte birini temsil etmesi halinde toplantı nisabı hâsıl olur. Toplantıda bulunanlar beş kişiden az ise bunların, alacak tutarının yarısına sahip olması şarttır (İİK.m.221/2).

Kararlar, alacak tutarı ekseriyeti ile alınır (İİK.m.221/3).

Reylerin muteber olup olmayacağı hakkındaki ihtilâfi büro halleder. Büronun işlemlerine karşı ilgililer toplantı tarihinden itibaren yedi gün içinde icra mahkemesine şikâyette bulunabilirler. Şikâyet sebebinin yerinde görülmesi ancak karar ekseriyetinin bozulması halinde nazara alınır. Aksi takdirde şikâyet ret olunur (İİK.m.221/son f.).

Alacaklılar toplanması mümkün olmazsa veya karar nisabı oluşmazsa durum tespit edilir. Bu hâlde iflâs dairesi, ikinci alacaklılar toplanmasına kadar masayı idare eder ve tasfiyeye başlar (İİK.m.222).

C- İFLÂS İDARESİ, OLUŞMASI, GÖREV ve SORUMLULUĞU

İflâs idaresi üç kişiden oluşur. Toplanan alacaklıların yapacağı seçimde, bu sayının iki katı, bu konuda yeterli bilgi ve tecrübeye sahip kişi aday gösterilir. Bu adaylardan dört adedi alacak tutarına göre ekseriyeti teşkil edenlerce, iki adedi ise alacaklılar sayısı itibariyle ekseriyeti teşkil edenlerce seçilir ve icra mahkemesine bildirilir. İcra mahkemesi, iflâs idaresini teşkil edecek üç kişiden ikisini alacak ekseriyetine sahip olanların gösterdiği dört aday, birini ise alacaklı ekseriyetinin gösterdiği iki aday arasından seçer (İİK.m.223/1).

Oluşan iflâs idaresine iflâs dairesince tasfiye dosyası devredilir (İİK.m.223/2).

İflâs idaresi toplantıları, idare memurlarının veya herhangi bir alacaklının gündem belirlemek suretiyle yapacağı talep üzerine iflâs dairesi müdürünün toplantı gününden en az yedi gün önce göndereceği çağrı üzerine yapılır.

İflâs idaresi, kararlarını çoğunlukla alır; ancak toplantıya her üç iflâs idare memurunun da katılmaması hâlinde iflâs dairesi müdürü iflâs idaresinin görevini yüklenir ve iflâs idaresi adına tek başına karar alır.

Toplantıya iflâs idaresi memurlarından birinin veya ikisinin iştiraki hâlinde iflâs dairesi müdürü de bu toplantıya katılır.

Karar alınamaması hâlinde iflâs dairesi müdürünün oyu doğrultusunda işlem yapılır. İflâs masasına alacaklı olarak başvuran alacaklılar, tebligata elverişli adres göstermek ve Adalet Bakanlığınca çıkarılacak tarifede gösterilecek yazı ve tebliğ masrafları için avans vermek suretiyle iflâs idaresince alınacak kararların kendilerine tebliğini isteyebilirler. Bu muameleyi yaptırmış alacaklılar hakkında iflâs idare memurunun kararlarına karşı kanun yolları kendilerine tebliğ tarihinden itibaren işlemeye başlar (İİK.m.223/3).

İflâs idaresine, Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve iki yılda bir yenilenen ücret tarifesine göre ücret ödenir (İİK.m.223/4).

İflâs idaresi, iflâs dairesinin denetimi altındadır. Bu durumda **iflâs dairesi aşağıdaki görevleri yerine getirir** (İİK.m.223/5):

1- Alacaklılar toplantısının kararlarına, alacaklıların menfaatine uygun görmediği bütün tedbirlere ve idarece kabul edilen alacaklar ile istihkak iddialarının kabulüne dair kararlardan kanuna ve hadiseye uygun görmediklerine yedi gün içinde icra mahkemesine müracaatla itiraz etmek;

2- İflâs idare edenlerin ücretleriyle masrafları da dahil olmak üzere hesap pusulalarını icra mahkemesinin tasdikine arz etmek.

Alacaklılar toplanması, özellikle müflisin sanat veya ticaretinin devamı, imalâthaneleriyle mağazalarının, perakende satış yerlerinin açılması, muallâk dâvalar ve pazarlıkla satışlar hakkında müstacel kararlar verebilir (İİK.m.224/1).

Müflis bir konkordato teklif ederse alacaklılar tasfiyeyi tatil edebilirler (İİK.m.224/2).

Alacaklılar toplanmasının kararlarından dolayı her alacaklı tarafından yedi gün içinde icra mahkemesine şikâyet olunabilir. İcra mahkemesi, iflâs dairesinin görüşünü aldıktan ve gerektiğinde şikâyet edeni ve dinlenmelerini isteyen alacaklıları da dinledikten sonra kısa bir zamanda kararını verir (İİK.m.225).

Masanın kanuni temsilcisi iflâs idaresidir. İdare masanın menfaatlerini gözetmek ve tasfiyeyi yapmakla yükümlüdür (İİK.m.226/1).

İdare, 2.000 liraya kadar olan alacaklardan doğrudan doğruya, daha fazla alacaklardan alacaklılar toplanmasının vereceği yetkiyle sulh olabilir ve tahkim yapabilir (İİK.m.226/2).

İİK.m.8/f.1, 2 ve m.9, m.11, m.16 ile m.359'un icra dairelerine ait hükümleri iflâs idaresi hakkında da uygulanır (İİK.m.227/1).

İflâs idaresi, icra mahkemesinin şikâyet üzerine verdiği kararlara uymak zorunda olup bunlara karşı iflâs idaresi olarak itiraz veya temyiz yoluna başvuramaz (İİK.m.227/2).

İcra mahkemesi, iflâs idaresi üzerinde gözetim yetkisine sahip olup gerektiğinde iflâs idaresini teşkil edenlerin görevine son verebilir. İcra mahkemesi, görevine son verilen veya istifa edenin yerine, önceki adaylar arasından İİK.m.223'deki esaslara göre yenisini seçer (İİK.m.227/3).

İflâs idaresini oluşturan iflâs idare memurları kusurlarından ileri gelen zarardan sorumludurlar. Bu davalara adliye mahkemelerinde bakılır (İİK.m.227/4).

İflâs idare memurları Türk Ceza Kanunu'nun uygulanmasında memur sayılırlar (İİK.m.227/son f.).

Üçüncü şahıslar tarafından istihkak iddiasında bulunulan eşyanın kendilerine verilip verilmeyeceğini iflâs idaresi kararlaştırır (İİK.m.228/1).

İflâs idaresi; istihkak iddiasını reddederse, üçüncü şahsa icra mahkemesinde istihkak davası açması için yedi günlük bir süre tayin ve tebliğ eder. Bu süreyi geçiren üçüncü şahıs, masaya karşı istihkak iddiasından vazgeçmiş sayılır (İİK.m.228/2).

İstihkak davasına, genel hükümler dairesinde ve basit yargılama usulüne göre bakılır (İİK.m.228/3).

İcra mahkemesi, gerektiğinde istihkak davacısından masanın muhtemel zararına karşı teminat isteyebilir (İİK.m.228/son f.).

İflâs idaresi masanın vadesi gelmiş alacaklarını tahsil ve gerektiğinde takip veya dava eder (İİK.m.229/1).

Kıymeti düşecek yahut muhafazası masraflı olacak şeyler geciktirilmeksizin satılır (İİK.m.229/2). Borsa veya piyasada fiyatı bulunan esham [hisseler = hisse (pay) senetleri] ve eşya derhal paraya çevrilebilir. Diğer mallar ancak ikinci alacaklılar toplanmasından sonra satılır.

Üzerinde rehin hakkı bulunan mallar İİK.m.185 hükmüne tâbidir (İİK.m.229/son f.).

D- BORÇLARIN MUACCELİYET KAZANMASI, FAİZ ve

ŞARTA BAĞLI ALACAKLAR

Borçlunun taşınmaz mallarının rehni ile teminat altına alınan alacaklar hariç olmak üzere iflâsın açılması müflisin borçlarını muaccel (vadesi gelmiş = talep edilebilir) hale getirir. İflâsın açıldığı güne kadar işlemiş faiz ile takip masrafları ana (asıl) alacağa eklenir (İİK.m.195/1).

Müflisin vadesi gelmemiş faizsiz borçlarından yıllık kanuni faiz hesabıyla iskonto yapılır (İİK.m.195/2).

İflâsın açılması ile birlikte, iflâs masasına giren alacaklarda faiz işlemeye devam eder (İİK.m.196/1).

Rehinle temin edilmemiş alacaklarda ticarî olmayan işlerdeki faiz oranı uygulanır (İİK.m.196/2).

Ancak, İİK.m.196'ya göre alacaklılara tahakkuk edecek faiz ödemeleri, İİK.m.195 uyarınca hesaplanan anaparalar ödendikten sonra geriye para artarsa bu paradan yapılır (İİK.m.196/3).

E- ŞARTA BAĞLI ALACAKLAR

Alacaklı taliki bir şarta veya gayri muayyen bir vadeye tâbi olan alacağını da masaya kaydettirebilir. Fakat masa malvarlığının paraya çevrilmesiyle elde edilen paradan kendisine düşecek payı, şartın gerçekleşmesi veya vadenin gelmesi halinde ancak o zaman alır (İİK.m.197/1).

Kaydı hayatla irat (ölünceye kadar gelir) anlaşmasından doğan iddialarda BK.m.509/f.3 uygulanır (İİK.m.197/2).

Sonuç olarak;Adi tasfiye usulünde iflâs alacaklıları ilânla toplantıya davet edilir. Yapılan birinci alacaklılar toplantısının en önemli fonksiyonu icra mahkemesince görevlendirilecek iflâs idaresi için adayları belirlemektir.

İflâs idaresi üç kişiden oluşur. Masanın kanuni temsilcisi iflâs idaresidir. İflâs İdaresi masanın menfaatlerini gözetmek ve tasfiyeyi yapmakla yükümlüdür.

Borçlunun taşınmaz mallarının rehnedilmesiyle teminat altına alınmış alacaklar hariç olmak üzere iflâsın açılması müflisin borçlarını muaccel (talep edilebilir) hâle getirir. İflâsın açıldığı güne kadar işlemiş faiz ile takip masrafları ana (asıl) alacağa eklenir.

İflâsın açılması ile birlikte, iflâs masasına giren alacaklarda faiz işlemeye devam eder.

Alacaklı taliki bir şarta veya gayri muayyen bir vadeye bağlı olan alacağını da iflâs masasına kaydettirebilir.

İflâsın Kaldırılması

İflâsın kaldırılması, iflâsın kapatılmasından farklıdır.

İflâsın kaldırılmasını kim veya kimlerin, hangi süre içinde, hangi sebebe dayanarak nereden ve nasıl isteyebileceği İİK.m.182 ile m.309/son fıkrada düzenlenmiştir.

İflâsın kaldırılması, iflâsın kapatılmasından farklıdır.

İflâsın kapatılması, iflâs masasının tasfiyesi sonunda, iflâs idaresinin hazırlayacağı bir son rapor ile iflâsa karar veren mahkemeye başvurup, iflâsın kapatılmasına karar verilmesini talep etmesi üzerine iflâsın kapatılmasına karar verilir (İİK.m.254).

İflâsın kapatılması kararına rağmen borçlunun müflis sıfatı devam eder. Bu sıfattan kurtulabilmesi için İİK.'da düzenlenen itibarın iadesi (İİK.m.312-316) hükümleri uyarınca hareket edilmesi gerekir. Buna karşılık iflâsın kaldırılmasına karar verilmiş ise, iflâs hiç açılmamış sayılır. İflâsın kaldırılmasını İİK.m.182 düzenlemiştir.

İflâsın kaldırılmasını kim veya kimler, hangi süre içinde, hangi sebebe dayanarak nereden ve nasıl isteyebilir?

Kanunda iflâsın kaldırılması sebepleri olarak 3 hâl öngörülmüştür. Bu sebeplerden ilk ikisinde iflâsın kaldırılmasını bizzat müflis isteyebileceği hâlde, üçüncü sebebe dayanarak iflâsın kaldırılmasını iflâs idaresi isteyebilir.

Müflis, masaya kayıtlı bütün iflâs alacaklarının itfa edildiğini veya masaya kayıtlı iflâs alacaklılarının tamamının alacak kayıtlarını geri aldıklarını belgelediği takdirde bir aylık masaya kayıt süresinin geçmesinden itibaren iflâsın kapatılmasına kadar olan süre içerisinde iflâsa karar veren Ticaret Mahkemesine başvurup iflâsın kaldırılmasına karar verilmesini talep edebilir.

Müflis konkordato akdetmiş olup da Ticaret Mahkemesi tasdik etmiş ise iflâs idaresi, iflâsa karar veren Ticaret Mahkemesine başvurup, iflâsın kaldırılmasına karar verilmesini talep edebilir (İİK.m.182/1 ve m.309/son f.). İflâsın kaldırılması kararı da İİK.m.166/1'deki usule göre ilân edilir (İİK.m.182/son f.).

İflâs masasına kayıt ve kabul edilmiş alacaklar toplamının işlemler ve masraflar ile birlikte masaya makbuz karşılığında ödenmiş olması, iflâsın kaldırılmasını talep hakkını müflise vermez.

İflâsın kaldırılmasının hukuki sonuçları, iflâsın kapatılmasının sonuçlarından farklıdır.

DERS 4: İflâsın Açılmasının Derdest Takip ve Davalara Etkisi

İflâs kararı verip iflâs açılınca müflis hakkındaki derdest haciz yoluyla takipler kanun hükmü gereği kendiliğinden durur. İflâs kararının kesinleşmesi ile evvelce duran takipler düşer.

Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takiplere iflâsın açılması etki etmez. İflâs açılmakla kural olarak derdest hukuk davaları ikinci alacaklar toplantısından 10 gün sonraya kadar durur. Duran davalara devam etmekte masaya yararı olup olmadığına ikinci alacaklılar toplantısında karar verilir.

İFLÂSIN AÇILMASININ DERDEST TAKİP ve DAVALARA ETKİSİ

A- HACİZ YOLUYLA TAKİPLERE ETKİSİ

İflâs kararı verip iflâs açılınca müflis hakkındaki derdest haciz yoluyla takipler kanun hükmü gereği kendiliğinden durur (İİK.m.193/1). İflâs kararının kesinleşmesi ile evvelce duran takipler düşer (İİK.m.193/2). İflâs kararı kesinleşmeden iflâsın kaldırılmasına karar verilmiş ise, iflâsın açılmasıyla durmuş olan takipler kaldığı yerden devam eder. İflâsın kaldırılması kararı, iflâsın kesinleşmesinden sonra verilmiş ise kesinleşmeyle düşen takipler artık hayatiyet bulmaz.

B- REHNİN PARAYA ÇEVİRİLMESİ YOLUYLA TAKİPLERE ETKİSİ

Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takiplere iflâsın açılması etki etmez.

1) Borçlunun borcu için üçüncü kişinin malı üzerinde rehin tesis edilmiş ise;

Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip sırasında borçlu iflâs etse bile takibe müflis sıfatını alan borçluya karşı devam edilir. Zira rehnedilen üçüncü kişinin malı, borçlunun iflâsı halinde iflâs masasına girmez.

2) Borçlunun malı üzerinde rehin tesis edilmiş ise;

Alacağı borçluya ait bir mal üzerinde tesis edilen rehinle teminat altına alınan bir alacaklının, borçlunun iflâsı halinde alacağını nasıl tahsil edebileceği sorusuna cevap verebilmek için İİK.m.185 ile İİK.m.193/son fıkrayı birlikte ele alıp değerlendirmek gerekir.

Rehinli alacaklı, borçluyu rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip ederken borçlunun iflâsı halinde; müflis sıfatını alan borçluya karşı bu takibe devam edemeyip, takibini iflâs idaresine yöneltmesi gerekir. Zira iflâs kararı verilip iflâs açılmakla müflis sıfatını alan borçlunun masaya giren mallar üzerinde tasarruf yetkisi kalkmıştır. Masa malvarlığı üzerinde tasarruf yetkisi daha sonra oluşturulan ve masanın kanuni temsilcisi olan iflâs idaresine aittir (İİK.m.226). Alacağı borçlunun malı üzerinde tesis edilen rehinle teminat altına alınan alacaklı, daha önce takibe girişmemiş olsa bile iflâs kararının verilmesiyle iflâs açıldıktan sonra da iflâs idaresine karşı rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibe girişebilir.

İflâsın açılmasından sonra rehinli alacaklı isterse rehinli malı masaya teslim eder. İflâs idaresi tarafından en uygun zamanda paraya çevrilen rehinli mal bedelinden alacaklıya ödeme yapılır (İİK.m.185).

C- DERDEST DAVALARA ETKİSİ

İflâs açılmakla kural olarak, derdest hukuk davaları ikinci alacaklar toplantısından 10 gün sonraya kadar durur (İİK.m.194/1). Duran davalara devam etmekte masaya yararı olup olmadığına ikinci alacaklılar toplantısında karar verilir.

Müflisin davacı olduğu hukuk davasına masa adına iflâs idaresi tarafından devam edilmesinde bir yarar görülmediği takdirde ikinci alacaklılar toplantısı isteyen iflâs alacaklısına davayı takip yetkisini verir (İİK.m.245). Bu alacaklı, davayı kazanır ise, sırasına bakılmaksızın alacağı öncelikle tam olarak kendisine ödenir.

Müflisin davalı olduğu hukuk davasına ikinci alacaklılar toplantısınca devam etmekte fayda görülmemesi halinde davacının alacak iddiası kabul edilmiş olacağından masaya kayıt edilir.

İflâsın açılmasına rağmen müstacel (acele görülmesi gereken) davalar durmayıp devam eder. İflâsın açılması kararı, şeref ve haysiyete tecavüzden, vücut üzerinde ika edilen zararlardan doğan tazminat davaları ile evlenme, şahsın halleri veya nafaka işlerine ilişkin davalara ve rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takiplerde açılan hukuk davalarına da etki etmez. İdari davalar ve ceza davaları da masa malvarlığı ile ilgili olmadığından iflâs kararı verilmekle durmayıp devam eder.

Sonuç olarak;İflâs kararı verilip iflâs açılınca müflis hakkındaki derdest haciz yoluyla takipler kanun hükmü gereği kendiliğinden durur. İflâs kararının kesinleşmesi ile evvelce duran takipler düşer.

Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takiplere iflâsın açılması etki etmez.

İflâs açılmakla kural olarak derdest hukuk davaları ikinci alacaklar toplantısından 10 gün sonraya kadar durur. Duran davalara devam etmekte masa yararı olup olmadığına ikinci alacaklılar toplantısında karar verilir.

İflâsın Açılmasının Müflisin Yapacağı Ödemelere ve Müflise Yapılan Ödemelere Etkisi ile Hacizlere Etkisi, Masa Malvarlığının Tasfiyesi

Müflis, iflâsın açılmasından sonra iflâs masasını oluşturan mal varlığı üzerinde tasarruf edemeyeceği için borçlarını da ödeyemez. Borçlunun hakkında iflâs açıldıktan sonra masaya ait mallar üzerinde yapacağı her türlü tasarruf, alacaklılara karşı geçersizdir. Bu kuralın tek bir istisnası vardır.

İflâsın açılmasından sonra müflis, hiç bir ödeme kabul edemez. Müflise ödemede bulunan kimse, müflisin alacaklılarına karşı ancak masaya giren para veya kıymet nispetinde borcundan kurtulur. Bununla beraber iflâsın ilânından evvel müflise ödemede bulunan borçlu, iflâstan haberi yoksa borcundan kurtulur.

İflâs açıldığı anda ihtiyati haciz konulmuş mallar ile henüz paraya çevrilmemiş kesin haciz konusu mallar üzerindeki haciz kalkar ve mal masaya girer.

Borçlunun iflâsı halinde masaya giren taşınır ve taşınmaz mallar açık artırma yoluyla paraya çevrilir. Ancak ikinci veya daha sonraki alacaklar toplantısında karar verilirse taşınmaz mallar bile pazarlık suretiyle satılabilir.

A- MÜFLİSİN YAPACAĞI ÖDEME

Müflisin, iflâs masasına giren mallar üzerinde her türlü tasarrufu alacaklılara karşı hükümsüzdür (İİK.m.191/1).

İflâs açılmadan evvel borçlu tarafından imza edilmiş bir bono (emre muharrer senet) veya üzerine keşide olunmuş bir poliçe iflâsın ilânından evvel vadesinde müflis tarafından ödenmiş olursa iflâstan haberdar olmayan ve ödemenin reddi halinde üçüncü bir şahsa rücu hakkını kullanabilecek vaziyette bulunan hâmilden ödenen meblâğ geri alınmaz (İİK.m.191/2).

Müflis, iflâsın açılmasından sonra iflâs masasını oluşturan mal varlığı üzerinde tasarruf edemeyeceği için borçlarını da ödeyemez. Borçlunun hakkında iflâs açıldıktan sonra masaya ait mallar üzerinde yapacağı her türlü tasarruf, alacaklılara karşı geçersizdir (İİK.m.191/1).

Bu kuralın tek bir istisnası vardır. İİK.m.191/2'ye göre;

İflâsın açılmasından önce bir bono borçlu tarafından imzalanır veya üzerine poliçe keşide edilir ise, iflâsın açılmasıyla müflis sıfatını alan borçlunun, vadesinde, iflâsın açılmasından sonra fakat ilânından (İİK.m.166/2) önce iflâsın açıldığını bilmeyen (iyi niyetli) iflâs alacaklısına yapacağı ödeme, lehtar ile son hamilin aynı şahıs olmaması halinde geçerlidir. İflâsın açıldığı ilân edilmiş ise, ilân, üçüncü kişilerin iyiniyet iddiasında bulunmalarını önler. İflâsın ilânından sonra üçüncü kişiler, iflâsın açıldığını bilmediklerini, bilebilecek durumda olmadıklarını, diğer bir deyişle iyiniyetli olduklarını iddia edemezler.

Meselâ bononun son hamili, lehtar (lehine bono düzenlenen) değil ise diğer bir deyişle borçlunun tanzim edip alacaklıya verdiği bono ciro yoluyla el

değiştirmiş ise; son hamil kendisine ödeme yapılmadığı takdirde ödememe protestosu keşide etmek suretiyle cirantalara rücu hakkını kazanır.

Buna karşılık arada ciranta yoksa (bononun lehtarını ile son hamili aynı şahıs) ise, ödeme yapılmaması halinde arada ciranta bulunmadığı için lehtarın ödememe protestosu keşide etmesi ve rücu hakkına sahip olması söz konusu olmaz.

İşte lehtar ile son hamilin aynı şahıs olmaması (arada cirantaların olması) durumunda, müflisin kendisine yaptığı ödemeye güvenerek süresi içerisinde protesto keşide etmeyen bono hamili rücu hakkını kaybetmiş olur. Kanun koyucu, müflis ödeme yapmasaydı protesto keşide etmek suretiyle cirantalara müracaat imkânına kavuşabilecek durumda olan hamili, ödeme yapıldığı için protesto keşide etmeyerek rücu imkânını kaybetmesi durumunda korumuştur.

O halde diğer şartlar mevcut olsa bile, arada ciranta olmaması durumunda kendisine ödeme yapılan bono hamilinin ödemeye güvenerek müracaat hakkını kaybetmesi söz konusu olmayacağından kendisine yapılan ödeme geçersiz sayılacaktır.

Kısacası bononun lehtarını ile son hamilinin aynı şahıs olması (arada ciranta bulunmaması durumunda) İİK.m.191/2'deki diğer şartlar mevcut olsa bile müflisin yapacağı ödeme geçerli sayılmayacaktır. Bu durumda iflâs alacaklısı olan son hamil, müflisin kendisine yapmış olduğu ödemeyi iflâs masasına iade edecek, bono bedeli olan alacağını iflâs alacağı olarak masaya kayıt ettirecektir.

B- MÜFLİSE ÖDEME YAPILMASI

İflâsın açılmasından sonra müflis hiç bir ödeme kabul edemez. Müflise ödemede bulunan kimse müflisin alacaklılarına karşı ancak masaya giren para veya kıymet nispetinde borcundan kurtulur. Bununla beraber iflâsın ilânından evvel müflise ödemede bulunan borçlu, iflâstan haberi yoksa borcundan kurtulur (İİK.m.192).

İflâsın açılmasından sonra müflise ödeme yapılamaz. Müflise borcu olanların ödemelerini iflâs masasına yapmaları gerekir. Bir borçlu, hakkında iflâsın açılmış olmasına rağmen ödemeyi müflis sıfatını alan alacaklısına yapmış ise, bu ödemenin geçerli olabilmesi için müflis tarafından masaya intikal ettirilmiş olması gerekir. Diğer bir değişle müflise yapılan ödeme masaya intikal ettirildiği ölçüde geçerlidir. Ancak iflâsın ilânından önce müflise ödeme yapan kimse, iflâsın açıldığından haberdar değilse (iyi niyetliyse) müflise yaptığı ödeme masaya intikal ettirilmemiş olsa bile geçerli sayılır ve borcundan kurtulur (İİK.m.192).

C- İFLÂSIN HACİZLERE ETKİSİ

İflâs açıldığı anda ihtiyati haciz konulmuş mallar ile henüz paraya çevrilmemiş kesin haciz konusu mallar üzerindeki haciz kalkar ve mal masaya girer

(İİK.m.186/1). Eğer mahcuz mal iflâsın açılmasından önce paraya çevrilmiş ise bu para haciz koyduran alacaklılar arasında paylaşılır. Geriye bir miktar para artarsa bu masaya girer (İİK.m.186/2).

D- MASA MALVARLIĞININ TASFİYESİ

Cüzi icrada mahcuz taşınırlar kural olarak cebri açık artırma (İİK.m.114), kanunda öngörülen istisnai hallerde pazarlık (İİK.m.119) yoluyla paraya çevrilebilir. Mahcuz taşınmazlar ise pazarlık yoluyla paraya çevrilemeyip sadece cebri açık artırma yoluyla paraya çevrilebilir (İİK.m.123).

Müflisin masa mal varlığını iflâs idaresi tasfiye eder.

Borçlunun iflâsı halinde masaya giren taşınır ve taşınmaz mallar açık artırma yoluyla paraya çevrilir. Ancak ikinci veya daha sonraki alacaklar toplantısında karar verilirse taşınmaz mallar bile pazarlık suretiyle satılabilir.

Masaya giren ve üzerinde rehin hakkın bulunan malların pazarlık suretiyle satılabilmesi için rehin hakkı sahibi alacaklının rızası gerekir (İİK m.241) Masaya dahil olan taşınır ve taşınmaz malların artırma ve ihalesi mahcuz malların artırma ve ihalesi hükümlerine göre yapılır (İİK.m.243).

İflâs kapandıktan sonra masaya girmesi gerektiği halde tasfiye dışı kalmış bir mal bulunduğu takdirde iflâs idaresi iflâsın kapanmasıyla görevi sona erdiğinden iflâs dairesi tarafından o mal herhangi bir usule uyulmaksızın paraya çevrilir. Elde edilen satış bedeli alacağını eksik almış olan alacaklılara sıralarına göre paylaşılır (İİK.m.255/1).

Sonuç olarak; Müflis, iflâsın açılmasından sonra iflâs masasını oluşturan mal varlığı üzerinde tasarruf edemeyeceği için borçlarını da ödeyemez. Borçlunun, hakkında iflâs açıldıktan sonra masaya ait mallar üzerinde yapacağı her türlü tasarruf, alacaklılara karşı geçersizdir. Bu kuralın tek bir istisnası vardır.

İflâsın açılmasından sonra müflis, hiç bir ödeme kabul edemez. Müflise ödemedede bulunan kimse müflisin alacaklılarına karşı ancak masaya giren para veya kıymet

nispetinde borcundan kurtulur. Bununla beraber iflâsın ilânından evvel müflise ödemede bulunan borçlu iflâstan haberi yoksa borcundan kurtulur.

İflâs açıldığı anda ihtiyati haciz konulmuş mallar ile henüz paraya çevrilmemiş kesin haciz konusu mallar üzerindeki haciz kalkar ve mal masaya girer.

Borçlunun iflâsı halinde masaya giren taşınır ve taşınmaz mallar açık artırma yoluyla paraya çevrilir. Ancak ikinci veya daha sonraki alacaklar toplantısında karar verilirse taşınmaz mallar bile pazarlık suretiyle satılabilir.

DERS 5: Sıra Cetveli, İtiraz ve Şikâyet

İflâs masasının malvarlığı paraya çevrilince bu paraların paylaşılması için sıra cetveli yapılır.

Sıra cetvelinde dört sıra yer almakta olup ilk üç sıra imtiyazlı alacaklara ayrılmıştır. Dördüncü sırada ise adi alacaklar bulunur.

Sıra cetveline karşı itiraz ve şikâyet halinde İİK.m.235'in uygulanabilmesi için alacaklının sıra cetvelinde yer almış olması gerekir.

Rehinli alacaklar, rehnedilen mal bedelinden öncelikle ve tam (rüçhanlı) olarak ödenmek gerektiği için sıraya tâbi değildir. Ancak rehinli mal bedeliyle karşılanmayan alacak, adi alacak olarak sıra cetvelinde 4. sırada yer alır.

Masa borçları (üçüncü kişilerin, tasfiye süresince masa malvarlığı ile ilgili işlemlerden doğan alacakları), iflâs alacağı olmadığından sıra cetveline tâbi olmayıp, öncelikle ödenir.

ADİ VE REHİNLİ ALACAKLARIN SIRASI

İflâs masasının malvarlığı paraya çevrilince bu paraların paylaşılması için **sıra cetveli** yapılır. Sıra cetvelinde dört sıra yer almakta olup ilk üç sıra imtiyazlı alacaklara ayrılmıştır. Dördüncü sırada ise adi alacaklar bulunur (İİK.m.206).

Adi alacaklardan kasıt, imtiyazsız ve teminatsız alacaklardır. Eğer alacak, rehinle teminat altına alınmış ise rehinli mal bedelinden kanunen ayrılması gereken miktarlar ayrıldıktan sonra rehinli alacaklıya alacağı tam olarak ödenir (İİK.m.206).

Rehinli alacaklar, rehnedilen mal bedelinden öncelikle ve tam (rüçhanlı) olarak ödenmek gerektiği için sıraya tâbi değildir. Ancak rehinli mal

bedeliyle karşılanmayan alacak, adi alacak olarak sıra cetvelinde 4. sırada yer alır.

Masa borçları (üçüncü kişilerin, tasfiye süresince masa malvarlığı ile ilgili işlemlerden doğan alacakları), iflâs alacağı olmadığından sıra cetveline tâbi olmayıp, öncelikle ödenir.

İflâs İdaresi, iflâs alacaklarının masaya kaydı için kanunda öngörülen 1 aylık sürenin (İİK.m.219/b.2) geçmesinden sonra masaya kayıtlı alacaklardan her birini müflisin de beyanını almak suretiyle inceleyip gereken kararları verir (İİK.m.230).

İflâs İdaresi, İİK.m.206'daki esaslara göre hazırlayacağı sıra cetvelini İflâs Dairesine bırakır. Sıra cetveli değil, sıra cetvelinin İflâs Dairesine bırakıldığı hususu ilân edilir (İİK.m.234/1).

Alacakları rehinli olan alacaklıların satış tutarı üzerinde, gümrük resmi ve gelir (akar) vergisi gibi Devlet tekliflerinden belirli eşya ve akardan alınması lâzım gelen resim ve vergi o akar veya eşya bedelinden istifa olunduktan sonra rüçhan hakları vardır (İİK.m.206/1).

Bir alacak birden ziyade rehinle temin edilmiş ise satış tutarı borca mahsup edilirken her rehnin idare ve satış masrafı ve bu rehinlerden bir kısmı ile temin edilmiş başka alacaklar da varsa bunlar nazara alınıp paylaştırmada lâzım gelen sıralamaya uyulur (İİK.m.206/2).

Alacakları taşınmaz rehni ile temin edilmiş olan alacaklıların sırası ve bu teminatın faiz ve eklentisine şümulü Medenî Kanunun taşınmaz rehinine ilişkin hükümlerine göre tayin olunur. (İİK.m.206/3).

Teminatlı olup da rehinle karşılanmamış olan veya teminatsız bulunan alacaklar, masa mallarının satış tutarından aşağıdaki sıraya göre verilmek üzere kaydedilir (İİK.m.206/4):

BİRİNCİ SIRA:

A) İşçilerin, iş ilişkisine dayanan ve iflâsın açılmasından önceki bir yıl içinde gerçekleşmiş ihbar ve kıdem tazminatları dahil alacakları ile iflâs sebebiyle iş ilişkisinin sona ermesi üzerine hak etmiş oldukları ihbar ve kıdem tazminatları,

B) İşverenlerin, işçiler için yardım sandıkları veya diğer yardım teşkilatı kurulması veya bunların yaşatılması maksadıyla meydana gelmiş ve tüzel kişilik kazanmış bulunan tesislere veya derneklere olan borçları,

C) İflâsın açılmasından önceki son bir yıl içinde gerçekleşmiş ve para olarak ifası gereken aile hukukundan doğan her türlü nafaka alacakları.

İKİNCİ SIRA:

Velayet ve vesayet sebebiyle malları borçlunun idaresine bırakılan kimselerin bu ilişki nedeniyle doğmuş olan tüm alacakları;

Ancak bu alacaklar, iflâs, vesayet veya velayetin devam ettiği süre yahut bunların bitmesini takip eden yıl içinde açılırsa imtiyazlı alacak olarak kabul olunur. Bir davanın veya takibin devam ettiği süre hesaba katılmaz.

ÜÇÜNCÜ SIRA:

Özel kanunlarında imtiyazlı olduğu belirtilen alacaklar.

DÖRDÜNCÜ SIRA:

İmtiyazlı olmayan diğer bütün alacaklar.

Bir ve ikinci sıradaki sürelerin hesaplanmasında aşağıdaki süreler hesaba katılmaz:

1. İflâsın açılmasından önce mühlet de dahil olmak üzere geçirilen konkordato süresi.
2. İflâsın ertelenmesi süresi.
3. Alacak hakkında açılmış olan davanın devam ettiği süre.
4. Terekenin iflâs hükümlerine göre tasfiyesinde, ölüm tarihinden tasfiye kararı verilmesine kadar geçen süre.

Devletin kamu alacakları meselâ vergi alacağı imtiyazlı olmayıp, adi alacak olarak sıra cetvelinin 4. sırasında yer alır.

B- SIRALAR ARASINDAKİ İLİŞKİ

Her sıranın alacaklıları, aralarında eşit hakka sahiptirler (İİK.m.207/1).

Bir sıra önceki alacaklılar, alacaklarını tamamen almadıkça sonra gelen sıradakiler bir şey alamazlar (İİK.m.207/2).

C- SIRA CETVELİNE İTİRAZ VE ŞİKÂYET

Sıra cetveline karşı İİK.m.235'de itiraz ve şikâyet olmak üzere iki başvuru yolu düzenlenmiştir.

İflâs İdaresi bir alacağı tamamen reddetmek istese bile sıra cetveline geçirmek zorundadır. Sıra cetveline karşı itiraz ve şikâyet halinde İİK.m.235'in uygulanabilmesi için alacaklının sıra cetvelinde yer almış olması gerekir. İflâs İdaresi, bir alacağı sıra cetveline hiç geçirmemişse bu halde İİK.m.235 uygulanmaz. Alacaklı sıra cetvelinde yer almadığı için kanuna aykırı olarak düzenlendiğinden bahisle şikâyet yoluyla İcra Mahkemesine başvurabilir (İİK.m.16/1).

Sıra cetveline itiraz edenler, cetvelin ilânından itibaren 15 gün içinde iflâsa karar verilen yerdeki ticaret mahkemesine dava açmaya mecburdurlar. İİK.m.223/f.3 hükmü saklıdır.

Sıra cetveline itiraz davasına bakan mahkeme, davacının isteği halinde ikinci alacaklılar toplantısına katılıp katılmaması ve ne nispette katılması gerektiği konusunda İİK.m.297/son fıkra hükmüne kıyasen onbeş gün içinde karar verir (İİK.m.235/1).

İtiraz eden, talebinin haksız olarak ret veya tenzil edildiğini iddia ederse dava masaya karşı açılır.

İtiraz eden (müteriz), başkasının kabul edilen alacağına veya ona verilen sıraya itiraz ediyorsa davasını o alacaklı aleyhine açar (İİK.m.235/2).

Bir alacağın terkinini hakkında açılan dava kazanılırsa, bu alacağa tahsis edilen hisse dava masrafları da dahil olduğu halde sıraya bakılmaksızın alacağı nispetinde itiraz edene verilir ve artanı da diğer alacaklılara sıra cetveline göre dağıtılır. Dava basit yargılama usulü ile görülür (İİK.m.235/3).

Bir alacaklı sıra cetvelinde kendi alacağına verilen sıraya karşı çıkmak istiyorsa şikâyet yoluyla icra mahkemesine başvurabilir (İİK.m.235/4).

Sonuç olarak;İflâs masasının malvarlığı paraya çevrilince bu paraların paylaşılması için sıra cetveli yapılır.

Sıra cetvelinde dört sıra yer almakta olup ilk üç sıra imtiyazlı alacaklara ayrılmıştır. Dördüncü sırada ise adi alacaklar bulunur.

Sıra cetveline karşı itiraz ve şikâyet halinde İİK.m.235'in uygulanabilmesi için alacaklının sıra cetvelinde yer almış olması gerekir.

Rehinli alacaklar, rehnedilen mal bedelinden öncelikle ve tam (rüşhanlı) olarak ödenmek gerektiği için sıraya tâbi değildir. Ancak rehinli mal bedeliyle karşılanmayan alacak, adi alacak olarak sıra cetvelinde 4. sırada yer alır.

Masa borçları (üçüncü kişilerin, tasfiye süresince masa malvarlığı ile ilgili işlemlerden doğan alacakları), iflâs alacağı olmadığından sıra cetveline tâbi olmayıp, öncelikle ödenir.

DERS 6: İflâsın Ertenilmesi

Özet:

İflâsın ertelenmesi müessesesi TTK ve İİK.m.179, m.179a ve m.179b'de düzenlenmiştir.

İflâsın ertelenmesi müessesesinden sadece sermaye şirketleri (anonim ve limited şirketler ile kooperatifler) faydalanabilir.

Bir sermaye şirketinin mal varlığının aktifi (taşınır ve taşınmaz mal ile hak ve alacaklar) borçlarını karşılamıyor ise borca batık sayılır. Borca batıklığı anlaşılan sermaye şirketini idare ile yetkili ve görevli olanlar, bir borca batıklık bilânçosu hazırlayıp şirketin borca batık durumda olduğunu muamele merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret mahkemesine bildirmek zorundadır. Borca batıklığı tespit eden ticaret mahkemesi sermaye şirketinin iflâsına karar verir.

Sermaye şirketini idare ile yetkili ve görevli olanlar, borca batıklığı bildirmekle beraber şirketin iflâsının ertelenmesine karar verilmesini de talep edebilirler.

A- İFLÂSIN ERTELENMESİ ŞARTLARI

İflâsın ertelenmesi müessesesi Türk Ticaret Kanunu ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu (İİK).m.179, m.179a ve m.179b’de düzenlenmiş olup bu maddeler aynen şöyledir.

İflâsın ertelenmesi müessesinden sadece **sermaye şirketleri** (anonim ve limited şirketler ile kooperatifler) faydalanabilir.

Kolektif ve komandit şirketler, şahıs şirketleri olup iflâsın ertelenmesi imkânından faydalanamaz.

Gerçek kişi tacirler de iflâslarının ertelenmesini talep edemezler.

Sermaye şirketinin iflâsının ertelenmesinin istenebilmesi için, borca batık olması ön şarttır. Borca batıklık, ödemelerin tatili ve borç ödemedi aciz hallerinden farklı anlam ifade eder. Bir sermaye şirketinin mal varlığının **aktif** (taşınır ve taşınmaz mal ile hak ve alacaklar) borçlarını karşılamıyor ise **borca batık** sayılır. Sermaye şirketinin borca batık sayılması için, aktifinin pasifi değil, borçlarını karşılamaması gerekir. Zira pasifte meselâ yedek akçeler gibi borçlardan gayri kalemler de yer alır. Borca batık olduğu anlaşılan sermaye şirketini idare ile yetkili ve görevli olanlar, bir borca batıklık bilânçosu hazırlayıp şirketin borca batık durumda olduğunu muamele merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret mahkemesine bildirmek zorundadır. Borca batıklığı tespit eden ticaret mahkemesi sermaye şirketinin iflâsına karar verir.

Sermaye şirketini idare ile yetkili ve görevli olanlar, borca batıklığı bildirmekle beraber şirketin iflâsının ertelenmesine karar verilmesini de talep edebilirler. Bu kişiler için borca batıklığı bildirme mecburiyeti mevcut olup iflâsın ertelenmesini talep zorunluluğu yoktur. Sermaye şirketi tasfiye halinde ise, borca batıklığı ticaret mahkemesine bildirme yükümlülüğü tasfiye memurlarındadır. Tasfiye memurları, borca batıklığı bildirmekle yükümlü olup, aynı zamanda sermaye şirketinin iflâsının ertelenmesine de karar verilmesini talep edemez. Zira tasfiye ile iflâsın ertelenmesi bağdaşmaz.

Alacaklılar, sermaye şirketinin borca batık olduğunu mahkemeye bildirip iflâsının ertelenmesini de talep edebilirler.

Sermaye şirketinin borca batık olduğunun bildirilmesi ve borca batıklığın mahkemece de tespiti, iflâs kararı verilebilmesi için yeterli olup borca batıklık bildirimini ile birlikte iflâsın talep edilmiş olması gerekmez. Diğer bir deyişle borca batıklık bildirimini iflâs talebini de içerir. Ticaret mahkemesi, borca batıklığını tespit ettiği sermaye şirketinin iflâsının ertelenmesine re'sen karar veremeyip, şirketi idare ile yetkili ve görevli olanların veya şirketten alacaklı olanların talebi üzerine bu kararı verebilir.

İflâsın ertelenmesine karar verilebilmesi için borca batıklığı ticaret mahkemesince de tespit edilen sermaye şirketi veya kooperatifin mali durumunun iyileştirilmesinin mümkün olduğunun mahkemeye sunulan **iyileştirilme projesinden** anlaşılması gerekir.

İyileştirme projesinin ciddi ve inandırıcı olduğunu gösteren bilgi ve belgeler, erteleme talebi ile birlikte ticaret mahkemesine sunulmalıdır. Yapılan inceleme sonunda ticaret mahkemesi, iyileştirme projesini ciddi ve inandırıcı bulursa iflâsın ertelenmesine karar verir. Aksi halde erteleme talebini reddederek sermaye şirketinin iflâsına karar verir.

İflâsın ertelenmesi tedbirleri ile erteleme kararının hukuki sonuçları İİK.m.179a ve m.179b'de düzenlenmiştir.

B- ERTELEME TEDBİRLERİ

İflâsın ertelenmesine karar veren mahkeme, sermaye şirketinin veya kooperatifin malvarlığının korunması için gerekli her türlü tedbiri iyileştirme projesini de göz önünde tutarak alır (İİK.m.179a/1).

Mahkeme erteleme kararı ile birlikte **kayım** atanmasına karar verir. Mahkeme, yönetim organının yetkilerini tümüyle elinden alıp kayyım verebileceği gibi yönetim organının karar ve işlemlerinin geçerliliğini kayyımın onayına bağlı kılmakla da yetinebilir (İİK.m.179a/2).

İflâsın ertelenmesi kararında kayyımın görev ve yetkileri ayrıntılı olarak gösterilir (İİK.m.179a/3).

Mahkeme erteleme kararının hüküm fıkrasını İİK.m.166/2'deki usule göre ilân eder ve gerekli bildirimleri yapar (İİK.m.179a/4).

C- ERTELEME KARARININ ETKİLERİ

İflâsın ertelenmesi kararı üzerine borçlu aleyhine 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun uyarınca kamu alacağı (meselâ vergi alacağı) yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler durur; bir takip muamelesi ile kesilebilen zamanaşımı ve hak düşüren müddetler işlemez (İİK.m.179b/1).

Erteleme sırasında taşınır, taşınmaz veya ticarî işletme rehniyle temin edilmiş alacaklar nedeniyle rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatılabilir veya başlamış olan takiplere devam edilebilir. Ancak bu takip sebebiyle muhafaza tedbirleri alınamaz ve rehinli malın satışı gerçekleştirilemez. Bu durumda erteleme süresince işleyecek olup mevcut rehinle karşılanamayacak faizler teminatlandırılmak zorundadır (İİK.m.179b/2).

İİK.m.206/I.Sırada yazılı alacaklar için haciz yoluyla takip yapılabilir (İİK.m.179b/3).

Erteleme süresi en fazla bir yıldır. Bu süre kayyımın verdiği raporlar dikkate alınarak mahkemece uygun görülecek süreler ile uzatılabilir. Ancak uzatma süreleri toplamı dört yılı geçemez. O halde uzatma süreleri ile birlikte iflâsın ertelenmesi en çok beş yıl için sözkonusu olabilir. Kayyım, mahkemenin belirleyeceği sürelerde iflâsı ertelenenin faaliyetleri ve işletmenin durumu konusunda düzenli olarak mahkemeye rapor verir (İİK.m.179b/4).

İflâsın ertelenmesi talebinin reddi ya da erteleme süresi sonunda iyileşmenin mümkün olmadığı tespiti üzerine mahkeme, sermaye şirketinin veya kooperatifin iflâsına karar verir. Erteleme süresi dolmamakla birlikte, mahkeme kayyımın verdiği raporlardan şirketin veya kooperatifin malî durumunun iyileştirilmesinin mümkün olmadığı kanaatine varırsa, erteleme kararını kaldırarak şirket veya kooperatifin iflâsına karar verebilir (İİK.m.179b/son f.).

Sonuç olarak; İflâsın ertelenmesi müessesesi TTK.m.324 ve İİK.m.179, m.179a ve m.179b'de düzenlenmiştir.

İflâsın ertelenmesi müessesinden sadece sermaye şirketleri (anonim ve limited şirketler ile kooperatifler) faydalanabilir.

Bir sermaye şirketinin mal varlığının aktifi (taşınır ve taşınmaz mal ile hak ve alacaklar) borçlarını karşılamıyor ise borca batık sayılır. Borca batık olduğu anlaşılan sermaye şirketini idare ile yetkili ve görevli olanlar, bir borca batıklık bilânçosu hazırlayıp borca batık durumda olduğunu şirketin muamele merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret mahkemesine bildirmek zorundadır. Borca batıklığı tespit eden ticaret mahkemesi sermaye şirketinin iflâsına karar verir.

Sermaye şirketini idare ile yetkili ve görevli olanlar, borca batıklığı bildirmekle beraber şirketin iflâsının ertelenmesine karar verilmesini de talep edebilirler.

İflâs Dışı Konkordato (Adi Konkordato);

Konkordato Aşamaları, Konkordato Çeşitleri

Konkordato, iflâsa tâbi olsun olmasın bütün gerçek ve tüzel kişi borçlular bakımından söz konusudur.

Konkordato akdeden borçlu malvarlığının başındadır ve tasfiyeyi kendisi yapar.

Konkordatoda mal varlığının başında bulunan borçlu, alacak iddialarını inceleyip kabul veya ret etme yetkisine sahiptir. Konkordatoda borçlunun kabul etmediği alacaklar, nizalı (ihtilâflı) alacakları oluşturur.

Akdedilip tasdik edilen ve tasdik kararı kesinleşen konkordato, konkordato teklifinin müzakeresi için yapılan toplantıya katılsın veya katılmasın, olumlu oy vermiş olsun veya olmasın bütün alacaklılar için mecburidir.

A- CÜZİ ve KÜLLİ İCRA AYIRIMI

Cebri icra hukuku, cüz-i ve külli icra olmak üzere ikiye ayrılır. Cüz-i icrada haciz yoluyla takip ve rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yer alır. Cüz-i icradan kasıt, takibe girişen alacaklının tatmin edilmesinin amaçlanması ve borçlunun bütün malvarlığının değil, sadece takip konusu alacağı karşılayacak değerdeki mallarının tasfiyesinin hedef alınmasıdır.

Konkordato ve iflâs ise külli icraya dahildir. Külli icradan kasıt, sadece takibe girişen alacaklının değil borçlunun bütün alacaklılarının tatmin edilmesi ve bunun için de borçlunun bütün malvarlığının tasfiyeye tabi tutulmasıdır.

B- İFLÂS ve KONKORDATONUN KARŞILAŞTIRILMASI

İflâs, iflâsa tâbi borçlular hakkında olduğu halde konkordato, iflâsa tâbi olsun olmasın bütün gerçek ve tüzel kişi borçlular bakımından söz konusudur. Kanun, iflâs talebinde bulunabilecek her alacaklıya da borçlu hakkında

konkordato işlemlerinin başlatılmasını icra mahkemesinden talep edebilme yetkisi tanımıştır (İİK.m.285/2).

İflâsta masa mal varlığını iflâs idaresi tasfiye eder. Konkordatoda ise alacaklıları ile konkordato akdeden borçlu malvarlığının başındadır ve tasfiyeyi kendisi yapar.

İflâsta alacak iddialarını iflâs idaresi inceleyip kabul veya ret eder. Konkordatoda mal varlığının başında bulunan borçlu alacak iddialarını inceleyip kabul veya ret etme yetkisine sahiptir. Konkordatoda borçlunun kabul etmediği alacaklar, nizalı (ihtilâflı) alacakları oluşturur.

C- KONKORDATO AŞAMALARI

Konkordato akdetmek isteyen borçlu, icra mahkemesine bir dilekçe ile başvurup konkordato talebinde bulunur. Borçlu bu dilekçeye bir mal varlığı bilânçosu ile konkordato projesi ekler (İİK.m.285). İcra mahkemesi, borçlunun konkordato talebini kanuna uygun bulduğu takdirde kabul edip iki aylık bir konkordato süresi verir ve bir komiser tayin eder (İİK.m.287).

Komiser alacaklıları alacaklarını bildirip kaydettirmeye ve yapılacak toplantıya katılmaya ilânla davet eder (İİK.m.292).

Konkordatoda yapılan alacaklar toplantısında borçlunun konkordato teklifi müzakere edilip kabul veya ret edilir. İcra ve İflâs Kanunu, borçlunun konkordato teklifinin müzakere edileceği alacaklar toplantısı için çifte ekseriyetli toplantı ve karar nisapları öngörmüştür (İİK.m.297).

İcra ve İflâs Kanununda öngörüldüğü şekilde borçlunun konkordato teklifinin alacaklar toplantısında kabul edilmesiyle konkordato akdedilmiş olur.

Ancak konkordatonun hükümlerini doğurabilmesi için akdedilmesi yeterli olmayıp ticaret mahkemesince tasdik edilmesi ve tasdik kararının da kesinleşmesi gerekir.

Akdedilip tasdik edilen konkordato, toplantıya katılsın veya katılmasın, olumlu oy vermiş olsun veya olmasın alacakları mühlet kararından önce veya

komiserin onayı olmaksızın konkordatonun tasdikine kadar doğmuş bütün alacaklılar için mecburidir (İİK.m.303).

Konkordatoda borçlu, malvarlığının başında olduğu için tasfiyeyi komiserin nezareti altında kendisi yapar. Ancak kanun koyucu, mühlet kararından itibaren borçlunun bazı tasarrufi işlemleri yapmasını yasaklamıştır.

Borçlu, icra mahkemesinin izni dışında mühlet kararından itibaren;

1) Rehin tesis edemez,

2) Kefil olamaz,

3) Taşınmaz ve işletmenin devamlı tesisatını kısmen dahi olsa devredemez ve takyit edemez ve

4) İvazsız tasarruflar (meselâ bağışlama) yapamaz. Aksi halde yapılan işlemler kanun hükmü gereği kendiliğinden geçersiz olur (İİK.m.290/2).

Buraya kadar açıkladıklarımız adi konkordato diğer bir deyişle iflâs dışı konkordatoya ilişkin genel bilgilerdir.

D- KONKORDATO ÇEŞİTLERİ

Konkordato çeşitli açılardan ayırımlara tâbi tutulabilir. İflâs içi ve iflâs dışı konkordato genel bir ayırımdır.

Konkordato teklif eden borçlu vadesi gelen borçlarının tamamını bir anda ödeyemeyeceği için bu yola başvurmuştur. Bu sebeple borçlunun konkordato teklifi alacağın bir kısmının tenziline ilişkin olabileceği gibi alacakların yeni bir vadeye bağlanması şeklinde de olabilir. Hatta konkordato teklifinde bulunan borçlu alacakların bir kısmının tenzil edilmesiyle birlikte aynı zamanda yeni bir vadeye bağlanmasını da talep edebilir. Borçlunun bu talebine göre konkordatolar **tenzil konkordatosu**, **vade konkordatosu** ve **karma konkordato** adlarını alarak ayırımlara da tâbi tutulabilir.

E- TENZİL KONKORDATOSUNDA BAKİYE ALACAĞIN AKİBETİ

Burada şöyle bir soru akla gelebilir. Alacakların (borçların) tenzil konkordatosuna konu yapılması halinde alacağın tenzil edilen kısmının akibeti ne olacaktır? Bu konuda iki görüş ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre bakiye alacak, tabii borç haline gelir. Alacaklı bakiye alacak için takibe giriştiği takdirde borçlu, bunun tabii borç olduğunu ileri sürerek ödemekten kaçınabilir. Diğer bir görüşe göre ise bakiye alacak kesin olarak ibra edilmiştir.

Bu iki görüşten biri veya diğèrinin kabulü farklı hukuki sonuçlar doğurur. Tenzil konkordatosunda bakiye alacağın tabii borç haline geldiği görüşü kabul edilirse; borç mevcut olmakla beraber talep edilemez. Ancak borçlu, ödemede bulunursa bu mevcut bir borcun tediyesi olduğundan sebepsiz zenginleşme (haksız iktisap) sayılmayacağı için geri istenemez. Buna karşılık tenzil konkordatosunda bakiye alacağın kesin ibra edildiği görüşü kabul edilirse; borç ortadan kalmış olacağı için borçlu, bakiyeyi ödemek zorunda değildir. Her nasılsa ödemiş ise bu borç olmayan şeyin tediyesi olduğundan sebepsiz zenginleşme kurallarına göre geri istenebilir.

F- KONKORDATONUN FESHİ

Konkordato akdedilerek tasdik edilince, alacaklılar artık konkordato şartlarına tâbi olarak alacaklarını talep edebilirler.

Borçlu bir alacaklıya karşı konkordato şartları dahilinde ödeme yapmaktan kaçınmış olabilir. Böyle bir durumda bu alacaklı seçim imkânına sahiptir. Alacaklı dilerse konkordato şartları dahilinde kendisine ödeme yapılmasını temin için borçluya karşı dava açabilir veya icra takibine girişebilir. Ancak alacaklı dilerse konkordatonun sadece kendisi açısından feshini de talep edebilir. Konkordatonun feshi, akdedilen konkordatoyu tasdik eden mahkemeden talep edilir. Alacaklı konkordatoyu feshettirmedeği takdirde ancak konkordato şartlarına tâbi olarak alacağının ödenmesini isteyebilir (İİK.m.307).

Eğer konkordato, fesat karıştırıldığı için fesih ettirilmiş ise bütün alacaklılar bakımından ortan kalkmış olur (İİK.m.308).

Sonuç olarak; Konkordato, iflâsa tâbi olsun olmasın bütün gerçek ve tüzel kişi borçlular bakımından söz konusudur.

Konkordato akdeden borçlu malvarlığının başındadır ve tasfiyeyi kendisi yapar.

Konkordatoda mal varlığının başında bulunan borçlu, alacak iddialarını inceleyip kabul veya ret etme yetkisine sahiptir. Konkordatoda borçlunun kabul etmediği alacaklar, nizalı alacakları oluşturur.

Akdedilip tasdik edilen konkordato, toplantıya katılsın veya katılmasın, olumlu oy vermiş olsun veya olmasın bütün alacaklılar için mecburidir.

Konkordato Teklifi, Müzakeresi, Kabulü

Konkordato hükümlerinden yararlanmak isteyen borçlu icra mahkemesine başvurur. Konkordato talebini içeren dilekçeye konkordato projesini ekler. Bu projeye ayrıca ayrıntılı bir malvarlığı bilânçosu, gelir tablosu ve ticari defter tutmak zorunda olan kişilerden ise ticari defterlerinin durumunu belirten bir cetvel ekler.

İcra mahkemesinin konkordato teklifini kabul ederek vermiş olduğu konkordato süresi kararını borçlunun beş gün içinde masraflarını verip tatbika koydurması gerekir.

Konkordato teklifi müzakeresi için yapılan alacaklar toplantısına komiser başkanlık eder ve borçlunun durumu hakkında hazırlamış olduğu raporu verir. Borçlu gerekli bilgiyi vermek üzere alacaklılar toplantısında hazır bulunmaya mecburdur. Konkordato teklifinin müzakeresi sonunda konkordato tutanağı düzenlenir. Tutanak toplantıda hazır bulunanlarca imzalanır.

Konkordato teklifinin alacaklılar toplantısında müzakere edilip kabul edilmiş sayılabilmesi, kanunda öngörülen toplantı ve karar nisabının gerçekleşmiş olmasına bağlıdır.

A- ADI KONKORDATO TEKLİFİ, TEKLİFİN MÜZAKERESİ, KABULÜ,

Konkordato hükümlerinden yararlanmak isteyen borçlu icra mahkemesine başvurur (İİK.m.285/1). Konkordato talebini içeren dilekçeye konkordato projesini ekler. Bu projeye ayrıca ayrıntılı bir malvarlığı bilânçosu, gelir tablosu ve ticari defter tutmak zorunda olan kişilerden ise ticari defterlerinin durumunu belirten bir cetvel ekler. Bu cetvelde TTK uyarınca tutulması mecburi olan defterlerin tutulduğunu gösteren bir cetvel eklenir. İcra ve İflâs Kanununda yapılan değişiklik ile borçlu hakkında konkordato işlemlerinin başlatılmasını talep yetkisi alacaklıya da tanınmıştır. İİK.m.285/2'ye göre iflâs talebinde bulunabilecek her alacaklı gerekçeli bir dilekçeyle icra mahkemesinden borçlu hakkında konkordato işlemlerinin başlatılmasını isteyebilir.

Konkordato talebi üzerine icra mahkemesi gerekli görürse borçlunun mal varlığının muhafazası için İİK.m.290/2'deki tedbirlere emredebilir.

İflâs dışı konkordatoda borçlunun konkordato talebinde bulunabileceği yetkili icra mahkemesi, iflâsa tâbi borçlular için İİK.m.154/f.1-2'de belirtilen yerdeki

icra mahkemesidir. Borçlu iflâsa tabi olmayan şahıslardan ise konkordato talebinin yapılacağı icra mahkemesi borçlunun yerleşim yerindeki (ikametgâhının bulunduğu yerdeki) icra mahkemesidir.

Borçlu konkordato dilekçesine ekleyerek icra mahkemesine sunduğu bilânçoda yazılı mal ve kıymetleri konkordato süresinin verilmemesi halinde bilânçoyu icra mahkemesine sunduğu tarihten itibaren bir sene içinde takibe uğradığı takdirde İİK.m.162 uyarınca göstermek zorundadır. Konkordato süresi kaldırılmış veya konkordato tasdik edilmemiş ise bu kararların kesinleşme tarihinden itibaren bir sene; konkordato fesih edilmişse fesih kararının kesinleşme tarihinden itibaren altı ay süreyle borçlu için aynı mecburiyet vardır.

Konkordato teklifini inceleyen icra mahkemesi, borçluyu ve talepte bulunmuş ise alacaklıyı dinledikten sonra borçlunun durumunu, mal varlığı ve gelirlerini, taahhütlerini yerine getirmesine engel olan sebepleri ve konkordatonun başarı ihtimalini dikkate alarak projenin alacaklıları zarara sokma kastını taşıyıp taşıyamamasına göre konkordato talebinin uygun olup olmadığına karar verir (İİK.m.286/1).

İcra mahkemesinin konkordato teklifini kabul ederek vermiş olduğu konkordato süresi kararını borçlunun beş gün içinde masraflarını verip tatbika koydurması gerekir. Aksi halde konkordato süresi kendiliğinden kalkar (İİK.m.286/2). İcra mahkemesi konkordato talebini ret etmiş ise ret kararının tefhiminden itibaren on gün içinde borçlu veya talep sahibi alacaklı temyiz edebilir (İİK.m.286/3).

Konkordato talebi İİK m. 166/2'deki usule göre ilan edilir (İİK.m.287/1). Konkordato talebinin ilânından itibaren 10 gün içinde alacaklılar itiraz ederek konkordato mühleti verilmesini gerektiren bir durum olmadığını ileri sürerek icra mahkemesinden konkordato talebinin reddini isteyebilir.

İcra mahkemesi konkordato talebini uygun gördüğü takdirde kabul eder ve borçluya en fazla üç aylık bir konkordato süresi verir ve aynı zamanda gerekli bilgi ve tecrübeye sahip Türk vatandaşlarından bir veya birkaç komiser tayin

eder. İcra mahkemesi birden fazla komiser tayin etmiş ise bunlardan her birinin görev ve yetki alanlarını belirler. Konkordato komiseri kusurundan doğan zararlardan sorumludur. Komiser, borçlunun faaliyetine nezaret eder ve kanunla verilen görevleri yerine getirir. Komiser ayrıca icra mahkemesinin talebi halinde ara raporlar verir ve alacaklıları konkordato süreci hakkında bilgilendirir.

İcra mahkemesince konkordato mühleti, karar tarihinde tirajı 50.000'in üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan gazetelerden biriyle ilân edilir (İİK.m.288). Ayrıca icra dairesi ve tapu dairesine de bildirilir. Borçlu tacir ise ticaret sicil memurluğuna borçlu deniz ticareti ile uğraşıyorsa gemi sicil memurluğuna haber verilir.

B- KONKORDATO MÜHLETİNİN SONUÇLARI:

1) ALACAKLILAR BAKIMINDAN

Konkordato mühleti içinde borçlu aleyhine 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre yapılan takipler de olmak üzere hiçbir takip yapılamaz ve evvelce yapılmış olan takipler durur. Konkordato mühleti içerisinde ihtiyati haciz kararları uygulanmaz, bir takip işlemiyle kesilebilen zamanaşımı ve hak düşüren süreler işlemez (İİK.m.289/1).

Konkordato mühleti sırasında taşınır veya taşınmaz rehniyle teminat altına alınmış alacaklar için rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatılabilir veya başlamış olan takiplere devam edilebilir. Ancak rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip sebebiyle muhafaza tedbirleri alınamayacağı gibi rehinli malın satışı da yapılamaz (İİK.m.289/2).

İİK.m.206/I.Sıradaki imtiyazlı alacaklılar için konkordato mühleti içinde bile haciz yoluyla takip yapılabilir (İİK.m.289/3).

Konkordatoda aksine bir hüküm yoksa verilen konkordato mühleti rehinle temin edilmemiş her türlü alacağa faiz işletilmesini durdurur (İİK.m.289/4).

Konkordato halinde takas iflâs da olduğu gibi İİK.m. 200-201 hükümlerine tâbidir (İİK.m.289/son f.).

2) BORÇLU BAKIMINDAN

Daha önce de söylediğimiz gibi iflâstan farklı olarak konkordatoda borçlu mal varlığının başındadır. Borçlu, komiserin gözetimi altında işlerine devam edebilir. İcra Mahkemesi borçlunun yapacağı bazı işlemlerin geçerli olabilmesi için komiserin katılımı ile yapılmasına veya borçlunun yerine komiserin işletmenin faaliyetini devam ettirmesine karar verebilir (İİK.m.290/1).

Konkordato mühleti içerisinde kanun koyucu borçlunun bazı işlemleri yapmasını yasaklamıştır. Konkordato mühleti içerisinde borçlu, İcra Mahkemesinin izni olmadan rehin tesis edemez, kefil olamaz, taşınmaz ve işletmenin devamlı tesisatını kısmen dahi olsa devredemez, takyit edemez ve ivazsız tasarruflarda bulanamaz. Aksi halde yapılan bu işlemler hükümsüz olur. Borçlu kanunun yasakladığı bu işlemleri yaparsa veya komiserin ihtarlarına aykırı hareket ederse ya da iyi niyetinden şüpheyi haklı kılan bir harekette bulunursa İcra Mahkemesi, Komiserin raporu üzerine mümkün ise borçluyu ve gerektiğinde alacaklıları dinledikten sonra borçlunun malları üzerindeki tasarruf yetkisini veya konkordato mühletini kaldırabilir (İİK.m.290/2-3).

C- ALACAKLILARI DAVET ve ALACAKLARIN BİLDİRİLMESİ

Alacaklılar komiser tarafından ilân tarihinden itibaren 20 gün içinde alacaklarını bildirmeye davet edilir. Davet ilânı, mühlet kararının yayınlandığı gazetede yayınlanır. Ayrıca ilânın birer sureti adresi belli olan alacaklılara posta ile gönderilir.

İlânda aksine hareket eden alacaklıların bilânçoda kayıtlı olmadıkları takdirde konkordato müzakeresini kabul edilmeyecekleri ihtar edilir (İİK.m.292/1).

Aynı davet ilânında; komiser, 20 günlük süre geçtikten sonra olmak üzere konkordato teklifini müzakere etmek için alacaklıları belirli bir gün ve saatte toplanmaya davet eder ve toplantıdan önceki 10 gün içinde belgeleri

inceleyebileceklerini bildirir (İİK.m.292/1). Komiser borçluyu da alacaklılar hakkında beyanda bulunmaya davet eder (İİK.m.293/1.cüm.).

Komiser, alacakların varit olup olmadığı hakkında borçlunun defterleri ve vesikaları üzerinde gerekli incelemelerde bulunarak vardığı sonuçları hazırlayacağı raporda belirtir (İİK.m.293).

Konkordato teklifi müzakeresi için yapılan alacaklar toplantısına komiser başkanlık eder ve borçlunun durumu hakkında hazırlanmış olduğu raporu verir. Borçlu gerekli bilgiyi vermek üzere alacaklılar toplantısında hazır bulunmaya mecburdur. Konkordato teklifinin müzakeresi sonunda konkordato tutanağı düzenlenir. Tutanak toplantıda hazır bulunanlarca imzalanır. İmzayı takip eden 10 gün içinde toplantıda hazır bulunmayan alacaklılar da katılabilirler (İİK.m.294).

Konkordato teklifinin alacaklılar toplantısında müzakere edilip kabul edilmiş sayılabilmesi, kanunda öngörülen toplantı ve karar nisabının gerçekleşmiş olmasına bağlıdır. Kanun koyucu, toplantı ve karar nisabı için çifte ekseriyet aramıştır. Çifte ekseriyetten kasıt alacak ve alacaklılar bakımından ekseriyettir. Konkordato teklifinin kabul edilerek akdedilmiş sayılabilmesi için bu teklifin kendisini kayıt ettirmiş alacaklıların yarısını ve alacakların üçte ikisini aşan bir çoğunluk tarafından imza edilmiş olması gerekir (İİK.m.297/1).

İmtiyazlı alacaklılarla borçlunun karısı, kocası, ana-baba ve evladı alacak ve alacaklı ekseriyetini teşkil etmede hesaba katılmazlar (İİK.m.297/2).

Rehinle temin edilmiş alacaklar, rehnedilen malın komiser tarafından takdir edilen kıymeti itibariyle teminatsız kaldıkları kısım için hesaba katılırlar (İİK.m.297/3).

Nizalı veya taliki şarta bağlı veya gayri muayyen vadeye tâbi alacakların hesaba katılıp katılmamasına ve ne nispette katılacağına icra mahkemesi karar verir. Bu iddialar hakkında ileride mahkemede verilecek hükümlerin saklı olduğunu kanun belirtmiştir (İİK.m.297/son f.).

Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için şunu belirtelim ki adi konkordato malvarlığının başında olan borçlu alacak iddialarını inceleyip kısmen veya tamamen kabul veya reddine kendisi karar verir. Borçlu tarafından kabul edilmeyen alacak iddiası nizalı hale gelmiş olur. İşte alacağının varlık ve miktarı borçlu tarafından reddedilerek nizalı hale gelmiş olan alacaklı, nizalı alacağın konkordato teklifinin müzakeresi için yapılacak toplantıda nisabın hesabında dikkate alınıp alınmayacağı veya ne nispette dikkate alınacağını belirlenmesi için icra mahkemesine başvuracaktır. Dikkat edilmelidir ki icra mahkemesi alacağın esası hakkına karar vermeyip sadece toplantıda hesaba katılıp katılmayacağını belirler (İİK.m.297/son f.).

Nizalı alacağın varlık ve miktarının tespiti için alacaklının akdedilen konkordatoyu tasdik eden mahkemede kanunda öngörülen süre içerisinde dava açması gerekir. Nitekim İİK.m.302'ye göre Ticaret Mahkemesi konkordatonun tasdiki kararında; alacakları itiraza uğramış alacaklılara dava açmaları için konkordatonun tasdiki kararının yüze karşı verilmesi halinde tefhim aksi takdirde tebliğ tarihinden başlamak üzere 10 günlük süre verir. Bu süre içerisinde dava açmayanların teminattan yararlanma ve konkordatoyu feshettirme hakları düşer ancak icra takibi sonucunda kesinleşmiş alacaklar ile ilâma bağlı alacaklara ilişkin haklar saklıdır.

Konkordato hükümlerinden yararlanmak isteyen borçlu icra mahkemesine başvurur. Konkordato talebini içeren dilekçeye konkordato projesini ekler. Bu projeye ayrıca ayrıntılı bir malvarlığı bilançosu, gelir tablosu ve ticari defter tutmak zorunda olan kişilerden ise ticari defterlerinin durumunu belirten bir cetvel ekler.

İcra mahkemesinin konkordato teklifini kabul ederek vermiş olduğu konkordato süresi kararını borçlunun beş gün içinde masraflarını verip tatbiki koydurması gerekir.

Konkordato teklifi müzakeresi için yapılan alacaklar toplantısına komiser başkanlık eder ve borçlunun durumu hakkında hazırlamış olduğu raporu verir. Borçlu gerekli bilgiyi vermek üzere alacaklılar toplantısında hazır bulunmaya mecburdur. Konkordato teklifinin müzakeresi sonunda konkordato tutanağı düzenlenir. Tutanak toplantıda hazır bulunanlarca imzalanır.

Konkordato teklifinin alacaklılar toplantısında müzakere edilip kabul edilmiş sayılabilmesi, kanunda öngörülen toplantı ve karar nisabının gerçekleşmiş olmasına bağlıdır.

DERS 7: Konkordatonun Tasdiki, Tasdikin

Kesinleşmesi, Hükümleri ve İflâs İçi Konkordato

Özet:

Akdedilen konkordatonun ticaret mahkemesinde tasdik edilebilmesi için gerçekleşmesi gereken şartların neler olduğunu İİK.m.298 dört bent halinde saymıştır.

Kendisine karşı konkordato şartları dahilinde ödeme yapılmayan her alacaklı konkordato uyarınca kazanmış olduğu hakları muhafaza etmekle beraber konkordatoyu tasdik eden mahkemeye başvurup sadece kendisi hakkında konkordatonun feshini talep edebilir.

Her alacaklı kötü niyetle sakatlanmış bulunan bir konkordatonun feshini tasdik kararı veren mahkemeden isteyebilir. Bu durumda verilen fesih kararı ile sadece feshi isteyen alacaklı bakımından değil bütün alacaklılar bakımından konkordato feshedilip ortadan kalkmış olur.

İflâs içi konkordato teklifi iflâs idaresi aracılığıyla ikinci veya daha sonraki alacaklılar toplantısına intikal ettirilir. İkinci alacaklılar toplantısı, masaya kayıt ettirilmiş alacak iddiaları iflâs idaresi tarafından incelenip kabul edilmiş alacaklılardan oluşur. Bu sebeple iflâs içi konkordato teklifini kabul veya ret yetkisi de ikinci veya sonraki alacaklılar toplantısına aittir. İflâs içi konkordato teklifi kabul edilirse konkordato akdedilmiş olur. Ticaret mahkemesinde tasdik edilip kesinleşince hükümlerini doğurur.

A- KONKORDATONUN TASDİKİ ve TASDİKİN KESİNLEŞMESİ

Akdedilen konkordatonun ticaret mahkemesinde tasdik edilebilmesi için gerçekleşmesi gereken şartların neler olduğunu İİK.m.298 dört bent halinde saymıştır. Bu şartlar şunlardır:

1) Konkordato teklifinde bulunan borçlunun ödemeyi teklif ettiği miktarın kaynakları ile orantılı olması gerekir.

Mahkeme borçluya intikal edebilecek malları da dikkate alabilir.

Meselâ mal varlığı itibariyle borçlarının % 90'nını ödeyebilecek durumda olan bir borçlunun % 40'lık bir ödeme teklifinde bulunması halinde borçlunun teklifi ile malvarlığı arasında uyum olmadığından akdedilmiş olsa bile böyle bir konkordato ticaret mahkemesince tasdik edilmez.

2) Malvarlığının terki suretiyle konkordatoda, paraya çevirme halinde elde edilen hâsılat veya üçüncü kişi tarafından teklif edilen meblâğın, iflâs yoluyla tasfiye halinde elde edilebilecek bedelden fazla olacağına ön görülmesi gerekir.

3) Konkordato işlemlerinin yerine getirilmesini, alacakları kabul edilmiş olan imtiyazlı alacakların tamamen ödenmesini ve konkordato mühleti sırasında komiserin onayıyla akdedilmiş borçların ifasını sağlamak için; Bu alacaklılardan her biri, özel olarak ve açıkça kendi alacağı bakımından vazgeçmedikçe yeterli teminatın gösterilmesi de gerekir. Hemen belirtelim ki alacaklının teminat gösterilmesinden vazgeçmesi (feragat etmesi) kayıtsız şartsız olmalıdır. Şartlı vazgeçme geçerli değildir.

4) Konkordatonun tasdikinin gerektirdiği yargılama masrafları ve ilâm harçları, tasdik kararından önce borçlu tarafından mahkeme veznesine depo edilmiş olmalıdır.

Kanun, tasdik kararından önce bu şartın yerine getirilmesini ön gördüğünden yargılama masraf ve harçlarına ilişkin gerekli meblâğı mahkemenin hesaplayıp depo edilmesi gerektiğini ara kararında belirtmesi icap eder. Mahkeme bu harç ve masrafların depo edilmesi şartıyla konkordatonun tasdikine karar veremez. Zira şartlı hüküm verilmesi caiz değildir.

Mahkemenin, gerekli harç ve masrafın yatırılmadığı gerekçesiyle tasdik talebinin reddine karar verebilmesi için, yatırılması gereken para miktarının ne olduğunu ara kararında belirtmesi gerekir. Mahkemeye ait olan bu iş, borçluya bırakılamaz.

Hâkimin konkordato teklifini yetersiz bulması halinde re'sen veya talep üzerine gerekli düzeltmeyi yapabileceğini kanun ifade etmiştir (İİK.m.298/son f.).

Akdedilen konkordatonun tasdiki talebinin ticaret mahkemesince verilen kabul veya reddine ilişkin karara karşı, tebliğden itibaren 10 gün içinde borçlu ve itiraz eden her alacaklı tarafından kanun yoluna başvurulabilir (temyiz olunabilir) (İİK.m.299).

Kanuni süresi içinde temyiz edilmeksizin veya temyizen tasdik edilerek kesinleşen -akdedilen konkordatonun tasdikine ilişkin- mahkeme kararı, evvelce konkordato mühleti kararının yayınlandığı gazetede ilân edilir ve ilgili yerlere de bildirilir (İİK.m.300).

B- KONKORDATONUN HÜKÜMLERİ

Akdedilip tasdik edilen konkordato, alacakları konkordato mühleti kararından önce veya komiserin onayı olmaksızın konkordatonun tasdikine kadar doğmuş

bütün alacaklılar için mecburidir. Yani alacaklılar alacaklarını ancak konkordato şartları dahilinde alabilirler. Rehinli alacaklıların rehnin kıymetini karşılayan miktardaki diğer bir değişle rehinle teminat altına alınmış miktardaki alacaklar ve İİK.m.206/f.1’de sayılan devlet alacakları konkordato şartlarına tâbi değildir (İİK.m.303/1).

Konkordatonun tasdiki, konkordato süresinden önce konulup da henüz paraya çevrilmemiş olan hacizleri hükümden düşürür (İİK.m.304).

Borçlu tarafın dan konkordato şartlarından fazla olarak alacaklılardan birine yapılan her vaat kanun hükmü gereği kendiliğinden geçersizdir (İİK.m.306).

Kendisine karşı konkordato şartları dahilinde ödeme yapılmayan her alacaklı konkordato uyarınca kazanmış olduğu hakları muhafaza etmekle beraber konkordatoyu tasdik eden mahkemeye başvurup sadece kendisi hakkında konkordatonun feshini talep edebilir. Fesih talebi üzerine verilecek hükmün tebliğinden itibaren 10 gün içinde temyizi mümkündür (İİK.m.307).

Kendisine karşı konkordato şartları dahilinde ödeme yapılmayan alacaklı, kendisi hakkında konkordatonun feshini talep etmek zorunda olmayıp, dilerse konkordato şartlarına göre alacağının ödenmesi için borçluya karşı dava açabileceği gibi icra takibine de girişebilir.

Her alacaklı kötü niyetle sakatlanmış bulunan bir konkordatonun feshini tasdik kararı veren mahkemeden isteyebilir (İİK.m.308). Bu durumda verilen fesih kararı ile sadece feshi isteyen alacaklı bakımından değil bütün alacaklılar bakımından konkordato feshedilip ortadan kalkmış olur. Konkordatonun kötü niyetle sakatlanmış olmasından kasıt borçlunun konkordatoyu akdedebilmek için bazı alacaklıların olumlu yönde oy kullanmalarını sağlamak amacıyla onlara bir menfaat vaat veya temin etmiş olmasıdır.

C- İFLÂSTAN SONRA (İFLÂS İÇİ) KONKORDATO

İflâs içi konkordatodan kasıt, müflisin masanın tasfiyesi sırasında konkordato teklif etmesidir. İflâs içi konkordato teklifi iflâs idaresi aracılığıyla ikinci veya daha sonraki alacaklılar toplantısına intikal ettirilir. İkinci alacaklılar toplantısı,

masaya kayıt ettirilmiş alacak iddiaları iflâs idaresi tarafından incelenip kabul edilmiş alacaklılardan oluşur. Bu sebeple iflâs içi konkordato teklifini kabul veya ret yetkisi de ikinci veya sonraki alacaklılar toplantısına aittir. İflâs içi konkordato teklifi kabul edilirse konkordato akdedilmiş olur. Ticaret mahkemesinde tasdik edilip kesinleşince hükümlerini doğurur. İflâs içi konkordatoda komiser tayin edilmez. Komiserin görevini iflâs idaresi üstlenmiştir. İflâs içi konkordatoda, iflâs dışı konkordatodan farklı olarak konkordato süresi de söz konusu değildir.

İflâsına hükmedilmiş olan bir borçlu, konkordato teklif ederse iflâs idaresi, bu konudaki görüşü ile birlikte ikinci alacaklılar toplanmasında veya daha sonra müzakere edilmek üzere alacaklılara bu teklifi bildirir (İİK.m.309/1).

İİK.m.294-299 ve m.302-308 hükümleri iflâs içi konkordato hakkında da uygulanır. Komisere ait vazifeler iflâs idaresi tarafından yerine getirilir (İİK.m.309/2).

Paraya çevirme, ticaret mahkemesi tasdik hakkında bir karar verinceye kadar ertelenir (İİK.m.309/3).

Konkordato üzerine verilen karar iflâs idaresine bildirilir (İİK.m.309/4).

Konkordatonun tasdiki halinde iflâs idaresi, iflâsa hükmeden mahkemeden iflâsın kaldırılmasını ister (İİK.m.309/son fıkra ve m.182).

Sonuç olarak; Akdedilen konkordatonun ticaret mahkemesinde tasdik edilebilmesi için gerçekleşmesi gereken şartların neler olduğunu İİK.m.298 dört bent halinde saymıştır.

Kendisine karşı konkordato şartları dahilinde ödeme yapılmayan her alacaklı konkordato uyarınca kazanmış olduğu hakları muhafaza etmekle beraber konkordatoyu tasdik eden mahkemeye başvurup sadece kendisi hakkında konkordatonun feshini talep edebilir.

Her alacaklı kötü niyetle sakatlanmış bulunan bir konkordatonun feshini tasdik kararı veren mahkemeden isteyebilir. Bu durumda verilen fesih kararı ile sadece feshi isteyen alacaklı bakımından değil bütün alacaklılar bakımından konkordato feshedilip ortadan kalkmış olur.

İflâs içi konkordato teklifi iflâs idaresi aracılığıyla ikinci veya daha sonraki alacaklılar toplantısına intikal ettirilir. İkinci alacaklılar toplantısı, masaya kayıt ettirilmiş alacak iddiaları iflâs idaresi tarafından incelenip kabul edilmiş alacaklılardan oluşur. Bu sebeple iflâs içi konkordato teklifini kabul veya ret yetkisi de ikinci veya sonraki alacaklılar toplantısına aittir. İflâs içi konkordato teklifi kabul edilirse konkordato akdedilmiş olur. Ticaret mahkemesinde tasdik edilip kesinleşince hükümlerini doğurur.

Tasarrufun İptali Davası

Tasarrufun iptali davası, İİK.m.277-284'de düzenlenmiştir.

Tasarrufun iptali davasında davacı sıfatı, elinde kesin veya geçici aciz vesikası olan alacaklıya aittir.

Tasarrufun iptali davasında davalı sıfatı ise, borçlu ile borçlunun lehine tasarrufi işlem yaptığı üçüncü kişiye aittir. O halde borçlu ve üçüncü kişi, tasarrufun iptali davasında pasif zorunlu dava arkadaşıdır.

Tasarrufun iptali sebepleri, İİK.m. 278, m.279 ve m.280'de düzenlenmiştir. İİK'da belirtilen iptal sebepleri sınırlı sayıda olmayıp örnek kabilindedir.

Tasarrufun iptali davasının tasarrufi işlemin yapıldığı tarihten itibaren 5 senelik hak düşürücü süre içinde açılması gerekir.

Tasarrufun iptali davasını düzenleyen 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun 277-284. maddeleri aynen şöyledir.

İptal Davası ve Davacılar

Madde 277 - İptal davasından maksat 278, 279 ve 280 inci maddelerde yazılı tasarrufların butlanına hükmettirmektir. Bu davayı aşağıdaki şahıslar açabilirler:

- 1- Elinde muvakkat yahut kat'i aciz vesikası bulunan her alacaklı,*
- 2- İflâs idaresi yahut 245 inci maddede ve 255 inci maddenin 3 üncü fıkrasında yazılı hallerde alacaklıların kendileri.*

İvazsız Tasarrufların Butlanı

Madde 278 - Mûtat hediyeler müstesna olmak üzere, hacizden veya haczedilecek mal bulunmaması sebebiyle acizden yahut iflâsın açılmasından haczin veya aciz vesikası verilmesinin sebebi olan yahut masaya kabul olunan alacaklardan en eskisinin tesis edilmiş olduğu tarihe kadar geriye doğru olan müddet içinde yapılan bütün bağışlamalar ve ivazsız tasarruflar batıldır.

Ancak, bu müddet haciz veya aciz yahut iflâstan evvelki iki seneyi geçemez.

Aşağıdaki tasarruflar bağışlama gibidir.

- 1. Karı ve koca ile usul ve fîruu, neseben veya sıhren üçüncü dereceye kadar (Bu derece dahil) hısımlar, evlât edinenle evlâtlık arasında yapılan ivazlı tasarruflar,*
- 2. Akdın yapıldığı sırada, kendi verdiği şeyin değerine göre borçlunun ivaz olarak pek aşağı bir fiyat kabul ettiği akitler,*
- 3. Borçlunun kendisine yahut üçüncü bir şahıs menfaatine kaydı hayat şartıyla irat ve intifa hakkı tesis ettiği akitler ve ölünceye kadar bakma akitleri.*

Acizden Dolayı Butlan

Madde 279 - Aşağıdaki tasarruflar borcunu ödemeyen bir borçlu tarafından hacizden veya mal bulunmaması sebeble acizden yahut iflâsın açılmasından evvelki bir sene içinde yapılmışsa yine batıldır :

- 1- Borçlunun teminat göstermeği evvelce taahhüt etmiş olduğu haller müstesna olmak üzere borçlu tarafından mevcut bir borcu temin için yapılan rehinler;
  - 2- Para veya mutat ödeme vasıtalarından gayri bir suretle yapılan ödemeler;
  - 3- Vadesi gelmemiş borç için yapılan ödemeler,
  - 4- Kişisel hakların kuvvetlendirilmesi için tapuya verilen şerhler.
- Bu tasarraflardan istifade eden kimse borçlunun hal ve vaziyetini bilmediğini ispat eyleser iptal davası dinlenmez.

Zarar Verme Kastından Dolayı İptal

Madde 280 - Malvarlığı borçlarına yetmeyen bir borçlunun, alacaklılarına zarar verme kastıyla yaptığı tüm işlemler, borçlunun içinde bulunduğu mali durumun ve zarar verme kastının, işlemin diğer tarafınca bilindiği veya bilinmesini gerektiren açık emarelerin bulunduğu hallerde iptal edilebilir. Şu kadar ki, işlemin gerçekleştiği tarihten itibaren beş yıl içinde borçlu aleyhine haciz veya iflas yoluyla takipte bulunulmuş olmalıdır.

Üçüncü şahıs, borçlunun karı veya kocası, usul veya fiiuu ile üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) kan ve sıhri hısımları evlât edineni veya evlâtlığı ise borçlunun birinci fıkrada beyan olunan durumunu bildiği farz olunur. Bunun hilâfını üçüncü şahıs, ancak 279 uncu maddenin son fıkrasına göre isbat edebilir.

Ticari işletmenin veya işyerindeki mevcut ticari emtianın tamamını veya mühim bir kısmını devir veya satın alan yahut bir kısmını iktisapla beraber işyerini sonradan işgal eden şahsın, borçlunun alacaklılarını ızrar kasdını bildiği ve borçlunun da bu hallerde ızrar kasdiyle hareket ettiği kabul olunur. Bu karine, ancak iptal davasını açan alacaklıya devir, satış veya terk tarihinden en az üç ay evvel keyfiyetin yazılı olarak bildirildiğini veya ticari işletmenin bulunduğu yerde görülebilir levhaları asmakla beraber Ticaret Sicili Gazetesiyle; bu mümkün olmadığı takdirde bütün alacaklıların itilâını temin edecek şekilde münasip vasıtalarla ilân olunduğunu ispatla çürütülebilir.

İptal Davalarında Yargılama Usulü

Madde 281 - Mahkeme, iptal davalarını basit yargılama usulü ile görüp hükme bağlar ve bu davalara müteallik ihtilâfları hal ve şartları gözönünde tutarak serbestçe takdir ve halleder.

Hâkim, iptale tabi tasarrafların konusu olan mallar hakkında alacaklının talebi üzerine ihtiyati haciz kararı verebilir. Teminatın lüzum ve miktarı mahkemece takdir ve tayin olunur. Şu kadar ki, davanın elden çıkarılmış mallar yerine kaim olan kıymete taallüku halinde, teminat göstermeksizin ihtiyati haciz kararı verilemez.

Davalılardan herhangi biri davacının alacağını ödediği takdirde, dava reddolunur. Bu halde hâkim duruma göre herbirini masrafla ilzam veya bu masrafi aralarında takdir ettiği surette taksim eder.

İptal Davasında Davalı

Madde 282 - İcra ve İflâs Kanununun 11 inci babındaki iptal davaları borçlu ve borçlu ile hukuki muamelede bulunan veya borçlu tarafından kendilerine ödeme yapılan kimseler ile bunların mirasçuları aleyhine açılır.

Bunlardan başka, kötü niyet sahibi üçüncü şahıslar aleyhine de iptal davası açılabilir. İptal davası iyi niyetli üçüncü şahısların haklarını ihlâl etmez.

İadenin Şümülü

Madde 283 - Davacı, iptal davası sabit olduğu takdirde, bu davaya konu teşkil eden mal üzerinde cebri icra yolu ile, hakkını almak yetkisini elde eder ve davanın konusu taşınmazsa, davalı üçüncü şahıs üzerindeki kaydın tashihine mahal olmadan o taşınmazın haciz ve satışını isteyebilir.

İptal davası, üçüncü şahsın elinden çıkarmış olduğu mallar yerine geçen değere taallük ediyorsa, bu değerler nispetinde üçüncü şahıs nakden tazmine (Davacının alacağından fazla olmamak üzere) mahkûm edilir.

İptal davası üzerine üçüncü şahıs da, mamelekinde hâsıl olacak eksikliğin borçludan tahsilini aynı davada isteyebilir. Bu talep, iptal davasının tefrik edilerek daha önce hükme bağlanmasına mâni değildir.

İptal davasını kaybeden üçüncü şahıs, karşılık olarak şeyi veya bedelini borçludan veya iflâs masasından geri isteyebilir.

Batıl bir tasarruf neticesinde kendisine ödenilen şeyi geri veren alacaklı eski haklarını muhafaza eder.

Kendisine bağış yapılan iyi niyetli ise yalnız dava zamanında elinde bulunan miktarı geri vermeye mecburdur.

Hak Düşürücü Müddet

Madde 284 - İptal davası hakkı, bâtil tasarrufun vukuu tarihinden itibaren beş sene geçmekle düşer.

Kanun alacaklının tasarrufun iptali davası açabilmesi için elinde kesin veya geçici aciz vesikası olmasını aramıştır (İİK.m.277/b.1).

Ancak borçlu iflâs etmiş olup da tasarrufun iptali davasını iflâs idaresi veya davayı takip yetkisi kendisine devredilen iflâs alacaklısı açıyor ise, davacının aciz vesikasına sahip olması şartının aranmayacağını kanun açıkça belirtmiştir (İİK.m.277/b.2)

Borçluya karşı haciz yoluyla takibe girişip de alacağını hiç veya kısmen tahsil edemeyen alacaklıya icra müdürlüğünce re'sen düzenlenip alacak miktarını gösteren bir aciz vesikası verilir. **Aciz vesikası**, alacaklının alacağını tahsil edemediği kısmını gösteren bir belgedir.

Kesin veya geçici aciz vesikasına sahip olan alacaklı, borçlunun üçüncü şahıs lehine yapmış olduğu tasarrufi işlemin iptalini dava ederek yargılama sonunda

lehine alacağı kararla borçlunun malvarlığı dışına çıkarılmış olan tasarrufi işlem konusunu tekrar cebri icra sahası içine sokabilir.

Dikkat edilmelidir ki iptale tâbi tasarrufi işlem, hukuken geçerlidir. Öyle ki açılan dava sonunda iptal edilen tasarruf konusu mal veya hak haciz edilerek paraya çevrilip alacaklıya alacağı ödendikten sonra geriye bir miktar para kalırsa;

İptal edilen tasarrufi işlem hukuken geçerli olduğu için bu para borçluya değil, lehine tasarrufi işlem yapılmış olan üçüncü kişiye verilir.

Böylece iptale tâbi tasarrufi işlemin muvazaalı olmadığı anlaşılır. Diğer bir deyişle muvazaalı tasarrufi işlemlerin İİK hükümlerine göre tasarrufun iptali davası açılarak iptali sağlanamaz. Bir tasarrufi işlem muvazaalı ise, iptal davasına konu olmaz. Eğer iptal davası açılabilirse o tasarrufi işlem muvazaalı değil demektir. Muvazaadan kasıt, görünürdeki akdin geçersiz olduğu veya başka bir akdin hükümlerini doğurması konusunda iki kişinin anlaşmasıdır (akit yapmalarıdır). Görünürdeki akdin (1. akit) geçersiz olup hiçbir hukuki sonuç doğurmayacağı konusunda tarafların anlaşması (2. akit) halinde **adi (basit) muvazaa** sözkonusu olur. Görünürdeki akdin (1. akit) geçersiz olması (2. akit) ve başka bir akdin (3. akit) hükümlerini doğurması konusunda tarafların anlaşması halinde ise **mevsuf (vasıflı)** veya **katmerli muvazaadan** sözedilir. Basit muvazaa halinde iki akit, mevsuf muvazaa halinde ise üç akit vardır.

Tasarrufun iptali davası açabilmesi için alacaklının elinde kesin veya geçici aciz vesikası olması dava şartıdır.

Dava şartları, mahkemenin davanın esasına girebilmesi için dava açıldığı anda mevcut olması gereken şartlardır. O sebeple davacı dava dilekçesine aciz vesikasını ekleyerek dava açmalıdır.

Ancak **Yargıtay**, aciz vesikası ibraz etmeden davanın açılması halinde davanın hemen ret edilmeyip icra müdürlüğünden aciz vesikası alınıp dosyaya sunulması için mahkemenin davacı alacaklıya kesin süre vermesi gerektiği görüşündedir. Yargıtay kararlarına göre davacı alacaklı, yargılamanın her

aşamasında hatta temyiz bozmasına yerel mahkemece uyularak yapılan yargılama sırasında bile aciz vesikasını dosyaya ibraz ederek dava şartını yerine getirebilir.

Tasarrufun iptali davasında **davacı sıfatı**, elinde kesin veya geçici aciz vesikası olan alacaklıya aittir.

Tasarrufun iptali davasında **davalı sıfatı** ise, borçlu ile borçlunun lehine tasarrufi işlem yaptığı üçüncü kişiye aittir. O halde borçlu ve üçüncü kişi, tasarrufun iptali davasında **pasif zorunlu dava arkadaşıdır**. Alacaklı, borçlu ve lehine tasarrufi işlem yapılan üçüncü kişiye karşı her ikisine birden dava açmadığı takdirde davası ret edilir.

Lehine tasarrufi işlem yapılan üçüncü kişi, tasarrufi işlem konusunu bir diğer kişiye (dördüncü kişiye) devretmiş ise dördüncü kişinin kötü niyetli olması kaydıyla ona karşı da iptal davası açılabilir. **Kötü niyetten kasıt**, dördüncü kişinin tasarrufi işlem konusunun borçlu tarafından üçüncü kişiye devredildiğini bilmesi veya hal ve şartlara göre bilebilecek durumda olmasıdır. Dördüncü kişi iyi niyetli ise, aleyhine iptal davası açılmaz; açılırsa davanın reddi gerekir.

Dördüncü kişi iyi niyetli olup da ona karşı dava açılmıyor ise o takdirde iptal davasının konusu tasarrufi işlem konusu şeyin bedelidir. Diğer bir deyişle lehine tasarrufi işlem yapılan dördüncü kişinin üçüncü kişiye ödemiş olduğu bedel iptal davasının konusunu oluşturur.

Tasarrufun iptali sebepleri, İİK.m. 278, m.279 ve m.280'de düzenlenmiştir.

Uygulamada tasarrufun iptali davalarında iptal sebebi olarak en çok karşılaşılan İİK.m.278/f.3, b.2.'deki iptal sebebidir. Bu maddeye göre akdin yapıldığı sırada kendi verdiği şeyin değerine göre borçlunun ivaz olarak pek aşağı bir fiyat kabul ettiği akitler, bağışlama gibi olup tasarrufun iptali için dava açılmasına imkân verir. **Pek aşağı fiyattan kasıt**, borçlunun lehine tasarrufi işlem yaptığı üçüncü şahıstan ivaz olarak aldığı bedelin tasarrufi işlem konusu malın değerinden çok düşük olmasıdır. Kanun koyucu böyle bir

tasarrufi işlemi bağışlama sayarak bu sebeple iptalinin dava edilebileceğini kabul etmiştir.

İİK'da belirtilen iptal sebepleri sınırlı sayıda olmayıp örnek kabilindedir.

Uygulamada en çok karşılaşılan hâl şudur. Bankaların genel kredi sözleşmesi veya genel kredi taahhütnamesine dayanarak kullandıkları kredinin geri ödemesinin gerçekleşmemesi üzerine; banka vekili, borçluya karşı giriştiği haciz yoluyla takipte aldığı aciz vesikasına istinatla borçlu ve lehine tasarrufi işlem yapılan üçüncü kişiye karşı İİK.m.278/f.3, f.2 hükmüne göre tasarrufun iptali davası açmaktadır.

Tasarrufun iptali davasının tasarrufi işlemin yapıldığı tarihten itibaren 5 senelik **hak düşürücü süre** içinde açılması gerekir.

Ayrıca iptali istenen tasarrufi işlemin, iptal sebebine göre kanunda öngörülen zaman dilimi içerisinde yapılmış olması da gerekir.

Tasarrufun iptali davasının davacı lehine sonuçlanabilmesi için sayılan bu şartların somut olayın verileri itibariyle gerçekleşmesi gerekir.

Uygulamada aciz vesikası şartını yerine getirmek için alacaklının isteği üzerine bazı icra müdürlüklerince geçici aciz vesikası adı altında belge düzenlenip alacaklıya verilmektedir. Hemen belirtelim ki İcra İflâs Kanunumuzda geçici aciz vesikası adı altında düzenlenmiş müstakil bir vesika mevcut değildir.

Geçici aciz vesikasından kasıt, borçlunun haciz edilen mallarının takdir edilen değeri itibariyle takip konusu alacağı tam olarak karşılamadığının anlaşılması ve borçlunun başkaca kabili haciz malının bulunmaması halinde bu bilgileri içeren haciz tutanağının geçici aciz vesikası hükmünde olduğudur (İİK.m.102/son fıkra ve m.105/2).

Kesin aciz vesikası ise, haciz yoluyla takip sonunda mahcuz malların satış bedelinin takip konusu alacağı tam olarak karşılamaması halinde icra müdürlüğü tarafından bakiye alacak miktarını gösteren re'sen düzenlenip alacaklıya verilen belgedir (İİK.m.143).

Haciz tutanağında, borçlunun hiç malı bulunmadığından haczin yapılmadığı ve borçlunun başkaca kabili haciz malı olmadığı da belirtilmiş ise, o haciz tutanağı kesin aciz vesikası hükmünde sayılır (İİK.m.102/son fıkra ve m.105/1).Sonuç olarak;Tasarrufun iptali davası, İİK.m.277-284'de düzenlenmiştir.

Tasarrufun iptali davasında davacı sıfatı, elinde kesin veya geçici aciz vesikası olan alacaklıya aittir.

Tasarrufun iptali davasında davalı sıfatı ise, borçlu ile borçlunun lehine tasarrufi işlem yaptığı üçüncü kişiye aittir. O halde borçlu ve üçüncü kişi, tasarrufun iptali davasında pasif zorunlu dava arkadaşıdır.

Tasarrufun iptali sebepleri, İİK.m. 278, m.279 ve m.280'de düzenlenmiştir. İİK'da belirtilen iptal sebepleri sınırlı sayıda olmayıp örnek kabilindedir.

Tasarrufun iptali davasının tasarrufi işlemin yapıldığı tarihten itibaren 5 senelik hak düşürücü süre içinde açılması gerekir.